

Yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvien käytäntöjen kehittäminen

Hallintopolitiikka

VALTIOVARAINMINISTERIÖN JULKAISUJA – 2023:78

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvien käytäntöjen kehittäminen

Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke,
yritysjaaosto

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Valtiovarainministeriö

CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-367-630-5

ISSN pdf: 1797-9714

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvien käytäntöjen kehittäminen

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:78		Teema	Hallintopolitiikka
Julkaisija	Valtiovarainministeriö		
Yhteisötekijä	Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke, yritysjaosto		
Kieli	suomi	Sivumäärä	144

Tiivistelmä

Valtionavustushankkeessa toimineen yritysjaoston tavoitteena oli selvittää ja selkeyttää yrityksille ja muille taloudellista toimintaa harjoittaville yksiköille myönnettävien valtionavustusten muodostamaa kokonaisuutta ja valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä.

Yrityksille myönnettävät valtionavustukset ovat valtiontukea taloudelliseen toimintaan. Valtionavustuksilla tavoitellaan yhteiskunnallisiin tarpeisiin vastaavia päämääriä kansallisesti ja kansainvälisesti. Valtionavustuksia koskevaa tietoa avaamalla, analysoimalla ja raportoimalla vahvistetaan valtionavustusten kohdentamisessa tarvittavaa tietoperustaa.

Yritysjaosto tunnistaa valtionavustuslain muutostarpeita ja ehdottaa säädöshankkeen käynnistämistä valtiovarainministeriössä valtionavustuslain uudistamiseksi. Kansallisista hyvän valtionavustuksen edellytyksistä säättäminen valtionavustuslaissa edistäisi ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten huolellista suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Se veisi myös valtionavustustoiminnan yhteistä toimintamallia käytäntöön.

Raportin kehittämisehdotukset perustuvat yritysjaoston toteuttamaan analyysiin, jossa hyödynnettiin asiakirja-aineistoja, haastatteluja ja sidosryhmätapaamisia. Jaosto kartoitti myös tietovarantoja. Kehittämisehdotuksilla tähdätään hallinnon menettelyjen yhtenäistämiseen, asiakaslähtöisyyteen ja hallinnollisen taakan keventämiseen.

Asiasanat hallintopolitiikka, hallinnon kehittäminen, valtiontuet, yritystuet, valtionavustukset, yritykset

ISBN PDF	978-952-367-630-5	ISSN PDF	1797-9714
Asianumero	VN/32537/2022	Hankenumero	VM157:00/2022

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-630-5>

Utveckling av praxis i anslutning till statsunderstöd som beviljas företag

---

Finansministeriets publikationer 2023:78	Tema	Förvaltningspolitiken
Utgivare	Finansministeriet	

Utarbetad av	Projektet för utveckling och digitalisering av statsunderstödsverksamheten, företagssektionen		
Språk	finska	Sidantal	144

Referat

Syftet med den företagssektion som var verksam i statsunderstödsprojektet var att utreda och förtydliga den helhet som utgörs av statsunderstöd som beviljas företag och andra enheter som bedriver ekonomisk verksamhet och praxis i anslutning till statsunderstöd.

Statsunderstöd som beviljas företag är statligt stöd för ekonomisk verksamhet. Syftet med statsunderstöden är att nå mål som motsvarar samhällets behov nationellt och internationellt. Genom att öka öppenheten, analysera informationen och rapportera om ärenden som gäller statsunderstöd stärks den kunskapsbas som behövs vid allokeringen av statsunderstöd.

Företagssektionen identifierar flera ändringsbehov i statsunderstödslagen och föreslår att det inleds ett lagstiftningsprojekt vid finansministeriet för att reformera statsunderstödslagen. Bestämmelser om nationella förutsättningar för goda statsunderstöd främjar noggrann planering och konsekvensbedömning av statsunderstöd som beviljas icke-ekonomisk verksamhet. Detta skulle även omsätta den gemensamma verksamhetsmodellen för statsunderstödsverksamheten i praktiken.

Rapportens utvecklingsförslag baseras på en analys som företagssektionen har gjort. I analysen utnyttjades dokument, intervjuer och möten med intressegrupper. Sektionen kartlade även olika datalager. Målet med utvecklingsförslagen är att göra förvaltningens förfaranden enhetligare, införa kundorientering och minska den administrativa bördan.

Nyckelord	förvaltningspolitik, utveckling av förvaltningen, statliga stöd, företagsstöd, statsunderstöd, företag		
------------------	--	--	--

ISBN PDF	978-952-367-630-5	ISSN PDF	1797-9714
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

Ärendenummer	VN/32537/2022	Projektnummer	VM157:00/2022
---------------------	---------------	----------------------	---------------

---

URN-adress	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-630-5
-------------------	---

Developing practices relating to discretionary government grants to businesses

---

Publications of the Ministry of Finance 2023:78		Subject	Governance Policy
Publisher	Ministry of Finance		
Group author	Project for improving and digitalising the administration of discretionary government grants, project sub-unit on business		
Language	Finnish	Pages	144

Abstract

The aim of the sub-unit on business that operated as part of the project on discretionary government grants was to examine and clarify discretionary government grants to businesses and other entities engaged in economic activity as a whole and to examine and clarify the practices related to discretionary government grants.

Discretionary government grants to businesses constitute government support for economic activities. Discretionary government grants are intended to respond to societal needs both nationally and internationally. Opening, analysing and reporting information relating to discretionary government grants improves the knowledge base for allocating discretionary government grants.

The sub-unit on business has identified needs to amend the Act on Discretionary Government Grants and proposes that the Ministry of Finance launch a legislative project to reform the Act. It would be possible to promote the careful planning and impact assessment of discretionary government grants for non-economic activities by enacting provisions on national grounds for good discretionary government grants in the Act on Discretionary Government Grants. Doing so would also put the joint operating model for government grant activities into practice.

The report's development proposals are based on an analysis by the sub-unit on business that utilised documents, interviews and stakeholder meetings. The sub-unit also mapped out information resources. The development proposals are aimed at unifying administrative procedures, promoting a customer-oriented approach and reducing administrative burden.

Keywords governance policy, development of administration, government support, direct business subsidies, discretionary government grants, businesses

---

ISBN PDF	978-952-367-630-5	ISSN PDF	1797-9714
Reference number	VN/32537/2022	Project number	VM157:00/2022

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-630-5>

Sisältö

1	Johdanto	8
1.1	Valtionavustukset ja niiden myöntäminen.....	8
1.2	Valtionavustustoiminnan kehittäminen.....	12
1.3	Valtionavustushankkeen yritysjaosto	15
1.3.1	Tavoitteet ja tehtävät.....	15
1.3.2	Valmistelun eteneminen ja selvityksen tekeminen	17
1.4	Raportin rakenne	22
2	Keskeiset käsitteet sekä avustusten ja tukien muodostama kokonaisuus	23
2.1	Keskeisten käsitteiden kuvaaminen	23
2.1.1	Valtiontuki	24
2.1.2	Yritystuki.....	28
2.1.3	Harkinnanvarainen valtionavustus	30
2.2	Kansalliset hyvän tuen edellytykset ja valtiontukien vaikuttavuuden arviointi	34
2.3	Tukien ja niiden kohdentamisen kuvaaminen.....	41
2.3.1	Suorien yritystukien kehitys.....	41
2.3.2	Viime vuosina myönnettyjä avustuksia yrityksille.....	45
2.4	Yhteenvedo	48
3	Valtionavustuslain uudistaminen erityiskysymyksenä	49
3.1	Valtionavustuslaki ja sen suhde muuhun lainsäädäntöön.....	49
3.2	Valtionavustuslakia koskevat muutostarpeet.....	52
3.3	Yhteenvedo	64
4	Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli	66
4.1	Yhteiskunnallisten muutostekijöiden tunnistaminen	68
4.2	Yhteiskunnallisen muutoksen toteuttaminen	71
4.3	Yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi ja niiden laajentaminen.....	74
4.4	Yhteenvedo	78

5	Valtionavustustoiminnan digitaaliset palvelut ja valtionavustuksiin liittyvät käytännöt.....	81
5.1	Hakuilmoitukset ja ohjeet.....	81
5.2	Valtionavustushakemukset ja asiakasprofiili	84
5.3	Valtionavustuksen vakioehdot.....	86
5.4	Myöntöperusteet ja arviointiperusteet ja -kriteerit.....	87
5.5	Valtionavustuspäätökset	91
5.6	Valtionavustuksen käytön valvonta ja raportointi	92
5.7	Yhteenveto	94
6	Valtionavustustoimintaan liittyvät tietovarannot ja palvelut.....	96
6.1	Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä sekä siihen liittyvät rekisterit.....	97
6.2	Verohallinnon rekisterit, liiketoimintakieltoa koskeva rekisteri ja rikosrekisteri	98
6.3	Suomi.fi-palvelu ja -palvelutietovaranto	100
6.4	Yritystukirekisteri ja yritystukien tietopalvelu	101
6.5	Alue- ja rakennepolitiikan rahastojen digitaalinen hallintajärjestelmä	104
6.6	Tilastokeskuksen tilastot.....	106
6.7	Valtionapuviranomaisten asiointi- ja hallinnointipalveluja sekä tietoaaineistoja.....	107
6.8	Yhteenveto	111
7	Yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvien käytäntöjen kehittäminen	114
7.1	Yhteenveto	114
7.2	Yritysjaooston kehittämisehdotukset.....	116
	Liite 1: Yrityksille myönnettäviä valtionavustuksia	119
	Lähteet.....	127

1 Johdanto

Tässä luvussa esitellään johdantona valtionavustustoiminnan kehittämistä. Luvussa kuvataan myös raportin valmistelua ja sitä, miten raportti on yhteydessä valtionavustustoiminnan kehittämiseen.

1.1 Valtionavustukset ja niiden myöntäminen

Harkinnanvaraiset valtionavustukset ovat valtion varoista myönnettävää julkista tukea, jolla avustetaan yhteiskunnallisesti tarpeelliseksi katsottavaa toimintaa tai hanketta. Valtionavustus on luonteeltaan vastikkeetonta ja rahoituksena myönnettävää tukea, jonka saaja, määrä tai molemmat voivat olla harkinnanvaraisia.¹

Valtionavustukset ovat osa julkisen hallinnon rahoitusohjausta ja niitä myönnetään joko kokonaan tai osittain valtion talousarviosta. Osa valtionavustusten myöntämiseen osoitettavista määrärahoista on peräisin Euroopan unionin varoista. Valtionavustuksia voidaan myöntää myös valtion talousarvion ulkopuolella olevista valtion rahastoista, kuten Palosuojelurahastosta, Öljysuojarahastosta ja Valtion asuntorahastosta. Valtionavustuksia myönnetään arviolta 4 miljardia euroa joka vuosi, mikä oli noin seitsemän prosenttia valtion talousarvion menoista vuonna 2020.²

Valtionapuviranomaiset myöntävät valtionavustuksia yhteiskunnan eri toimijoille, kuten järjestöille (yhdistyksille ja säätiöille), kunnille ja hyvinvointialueille, tutkimusorganisaatioille (ammattikorkeakouluille ja yliopistoille sekä valtion tutkimuslaitoksille) ja yrityksille sekä yksityishenkilöille. Suomessa toimii noin 90 valtionapuviranomaista, joita ovat esimerkiksi ministeriöt sekä monet valtion virastot ja laitokset.³ Valtionavustuksilla edistetään yhteiskunnallisia päämääriä ja niihin liittyviä tavoitteita. Vakiintuneen ja lainsäädäntöön perustuvan toiminnan lisäksi valtionavustuksilla voidaan vastata muuttuviin tarpeisiin yhteiskunnassa. Valtionavustuksilla vastataan myös Euroopan unionin tunnistamiin tarpeisiin ja edistetään sen asettamia tavoitteita. Tämänkaltaisia valtionavustuksia ei voida kohdentaa kansallisesti muihin tarkoituksiin.

---

1 Valtionavustuksen ja valtionavustustulajien tunnistaminen

2 Valtionavustusten tuottavuuspotentiaali

3 Valtionapuviranomaiset

Valtionavustusten myöntämisestä säädetään valtion talousarviosta annetussa laissa (1988/423), valtionavustuskohtaisessa erityislainsäädännössä (eli laeissa ja asetuk-
sissa sekä mahdollisessa Euroopan unionin lainsäädännössä) sekä valtionavustuslaissa
(688/2001), joka on menettelyjä koskeva yleislaki.^{4 5}

Yrityksille myönnettävistä valtionavustuksista säädetään muun muassa seuraavissa
laeissa.⁶

- Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä
(429/2016)⁷
- Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028
(758/2021)⁸
- Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027
(1325/2022)⁹

Valtionavustuslaissa säädetään valtionavustuksen myöntämisen perusteista ja menet-
telyistä, kuten valtionavustuksen maksamisesta ja sen käytön valvonnasta. EU-varoista
myönnettäviin avustuksiin sovelletaan joissakin tapauksissa valtionavustuslakia. Valtion-
avustusten myöntämiseen vaikuttavat valtionavustuslain lisäksi hallinnon yleislait, kuten
hallintolaki (434/2003) ja siinä määritellyt hyvät hallinnon perusteet, joita käsitellään esi-
merkiksi valtionapuviranomaisille tarkoitettussa Valtionavustusten hallinnoinnin perusteita
ja hyviä käytäntöjä -oppaassa.^{10 11}

Valtionavustukset myönnetään valtionavustuslain (2 luku, 5 §) perusteella joko yleisavus-
tuksina tai erityisavustuksina. Yleisavustus voidaan myöntää valtionavustuksen saajan toi-
mintaan yleisesti tai tiettyyn osaan sen toiminnasta. Erityisavustus voidaan puolestaan
myöntää investointiavustuksena, hankeavustuksena kokeilu-, käynnistämisen-, tutkimus- tai
kehittämishankkeeseen, apurahana, stipendinä tai avustuksena hakijan henkilökohtaiseen
käyttöön tai hankkeeseen tai näihin verrattavana muuna erityisavustuksena.

---

4 Valtionavustuslaki 688/2001

5 Laki valtion talousarviosta 423/1988

6 Taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten sääntelyä käsitellään
johdantoa enemmän tämän raportin toisessa ja kolmannessa luvussa.

7 Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä 429/2016

8 Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 758/2021

9 Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027 1325/2022

10 Hallintolaki 434/2003

11 Valtionavustusten hallinnoinnin perusteita ja hyviä käytäntöjä

VALTIONAVUSTUSTOIMINTA JA VALTIONAVUSTUSPROSESSI

Valtionavustustoiminta tarkoittaa valtionavustustoiminnan sanaston mukaan valtionapuviranomaisen järjestämää toimintaa. Valtionavustustoiminnan tavoitteena on saavuttaa valtionavustusten avulla sellaisia päämääriä, jotka vastaavat yhteiskunnallisiin [tai EU-tason kansainvälisiin] tarpeisiin. Valtionavustusohjelma on puolestaan kokonaisuus, jonka kautta kanavoidaan valtionavustuksia yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen liittyvän päämäärän edistämiseksi [Suomessa tai Euroopan unionissa].^{12 13}

Valtionavustusprosessi tarkoittaa suunnitelmallista toimintasarjaa, jolla valtionavustustoimintaa toteutetaan ja jolla valtionavustuksia myönnetään. Eri tarkoituksiin käytettävät valtionavustusprosessit koostuvat erilaisesta ja eri tavoin järjestetystä toiminnasta, kuten valtionavustushaun valmistelusta, valtionavustushausta, valtionavustusasian käsittelystä, valtionavustuksen maksamisesta, valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan raportoinnista, valtionavustuksen käytön valvonnasta sekä valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan arvioinnista.¹⁴

Raportin lukijalle

Euroopan komissio valvoo EU:n jäsenvaltioiden myöntämiä valtiontukia. Työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi EU:n valtiontukisääntöjen täytäntöönpanoa Suomessa maa- ja metsätalousministeriön koordinoimia maa- ja metsätalousalan alkutuotannon ja maa-seutualueiden sekä kalastus- ja vesiviljelyalan tukia lukuun ottamatta. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa muun muassa EU:n valtiontukisääntöjen edellyttämän kansallisen sääntelyn valmistelusta ja konsultoi tukiviranomaisia sekä ilmoittaa valtiontuet Euroopan komissiolle lukuun ottamatta maa- ja metsätalousministeriön vastuulle kuuluvia valtiontuen ilmoituksia.¹⁵

12 Valtionavustustoiminnan sanasto: 2. laajennettu laitos

13 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/2115

14 Valtionavustustoiminnan sanasto: 2. laajennettu laitos

15 EU:n valtiontukisäännöt

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimii yritystukineuvottelukunta, jolta on pyydetty taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain mukaan lausunto siitä, täyttääkö suunniteltu tukiohjelma tai tuki EU:n lainsäädännön valtiontuen edellytykset, ja mitä valtiontukisääntöjen mukaista menettelytapaa tukiviranomaisen on noudatettava.^{16 17}

Maa- ja metsätalouden alkutuotannolla ja kalataloudella sekä maataloustuotteiden jalostuksella on muista valtiontuista poikkeavat valtiontukisääntönsä, jotka ottavat huomioon alojen erityispiirteet.¹⁸ Maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden taloudellisen toiminnan edistämiseen myönnettävä valtiontuki sekä kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontuet ovat osa laajempaa yhteistä maatalouspolitiikkaa ja kalastuspolitiikkaa Euroopan unionissa. Poikkeukset perustellaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa (ja sen 42 artiklassa).¹⁹

Euroopan komissio on laatinut maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden sekä kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontukia varten suuntaviivat.^{20 21} Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan keskeisiä valtiontukisääntöjä ovat maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetus (2022/2472) ja asetus vähämerkityksisestä tuesta maatalousalalla (1408/2023) sekä kalastuksen ja vesiviljelyn ryhmäpoikkeusasetus (2022/2473) ja asetus vähämerkityksisestä tuesta kalastus- ja vesiviljelyalalla (717/2014) erotuksena yleisestä ryhmäpoikkeusasetuksesta (651/2014) ja vähämerkityksistä tukea koskevasta yleisestä asetuksesta (1407/2013). Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tukijärjestelmissä käytetään myös yleistä ryhmäpoikkeusasetusta ja yleistä de minimis -asetusta sekä SGEI de minimis -tukea koskevaa asetusta (360/2012), joita käsitellään tämän raportin toisessa luvussa.²²

Käsillä oleva julkisen hallinnon kehittämistä koskeva raportti tuottaa tietoa yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvien käytäntöjen kehittämisestä. Raportissa tunnistetaan valtionavustuslain muutostarpeita, käydään lävitse valtionavustusten suunnittelua ja arviointia, pohditaan valtionapuviranomaisten välisen tiedonvaihdon

16 Menettelytavat ja koordinaatio

17 Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä 429/2016

18 Maa- ja metsätalouden valtiontukiin uusi työkalupakki

19 Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus SEUT

20 Komission tiedonanto. Maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden valtiontukea koskevat suuntaviivat (2022/C 485/01)

21 Komission tiedonanto. Kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontukea koskevat suuntaviivat (2023/C 107/01)

22 Komission asetus (EU) N:o 360/2012

helpottamista sekä kartoitetaan tietovarantoja valtionavustusprosessin uudistamista ja digitalisointia varten. Kehittämisehdotusten tarkoituksena on yhtenäistää hallinnon menettelyjä, lisätä asiakaslähtöisyyttä ja keventää hallinnollista taakkaa yrityksissä ja valtionapuviranomaisissa.

Selvyyden vuoksi todetaan, että raportissa ei esitetä muutoksia valtiontuen suuntaviivoihin tai valtiontukisääntöihin eikä oteta kantaa yritystukien kohdentamiseen, koska ne eivät kuulu valtionavustushankkeessa toimineen yritysjaoston tehtäviin. Jaosto ehdottaa valtionavustuslain kehittämistä, muttei esitä muutoksia muuhun lainsäädäntöön.

1.2 Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Valtiovarainministeriö johtaa valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanketta (myöhemmin tässä raportissa valtionavustushanketta), jonka tavoitteena on lisätä valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta, läpinäkyvyyttä, tehokkuutta ja yhdenmukaisuutta. Valtionavustustoimintaa kehitetään ja digitalisoidaan yhteiskehittämällä eli tavoitteellisessa yhteistyössä sidosryhmien kanssa sekä ketterän ohjelmistokehityksen menetelmin. Valtionavustushankkeen tavoitteisiin päästään uudistamalla ja digitalisoimalla valtionavustusprosessia ja kehittämällä valtionavustustoimintaa yhteisen toimintamallin suuntaisesti.²³ Samalla yhtenäistetään valtionavustustoimintaa koskevien käsitteiden käyttöä ja yhdenmukaistetaan valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä, kun se on tarkoituksenmukaista.²⁴

Valtionavustustoiminnan kehittäminen ja digitalisointi perustuvat toiminnan muutokseen ja sitä koskevaan yhteiseen toimintamalliin. Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli on systeemiseen ajatteluun perustuva viitekehys, jonka avulla valtionapuviranomaiset uudistavat toimintatapojaan ja toimintakulttuurejaan. Valtionavustushankkeessa valmisteltu toimintamalli jakaa valtionavustustoiminnan kolmeen vaiheeseen, jotka ovat

1. yhteiskunnallisten muutostekijöiden tunnistaminen,
2. yhteiskunnallisen muutoksen toteuttaminen sekä
3. yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi ja niiden laajentaminen.²⁵

²³ Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli

²⁴ Valtionavustustoiminnan kehittäminen

²⁵ Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli

Valtionavustustoiminnan vaiheet ovat myös kansainvälisiä, kun valtionavustuksia koskevista päämääristä, tavoitteista ja toimenpiteistä sovitaan Euroopan unionin tasolla.²⁶ Yhteinen toimintamalli korostaa valtionavustusten valmistelua – suunnittelua ja arviointia – valtionavustusten hakemisen ja myöntämisen rinnalla.²⁷

Valtionavustustoiminnan tietovaranto ja siihen sisältyvät yhteiset palvelut tukevat valtionavustusprosessin uudistamista ja digitalisointia. Digitalisointi koskee erityisesti yhteiskunnallisen muutoksen toteuttamisen vaihetta valtionavustustoiminnassa eli valtionavustusten hakemista ja myöntämistä. Valtiokonttori ylläpitää tietovarantoon sisältyviä palveluja, jotka ovat

1. valtionavustushakujen julkaisemisen ja asioinnin palvelu valtionavustusten hakijoille ja saajille (Haeavustuksia.fi);
2. valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelu suurelle yleisölle tiedonvälitystä varten (Tutkiavustuksia.fi);
3. valtionavustusten käsittelyn ja hallinnoinnin palvelu valtionapuviranomaisille (Hallinnoivustuksia.fi).^{28 29 30}

Niitä valtionapuviranomaisia, jotka eivät käsittele eivätkä hallinnoi valtionavustuksia yhteisissä palveluissa, koskee valtionavustustoiminnan vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuus valtionavustustoiminnan tietovarantoon. Velvollisuus koskee 1.10.2023 tai sen jälkeen haettavaksi tulevia valtionavustuksia ja niihin liittyviä valtionavustushakemuksia ja -päätöksiä.³¹ Maa- ja metsätalouden alkutuotannon ja kalatalouden valtionavustuksia koskeva vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuus koskee kuitenkin 1.6.2024 tai sen jälkeen haettavaksi tulevia valtionavustuksia ja niihin liittyviä valtionavustushakemuksia ja -päätöksiä.³² Valtionavustuslaissa ei säädetä valtionavustustoiminnan digitaalisten palveluiden käyttövelvollisuudesta valtionapuviranomaisille.

Valtionavustuksia koskevaa tietoa alkaa kerääntyä vähitellen uuteen tietovarantoon. Kaikki valtionavustusten hakuilmoitukset ovat jatkossa saatavilla Haeavustuksia.fi-palvelussa.³³ Valtionavustusten hakemista ja myöntämistä koskevat perustiedot kertyvät vas-

26 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/2115

27 Kohti vaikuttavampaa valtionavustustoimintaa

28 Valtionavustuslaki 688/2001

29 HE 88/2022 vp

30 Valtionavustuspalvelut

31 Valtionavustuslaki 688/2001

32 Valtionavustuksia koskevaa tietoa alkaa kerääntyä uuteen tietovarantoon

33 Haeavustuksia.fi-palvelu

taavalla tavalla Tutkiavustuksia.fi-palveluun vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuuden mukaisesti.³⁴ Valtiokonttori julkaisee Tutkiavustuksia.fi-palvelussa valtionavustustoiminnan perustietoja, kuten valtionavustuksen saajan, määrän, käyttötarkoituksen ja alueellisen kohdentumisen. Tutkiavustuksia.fi-palvelussa julkaistiin ensimmäisiä valtionavustuksia koskevia tietoja toukokuussa 2023.

Valtionavustustoiminnan kehittäminen on talous- että hallintopolitiikkaa, jossa päätetään julkisten varojen käytöstä ja julkisen hallinnon kehittämisestä. Valtionavustustoimintaa luonnehditaan hajautuneeksi, siilomaiseksi ja monimuotoiseksi: Valtionavustuksiin liittyvät käytännöt vaihtelevat perustellusti, mutta ne eroavat toisistaan osin myös tarpeettomasti. Haettavissa olevista tai myönnettyistä valtionavustuksista ei ole ollut saatavilla kattavaa kokonaiskuvaa ennen valtionavustustoiminnan tietovarannon perustamista.

Valtionavustustoiminnan kehittäminen uudistaa julkista hallintoa, ja hallinnon nykyistä yhtenäisempi toiminta ja julkisten varojen tuloksellinen ja tarkoituksenmukainen käyttö vahvistavat julkista taloutta.^{35 36 37} Valtionavustusten hallinnoinnin vaikuttavuutta ja läpinäkyvyyttä on tarpeen lisätä, mitä selvitettiin valtionavustushankkeessa myös hakijaryhmäkohtaisesti.^{38 39 40} Valtiovarainministeriön hallintopolitiikan julkaisusarjaan kuuluvissa raporteissa tuotetaan uutta tietoa valtionavustustoiminnan kehittämistä varten ja tunnustetaan monia kehittämistarpeita ja tehdään lukuisia kehittämis ehdotuksia valtionapuviranomaisille.^{41 42 43 44}

---

34 Tutkiavustuksia.fi-palvelu

35 Valtionavustusten digitalisoinnin esiselvitys

36 Ministeriöiden tulevaisuuskatsaus 2022

37 Uudistuva ja kestävä Suomi

38 Rahapelitoiminnan tuotoista myönnettyt valtionavustukset

39 Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke

40 Valtionavustushankkeessa toimivat jaostot

41 Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt; Järjestöjen varainhankinnan avustaminen ja tukeminen valtionavustustoiminnassa

42 Kuntien valtionavustuskäytänteiden kehittäminen: Väliraportti; Loppuraportti

43 Yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset ja niihin liittyvät käytännöt

44 Tutkimusorganisaatioille myönnettäviin valtionavustuksiin ja yhteisrahoitteeseen toimintaan liittyvät käytännöt

1.3 Valtionavustushankkeen yritysjaosto

1.3.1 Tavoitteet ja tehtävät

Valtionavustushankkeen ohjausryhmä asetti yritysjaoston 8. joulukuuta 2022. Yritysjaoston toimikausi alkoi 15. tammikuuta 2023 ja se päättyi 31. lokakuuta 2023. Jaoston tavoitteena oli selvittää ja selkeyttää yrityksille ja muille taloudellista toimintaa harjoittaville yksiköille myönnettävien valtionavustusten muodostamaa kokonaisuutta ja valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä.

Yritysjaostolle määriteltiin viisi tehtävää tavoitteiden saavuttamiseksi. Tehtävinään jaosto

1. laati kartoituksen yrityksille myönnettävien valtionavustusten muodostamasta kokonaisuudesta,
2. selvitti erityiskysymyksiä, jotka koskevat yrityksille myönnettäviä valtionavustuksia ja niihin liittyviä käytäntöjä ja jotka pitää ottaa huomioon valtionavustustoiminnan tietovarantoa valmisteltaessa,
3. osallistui valtionavustustoiminnan yhteisen toimintamallin ja sitä tukevien digitaalisten palvelujen ketterään ja käyttäjälähtöiseen kehittämiseen tuottamalla ratkaisuehdotuksia erityisesti yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä kysymyksistä,
4. selvitti, mitä pohjatietoja yrityksistä voitaisiin tuottaa valtionavustusasioiden käsittelyyn automaattisesti ja miten valtionapuviranomaisten pitäisi ottaa pohjatiedot huomioon valtionavustustoiminnassaan sekä
5. selvitti mahdollisuudet kehittää ja yhdenmukaistaa valtionapuviranomaisten käytäntöjä, jotka liittyvät yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin ja laatia asiaa koskeva esitys.⁴⁵

Yritysjaoston puheenjohtajana toimi hallitusneuvos Elise Pekkala työ- ja elinkeinoministeriöstä. Jaoston jäseniksi nimettiin erityisasiantuntija Konsta Luukka liikenne- ja viestintäministeriöstä, johtava asiantuntija Juuso Kalliokoski maa- ja metsätalousministeriöstä, erityisasiantuntija Anu Häkli ympäristöministeriöstä, asiantuntija Sari Gyllenbögel Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista, yksikön päällikkö Pasi Loukasmäki Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta, johtava asiantuntija Reijo Martikainen Ruokavirastosta, erityisasiantuntija Pekka Kouhia Liikenne- ja viestintävirasto

---

45 Yritysjaoston asettamiskirje

Traficomista, erityisasiantuntija Ulla Suomela valtiovarainministeriöstä ja erityisasiantuntija Marita Virtanen valtiovarainministeriöstä. Erityisasiantuntija Mikko Lehtonen valtiovarainministeriöstä toimi jaoston asiantuntijasihteerinä.

YRITYSKÄSITTEEN KÄYTTÖ RAPORTISSA

Taloudellista toimintaa harjoittavat myös muut yksiköt kuin yritykset. Taloudellisen toiminnan harjoittamisesta on kyse, kun tavaroita ja palveluja tarjotaan markkinoilla. Taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt määritellään yrityksiksi riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta ja rahoitustavasta.⁴⁶ Taloudellista toimintaa voivat harjoittaa myös yksityishenkilöt.

Yksityishenkilö tarkoittaa luonnollista henkilöä, jolle valtionapuviranomainen myöntää harkinnanvaraista valtionavustusta. Yksityishenkilö voi toimia osana työryhmää, hänellä voi olla yksityisomaisuutta tai hän voi kuulua yksityisomistuksensa vuoksi osakaskuntaan, minkä perusteella hän voi hakea ja saada valtionavustusta. Yksityishenkilö tarkoittaa myös yksityistä elinkeinonharjoittajaa, joka harjoittaa taloudellista toimintaa ja eroaa siten kotitaloudesta.⁴⁷

Yrityksellä tarkoitetaan tässä raportissa kaikkia yksiköitä, joille myönnetään valtionavustuksia taloudelliseen toimintaan. Raportissa keskitytään kuitenkin ensisijaisesti yrityksiin, koska järjestöille, kunnille ja tutkimusorganisaatioille sekä yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia selvitettiin valtionavustushankkeessa erikseen.^{48 49 50 51}

46 Valtiontuen käsite. Komission tiedonanto Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuen käsitteestä

47 Yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset ja niihin liittyvät käytännöt

48 Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt; Järjestöjen varainhankinnan avustaminen ja tukeminen valtionavustustoiminnassa

49 Kuntien valtionavustuskäytänteiden kehittäminen: Väliraportti; Loppuraportti

50 Yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset ja niihin liittyvät käytännöt

51 Tutkimusorganisaatioille myönnettäviin valtionavustuksiin ja yhteisrahoitteiseen toimintaan liittyvät käytännöt

1.3.2 Valmistelun eteneminen ja selvityksen tekeminen

Yritysjaosto laati selvityksen tekemistä varten työsuunnitelman, jonka perusteella se vaiheisti valmisteluaan. Jaosto jakoi työnsä kolmeen kokonaisuuteen:

1. Valtionavustusten myöntäminen yrityksille ja sitä koskevat erityiskysymykset
2. Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli
3. Tietovarannot ja niihin liittyvät palvelut

Yritysjaosto teki monipuolista tiedonhankintaa näihin kokonaisuuksiin liittyen ja hyödynsi selvityksessään valtionavustushankkeessa tuotettuja aineistoja, kuten valtionapuviranomaisille tarkoitettuja hallinnon kehittämisen oppaita.^{52 53 54} Jaosto järjesti vuoropuhelua varten muutamia sidosryhmätapaamisia, joihin osallistuivat Tilastokeskus (yritystukitilasto), Elinkeinoelämän keskusliitto, EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma (rakennerahastot), Suomen Yrittäjät sekä työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimiva yritystukineuvottelukunta.

---

52 Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli

53 Valtionavustustoiminnan sanasto: 2. laajennettu laitos

54 Valtionavustusten hallinnoinnin perusteita ja hyviä käytäntöjä

VALTIONAVUSTUSKÄSITTEEN KÄYTTÖ RAPORTISSA

Yrityksille myönnettävä EU:n valtioneukisääntöjen mukainen valtiontuki voi olla tyypiltään esimerkiksi avustusta, tietynlaista lainaa, takausta tai verotukea.⁵⁵ Avustustyyppisistä valtioneukista puhutaan myös niin sanottuina suorina yritystukina.⁵⁶ Avustus voi olla valtionavustusta, muttei aina. Esimerkiksi kuntien myöntämät avustukset eivät ole valtionavustuksia, koska kunnat eivät sovelle valtionavustuslakia avustuksia myöntäessään. Kuntien myöntämät avustukset voivat sen sijaan olla luonteeltaan valtiontukia, mitä on tutkittu vastikään erikseen.⁵⁷

Tässä raportissa ei käsitellä kuntien myöntämää valtiontukea tai valtiontukea, joka on esimerkiksi lainaa, takausta tai verotukea. Selvyyden vuoksi todetaan, että valtionavustuksia myönnetään sekä taloudelliseen että ei-taloudelliseen toimintaan. Valtionavustus on valtiontukea, kun se täyttää valtiontukea koskevat kriteerit, joihin viitataan tämän raportin toisessa luvussa.

Valtiontukea, yritystukea ja valtionavustusta käytetään tässä raportissa sen mukaan, miten käsitteitä käytetään alkuperäisissä viitatuissa lähteissä. Käsitteellistä viitekehystä jäsenetään tätä tarkemmin raportin toisessa luvussa.

1) Valtionavustusten myöntäminen yrityksille ja sitä koskevat erityiskysymykset

Yritysjaosto perehtyi aluksi aiemmin julkaistuihin selvityksiin, jotka käsittelevät valtiontukia ja yritystukia sekä valtionavustustoiminnan kehittämistä. Yrityksille myönnettäviä valtionavustuksia selvitettiin aiemmin julkaistujen selvitysten lisäksi valtion kirjanpidosta ja yritystukien tietopalvelusta. Jaosto kartoitti myös valtionavustusten myöntämiseen liittyviä säädöksiä.

Yritysjaosto kuvasi keskeiset käsitteet ja yrityksille myönnettävistä valtionavustuksista muodostuvan kokonaisuuden. Kuvaukset muodostavat tämän raportin toisen luvun. Jaosto tunnisti valtionavustuslain uudistamisen yrityksille myönnettäviin

55 Yritystukitietojen julkinen hakupalvelu

56 EU:n valtioneukisäännöt

57 Kuntien myöntämät yritystuet Suomessa

valtionavustuksiin liittyväksi erityiskysymykseksi, jota se tarkasteli erikseen valtionavustushankkeessa toimivan lainsäädäntöjaoston kanssa. Valtionavustuslain muutostarpeita käsitellään raportin kolmannessa luvussa.

2) Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli

Valtionavustustoimintaa ja sen nykytilaa on analysoitu valtionavustushankkeessa yhteistä toimintamallia valmisteltaessa. Toimintamalli on laaja viitekehys, jonka arviointi ja tarkentaminen olivat yksi yritysjaoston tehtävistä. Jaosto tarkasteli toimintamallia erityisesti suhteessa yritystukien valmistelun vaiheisiin.⁵⁸

Valtionavustustoiminnan yhteistä toimintamallia ja sen tarkentamista koskeva palaute kerättiin kahdeksalta valtionapuviranomaiselta ryhmämuotoisilla haastatteluilla. Haastatteluissa käsiteltiin myös valtionavustusprosessin digitalisointia ja valtionavustuslain kehittämistä. Haastatteluihin osallistuivat työ- ja elinkeinoministeriö, Innovaatorahoituskeskus Business Finland, ELY-keskukset, liikenne- ja viestintäministeriö, liikenne- ja viestintävirasto Traficom, maa- ja metsätalousministeriö, Ruokavirasto sekä ympäristöministeriö ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Yritysjaosto muodosti haastattelujen perusteella näkemyksensä valtionavustushankkeelle, miten valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli soveltuu yrityksille myönnettävien valtionavustusten muodostamaan kokonaisuuteen. Valtionavustustoimintaa käsitellään vaiheineen tämän raportin neljännessä luvussa, jossa korostetaan vaiheiden olevan sekä kansallisia että kansainvälisiä valtionavustuksista riippuen.

3) Tietovarannot ja niihin liittyvät palvelut

Yritysjaosto käsitteli tehtävänantonsa mukaisesti valtionavustustoiminnan tietovarantoa ja siihen sisältyviä palveluja. Jaosto tarkasteli valtionavustusten käsittelyä ja hallinnointia koskevia käytäntöjä, kuten valtionavustusten hakuilmoituksia ja ohjeita, valtionavustushakemuksia, valtionavustusten käytön ehtoja ja rajoituksia (vakioehtoja), myöntöperusteita, arviointiperusteita ja -kriteereitä, valtionavustuspäätöksiä sekä valtionavustusten käytön valvontaa ja raportointia. Jaosto kiinnitti erityistä huomiota yritysten asiakastietojen keräämiseen ja hallintaan sekä valtionapuviranomaisten välisen tiedonvaihdon helpottamiseen valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa. Edellä mainitut asiat ovat yhteydessä yritysten ja valtionapuviranomaisten hallinnollisen taakan keventämiseen.

---

58 Yritystuet – mitä ne ovat ja valmistelun askeleet

Yritysjaosto selvitti, miten valtionavustustoiminnan tietovaranto ja siihen sisältyvät palvelut ovat tietoineen yhteydessä muihin julkisiin tietovarantoihin ja valtionapuviranomaisten palveluihin, kuten yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään. Tietovarantokartoituksessa syvennyttiin erityisesti asiointiin sekä yritystukia koskevien tietojen tallentamiseen, toimittamiseen ja raportointiin. Tietovarantokartoituksen tarkoituksena oli tukea valtionavustusprosessin uudistamista ja digitalisointia osana valtionavustustoimintaan liittyvien tietovarantojen ja palveluiden kokonaisuutta valtionhallinnossa.

Valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja ja valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä tarkastellaan tämän raportin viidennessä luvussa. Kuudennessa luvussa kuvataan puolestaan valtionavustustoimintaan liittyviä tietovarantoja ja palveluja.

Lausuntoyhteenveto

Valtiovarainministeriö julkaisi selvityksen perusteella laaditun raportin luonnoksen lausuntopalvelussa perjantaina 8. syyskuuta 2023. Raporttiluonnoksesta oli mahdollista antaa lausuntopalautetta maanantaihin 2. lokakuuta 2023 asti. Lausuntoja annettiin yhteensä 24 kappaletta. Kaikki lausunnonantajat olivat valtionapuviranomaisia yhtä järjestöä ja yhtä yksityishenkilöä lukuun ottamatta.

Lausunnonantajien mielestä raportissa kartoitetaan ja käsitellään kattavasti yrityksille myönnettäviä valtionavustuksia niihin liittyvine käytäntöineen ja kysymyksineen. Raportti kiinnittyy kehittämissuhteiden valtionavustustoiminnan yleiseen kehittämiseen ja sitä koskeviin tavoitteisiin, kuten tiedolla johtamisen vahvistamiseen ja vaikuttavuuden lisäämiseen sekä yhteisten digitaalisten palveluiden kehittämiseen. Raportin kehittämissuhteet ovat oikeasuuntaisia ja oikeasuhtaisia.

Valtionapuviranomaisten lausunnot olivat pääsääntöisesti yhteneväisiä keskenään. Yksi valtionapuviranomainen havaitsi raportin analyysissä ja sisällössä huomautettavaa esittäen raporttiin merkittäviä muutoksia, mikä johtui osin valtionavustuslakia koskevan kehittämissuhteiden tulkinnanvaraisuudesta. Toinen valtionapuviranomainen huomautti puolestaan, ettei raportissa määritellä yleishyödyllistä toimintaa. Kolme valtionapuviranomaista teki raportin rakennetta ja sisältöä sekä käsitteiden käyttöä koskevia parannusehdotuksia. Kaksi muuta valtionapuviranomaista totesi, että raportin valmistelussa korostuvat valtion keskushallinnon näkemykset. Alueiden ja yritysten näkemyksiä olisi ollut perusteltua kartoittaa laajemmin valmistelun aikana.

Lausuntojen huomioon ottaminen raportissa

Yritysjaosto totesi, ettei se käsittele raportissaan

- kuntien myöntämiä valtiontukia,
- yleishyödyllistä toimintaa tai
- TKI-toiminnan rahoitusta,

koska ne eivät kuulu jaoston tehtävänantoon. Jaosto lisää, että valtionavustushankkeessa valmisteltuihin hakijaryhmäkohtaisiin raportteihin jää katvealueita raporttien rajausten takia.

Yritysjaosto teki raporttiin lausuntojen perusteella muutoksia, jotka koskevat

- raportin rajaamista;
- yritystuen käsitteen ja yritystukirekisterin kuvaamista;
- valtiontuen vaikuttavuuden arvioinnin tarkastelemista;
- valtionavustuslain kehittämistä koskevan ehdotuksen täsmentämistä.

Kunakin luvun yhteenvedon lisättiin lyhyt lausuntopalaute. Sen lisäksi raporttiin sisällytettiin informatiivisia lisäyksiä, ja raporttia tarkistettiin teknisesti lausuntojen mukaisesti.

Raportin julkaiseminen

Yritysjaosto luovutti selvityksensä ja valmistelemansa raportin valtionavustushankkeen ohjausryhmälle marraskuussa 2023. Raportti julkaistiin valtiovarainministeriön hallintopolitiikan julkaisusarjassa ja valtioneuvoston yhteisessä julkaisuarkistossa Valtossa. Yritysjaosto kokoontui toimikaudellaan kahdeksan kertaa ja sen toimikausi päättyi suunnitellusti. Jaosto seurasi valtionavustushankkeen etenemistä säännöllisesti toimikautensa aikana.

1.4 Raportin rakenne

Tämä raportti on jaettu seitsemään lukuun. Ensimmäinen luku esittelee johdantona valtionavustustoiminnan kehittämistä. Johdannossa kuvataan myös, kuinka valtionavustushankkeessa toimiva yritysjaosto valmisteli raporttinsa. Toisessa luvussa kuvataan valtiontuen, yritystuen ja valtionavustuksen käsitteitä ja kokonaisuutta, jonka yrityksille myönnettävät valtionavustukset muodostavat. Kolmannessa luvussa käsitellään valtionavustuslain uudistamista ja tunnistetaan valtionavustuslain muutostarpeita yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvänä erityiskysymyksenä.

Raportin neljännessä luvussa esitellään valtionavustustoiminnan yhteistä toimintamallia ja arvioidaan sitä yrityksille myönnettävien valtionavustusten näkökulmasta. Toimintamallia verrataan myös yritystukien valmistelun vaiheisiin. Valtionavustustoiminnan digitaaliset palvelut ja valtionavustuksiin liittyvät käytännöt ovat raportin viidennen luvun aihe. Kuudennessa luvussa kartoitetaan valtionavustustoimintaan liittyviä tietovarantoja ja palveluja valtionavustusprosessin uudistamista ja digitalisointia varten. Seitsemänten lukuun kootaan raportissa olevat kehittämissuositukset, jotka koskevat yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvien käytäntöjen kehittämistä.

2 Keskeiset käsitteet sekä avustusten ja tukien muodostama kokonaisuus

Tässä luvussa tarkastellaan EU:n valtiontukisääntöjä ja kuvataan avustuksiin ja tukiin liittyviä käsitteitä sääntelyn perusteella. Lisäksi luvussa kuvataan yrityksille myönnettävien valtionavustusten muodostamaa kokonaisuutta.

2.1 Keskeisten käsitteiden kuvaaminen

Valtiontuet ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä, mutta ne soveltuvat Euroopan unionin sisämarkkinoille tietyin ehdoin ja edellytyksin.⁵⁹ Euroopan komissio säätää, minkälaiset valtiontuet ovat sallittuja ja miten niitä myönnettäessä on meneteltävä osana unionin kilpailuoikeutta.⁶⁰ Komissio on määritellyt esimerkiksi puitteet tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan myönnettävästä valtiontuesta.⁶¹ ⁶² EU:n valtiontukisäännöt vaikuttavat tukiohjelmien ja tukien valmisteluun sekä tukien myöntämiseen, eikä valtiontukisäännöistä ole mahdollista poiketa kansallisesti.

Valtionavustushankkeessa toimivan yritysjaoston tarkoituksena oli kuvata, millainen kokonaisuus yrityksille myönnettävistä valtionavustuksista muodostuu. Kokonaiskuvan muodostaminen edellyttää keskeisten käsitteiden ja niiden välisten suhteiden kuvaamista. Seuraavassa kuvataan valtiontuen, yritystuen ja valtionavustuksen käsitteet viitaten niitä koskeviin säädöksiin.

---

59 Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus SEUT

60 EU:n valtiontukisäännöt

61 Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan myönnettävä valtiontuki

62 Komission tiedonanto – Puitteet tutkimus- ja kehittämistyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle

2.1.1 Valtiontuki

EU:n valtiontukisääntöjen mukainen valtiontuen (State Aid) käsite perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohtaan:

Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.⁶³

Tämä tarkoittaa sitä, että julkiseen tukeen sovelletaan EU:n valtiontukisääntöjä, jos seuraavat EU-oikeuden mukaiset valtiontuen kriteerit täyttyvät samanaikaisesti:

1. Julkisia varoja kanavoidaan julkisiin tai yksityisiin yrityksiin eli taloudelliseen toimintaan;
2. toimenpide vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla tuensaajaa;
3. etu on valikoiva, eli se kohdistuu vain tiettyihin yrityksiin, esimerkiksi tiettyyn toimintaan tai toimialaan;
4. toimenpide vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.⁶⁴

Tämän raportin johdannossa todetaan, että maa- ja metsätalouden alkutuotannon ja kalatalouden tukiin sekä maataloustuotteiden jalostuksen tukiin sovelletaan muista yritystuista poikkeavia valtiontukisääntöjä.^{65 66 67 68} Nämä poikkeukset perustuvat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 42 artiklaan.

Maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan sovelletaan kilpailusääntöjä koskevan luvun määräyksiä vain siltä osin kuin Euroopan parlamentti ja neuvosto 43 artiklan 2 kohdan mukaisesti ja niissä määrättyä menettelyä noudattaen sekä ottaen huomioon 39 artiklassa luetellut tavoitteet määrittää.

63 Valtiontuen käsite. Komission tiedonanto Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta valtiontuen käsitteestä

64 Yritystuet – mitä ne ovat ja valmistelun askeleet

65 Komission asetus (EU) 2022/2472

66 Komission asetus (EU) 2022/2473

67 Maa- ja metsätalouden valtiontukiin uusi työkalupakki

68 Valtiontukisäännöt

Neuvosto voi komission ehdotuksesta antaa luvan tuen myöntämiseen:

rakenteellisista syistä tai luonnonolojen vuoksi epäedullisessa asemassa olevien yritysten suojelemiseksi;

taloudellisten kehitysohjelmien mukaisesti.

Taloudellinen toiminta tarkoittaa kaikkea toimintaa, jossa tavaroita ja palveluita tarjotaan markkinoilla. Yrityksiksi määritellään kaikki taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta, rahoitustavasta tai taloudellisen voiton tavoitteesta.^{69 70} Yrityksen määritelmä sisältää siten sekä yksityishenkilöitä että yhteisöjä, joita ovat esimerkiksi palveluja tuottavat yhdistykset ja säätiöt. Esimerkiksi sosiaali- ja terveys- sekä varhaiskasvatuspalveluja tuotti vuonna 2022 yli 800 järjestömuotoista toimijaa.⁷¹ Yksityishenkilö tarkoittaa tässä yhteydessä yksityistä elinkeinonharjoittajaa, joka harjoittaa taloudellista toimintaa ja eroaa siten kotitaloudesta.

Valtiontuki on julkista tukea, jonka suuntaviivat ja jota koskevat säännöt määritellään Euroopan komissiossa, eikä niistä voida poiketa kansallisesti. EU:n valtiontukisääntöjä ovat esimerkiksi yleinen ryhmäpoikkeusasetus, de minimis -tukia eli vähämerkityksisiä tukia (myöhemmin tässä raportissa de minimis -tukia) koskevat asetukset sekä valtiontukien kasautumissääntö.^{72 73} Valtiontukisäännöissä määrätään muun muassa tuen enimmäismäärästä tai enimmäisintensiteetistä, ja tukien kasautumista seurataan.

Kansallista valtiontukia koskevaa lainsäädäntöä ovat esimerkiksi eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annettu laki (300/2001), valtiontukien ilmoittamisesta komissiolle noudatettavista menettelyistä annettu valtioneuvoston asetus (89/2011) ja eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta annettu laki (19/2003).

69 Valtiontuen käsite. Komission tiedonanto Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuen käsitteestä

70 Yritystuet – mitä ne ovat ja valmistelun askeleet

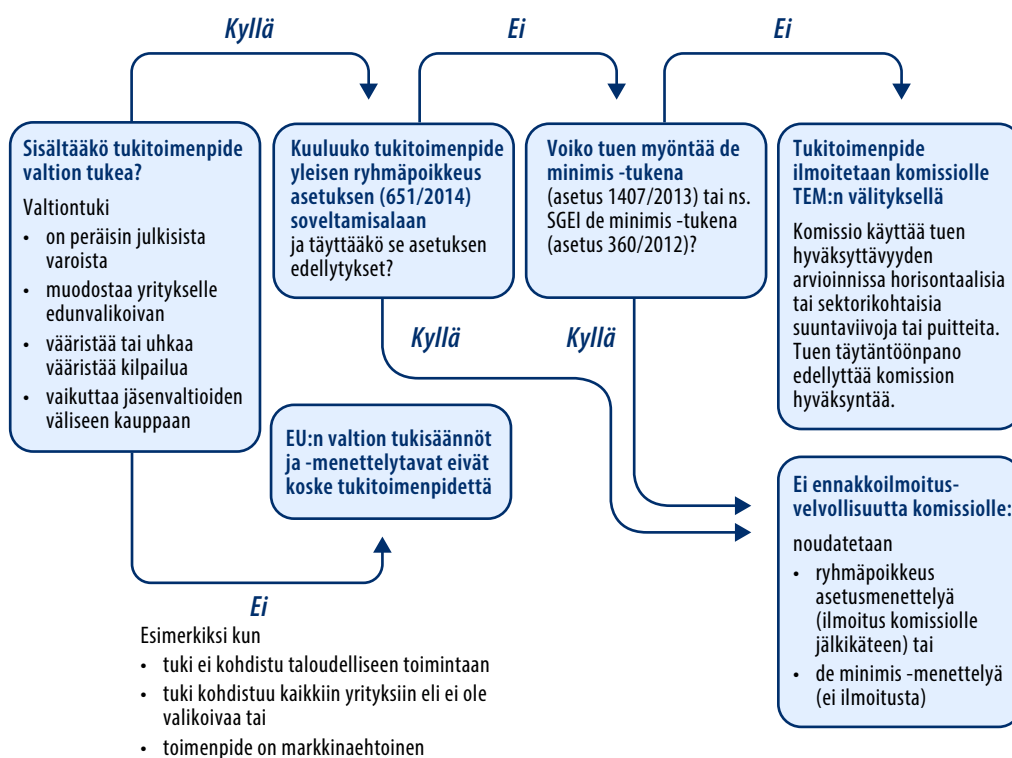
71 Järjestöjen toimintaedellytykset on turvattava

72 Komission asetus (EU) N:o 1407/2013

73 Komission asetus (EU) N:o 651/2014

Kuvio 1 tiivistää valtioneutukia koskevia menettelyjä kuvaten, milloin tuesta on tarpeen ilmoittaa Euroopan komissiolle. Lisäksi kuvio osoittaa, milloin EU:n valtioneutukisäännöt koskevat tukea. Kuvion tulkinnaassa on tarpeen ottaa huomioon, että valtioneutuki-ilmoitukset toimitetaan komissiolle työ- ja elinkeinoministeriön välityksellä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaa lukuun ottamatta.

Kuvio 1. EU:n valtioneutukia koskevat menettelyt⁷⁴

Viranomaisen voi myöntää valtioneutukia yleensä vasta, kun siitä on ilmoitettu Euroopan komissiolle ja komissio on hyväksynyt sen, mikä ilmenee kuviossa 1. Ryhmäpoikkeusasetusten tarkoituksena on edistää valtioneutukien käsittelyä ja vähentää viranomaisten hallinnollista taakkaa. Kun ryhmäpoikkeusasetuksessa säädettävät perusteet täyttyvät, ilmoitusta ei tarvita. Esimerkiksi yleistä ryhmäpoikkeusasetusta sovelletaan moniin tukimuotoihin, kuten pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettäviin investointitukisiin. Asetuksessa on tukimuotoja koskevia erityissäännöksiä.^{75 76}

74 EU:n valtioneutukisäännöt -opas

75 Komission asetus (EU) N:o 651/2014

76 Komission asetus (EU) N:o 651/2014

Valtiontuki voidaan myöntää de minimis -tukena sitä koskevan yleisen asetuksen perusteella, johon viitataan myös kuviossa 1. Jos yhdelle yritykselle myönnettävä tuki on enintään 200 000 euroa kolmen verovuoden aikana, siitä ei tarvitse tehdä ilmoitusta komissiolle.^{77 78 79} Nykyisin voimassa olevan de minimis -asetuksen voimassaolo päättyy 31.12.2023. Euroopan komissio on ehdottanut, että de minimis -tuen enimmäismäärää [kynnysarvoa] nostetaan inflaation ja talouden kehityksen huomioon ottamiseksi.⁸⁰

Keskeinen de minimis -asetuksen mukaisen yrityksen määritelmään liittyvä seikka on, että de minimis -tuen 200 000 euron yritysکوhtaista enimmäisrajaa valvotaan niin sanotun yhden yrityksen tasolla. Säännön tarkoituksena on välttää tilanne, jossa tiiviissä sidossuhteessa oleville yrityksille myönnetyt de minimis -tuet valuisivat esimerkiksi emoyrityksen hyväksi ja vääristäisivät kilpailua. Enimmäisrajan valvonta yhden yrityksen tasolla edellyttää tuen myöntäjältä tuen saajan omistussuhteiden ja yritysmuodon selvittämistä.⁸¹

Yritys on velvollinen seuraamaan saamansa de minimis -tuen määrää ja ilmoittamaan siitä hakiessaan valtiontukea. Komission asetuksessa säädetään, miten tuki on kohdennettava esimerkiksi silloin, kun yritys jaetaan kahdeksi tai useammaksi erilliseksi yritykseksi.⁸²

Kuten edellä todetaan, maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala koskee asetus vähämerkityksisestä tuesta maatalousalalla ja asetus vähämerkityksisestä tuesta kalastus- ja vesiviljelyalalla. Ensin mainitussa säädetään tuen enimmäismääräksi 20 000 euroa, toiseksi mainitussa puolestaan 30 000 euroa kolmen verovuoden aikana.^{83 84}

Kansalaisille tärkeiden ja yhteiskunnan toimivuudelle merkityksellisten palveluiden saatavuus voidaan turvata tietyin ehdoin SGEI-sääntelyn (Services of General Economic Interest) perusteella. Esimerkiksi päivittäistavarakauppapalvelua turvataan maaseudulla niin

77 Vähämerkityksinen tuki eli de minimis -tuki

78 Komission asetus (EU) N:o 1407/2013

79 Opas de minimis -tuista – EU:n valtiontukisäännöt

80 Kannanottoesitys – Ares(2022)4676878

81 Opas de minimis -tuista – EU:n valtiontukisäännöt

82 Komission asetus (EU) N:o 1407/2013

83 Komission asetus (EU) N:o 1408/2013

84 Komission asetus (EU) N:o 717/2014

sanotulla kyläkauppatuella.⁸⁵ SGEI-tuki on pääsääntöisesti valtiontukea, johon sovelletaan EU:n valtiontukisääntöjä ja jota koskevaa asetusta Euroopan komissio esittää parhaillaan muutettavaksi.⁸⁶ Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi palveluvelvoitemenettelyn soveltamisen vielä vähäiseksi. Tuesta vastaava viranomainen arvioi, voiko se soveltaa SGEI-sääntelyä. Yritys saa toimeksiannon, jonka perusteella se tuottaa yksilöidyn palvelun.^{87 88 89}

2.1.2 Yritystuki

Viranomaisten yrityksille myöntämää taloudellista tukea kutsutaan valtiontuen lisäksi yritystueksi (Business Subsidies, Business Aid, Business Grant). Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa, valtionavustuslaissa tai valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetussa laissa ei erikseen määritellä yritystuen käsitettä, vaikka viimeksi mainittuun viitataan toisinaan niin kutsuttuna yritystukilakina. Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetussa laissa ei myöskään määritellä erikseen yritystukea, mutta laissa säädetään yritystukineuvottelukunnasta. Tilastokeskukseen ei määrittele yritystukea tilastonsa dokumentaatiossa, eikä määritelmää ole esimerkiksi yhteentoimivuusalustan sanastot-palvelussa tai valtioneuvoston termipankissa.

Yritystukien tutkimusjaosto on todennut, ettei yritystuki ole vielä vakiintunut käsitteenä. Sitä käytetään kuitenkin laajasti esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla. Yritystuen käsitettä käytetään myös monissa julkaisuissa, minkä lisäksi Tilastokeskus julkaisee yritystukitilastoa.

Yritystuella tarkoitetaan tukea, josta säädetään taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetussa laissa:

tuella tarkoitetaan taloudelliseen toimintaan myönnettävää avustusta ja korkotukea sekä sellaista lainaa, takausta, takuuta, oman pääoman ehtoista rahoitusta, verotukea ja muuta järjestelyä, johon sisältyy taloudellista etua ja joka myönnetään tukiohjelman mukaisesti tai tukiohjelman ulkopuolisena yksittäisenä tukena;

85 Valtioneuvoston asetus päivittäistavara- ja kauppaluonnetuista tukemisesta monipalvelukeskuksina maaseutualueilla (357/2019)

86 Euroopan komission uusi ehdotus SGEI de minimis -asetuksesta

87 Services of General Economic Interest (SGEI)

88 SGEI-sääntelyn käyttö Suomessa

89 Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut – SGEI

Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annettua lakia ei sovelleta myönnettäessä maa- ja metsätalouden alkutuotantoa eikä kalataloutta koskevaa tukea eikä myöskään maataloustuotteiden jalostusta tuettaessa. Esimerkiksi maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027 annetussa laissa (1325/2022) säädetään tuesta: Lain (5 §:n 8 kohta) perusteella tuella tarkoitetaan avustusta, joka on myönnetty tai myönnetään valtion tai Euroopan unionin taikka niiden molempien varoista.⁹⁰

Yritystukikokonaisuuteen kuuluvat taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain soveltamisalan mukaiset tuet, veroetuudet elinkeinolämälle ja muut tuet, joita ovat maa- ja metsätalouden alkutuotannon ja kalatalouden tuet sekä kuntien myöntämät tuet. Yritystuet jaetaan suoriin tukiin ja verotukiin. Avustukset ovat suoraa yritystukea.^{91 92} Suorien tukien yhteydessä esitetään yleensä myös niin sanotut palautuvat tuet, joita ovat esimerkiksi Business Finland Venture Capital Oy:n riskirahoitusohjelma ja Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin lainat yritysten kehitys- ja pilotointiprojekteihin.^{93 94} Verotuilla poiketaan puolestaan normiverojärjestelmästä ja tuetaan esimerkiksi tiettyä elinkeinoa tai verovelvollisryhmää.⁹⁵ Suoria tukia ja verotukia koskevat tiedot ovat yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään kuuluvassa yritystukirekisterissä, jota käsitellään tämän raportin luvuissa 2.3 ja 6.4.

Työ- ja elinkeinoministeriö avasi huhtikuussa 2023 yritystukirekisteriin liittyvän yritystukien julkisen tietopalvelun, jossa tunnistetaan kolme avustusta koskevaa tukityyppiä, jotka ovat EU-tuki, RRF-tuki (Recovery and Resilience Facility) ja valtioneuvoston tuki. Kun EU-tuki tai RRF-tuki myönnetään yritysten taloudelliseen toimintaan, ne ovat valtioneuvoston tukea, jolloin palvelussa olevan erottelun tarkoituksena on osoittaa myönnettävien tukien määrää ja varojen alkuperää. Valtioneuvoston tuki tarkoittaa tietopalvelussa niin sanottua kansallista rahoitusta. Palvelussa voi tarkastella myös yrityksille suunnattuja koronatukia, joiden myöntäminen on jo päättynyt.

Euroopan unioni sopi laajasta elvytysohjelmasta eli elpymis- ja palautumisvälineestä (Recovery and Resilience Facility RRF), jonka tavoitteena on lisätä EU-maiden yhtenäisyyttä ja parantaa niiden taloudellista palautumiskykyä koronaviruspandemian aiheuttamista

90 Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027 1325/2022

91 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2020

92 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2021

93 Business Finland Venture Capital Oy:n riskirahoitusohjelma

94 Tutkimus, kehitys ja pilotointi

95 Verotuet

seurauksista. Suomi teki muiden maiden tavoin kansallisen palautumissuunnitelman (Recovery and Resilience Plan RRP), joka on osa Suomen kestävä kasvun ohjelmaa.⁹⁶ Tavoitteena on esimerkiksi edistää vihreää ja digitaalista siirtymää.

Suuri osa RRF-tuesta on työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla myönnettävää yritystukea, mikä on lisännyt myönnettävien yritystukien määrää määrääkaikaisesti.^{97 98} Viranomaisten tehtävistä säädetään Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta annetussa laissa (537/2022).⁹⁹ Käytännössä viimeiset RRF-tuet myönnetään vuoden 2023 aikana, mutta niitä maksetaan vielä tulevana vuosina. On myös mahdollista, että joitakin tukia haetaan ja myönnetään vielä vuoden 2023 jälkeenkin.

Euroopan unionin maaseuturahastosta myönnettiin myös elpymisvaroja vuosina 2021–2022 osana Euroopan unionin laajempaa elpymisrahoituskokonaisuutta. Elpymisvälineestä rahoitettiin toimenpiteitä, joilla puututtiin maatalouteen ja maaseudun kehittämiseen kohdistuviin koronaviruspandemian vaikutuksiin. Euroopan unionin maatalousalan ja maaseutualueiden elvyttämiseen tarkoitetuista niin sanotuista lisävaroista säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (2020/2220).^{100 101}

Tässä raportissa ei tarkastella verotukia tai veroetuksia eikä esimerkiksi kuntien myöntämiä valtiontukia. Tarkastelun kohteena ovat vain avustukset yritysjaoston tehtävänannon mukaisesti.

2.1.3 Harkinnanvarainen valtionavustus

Valtionapu on yleiskielessä yläkäsite, jolla voidaan tarkoittaa erilaisia valtion talousarvion siirtomenoja, kuten harkinnanvaraisia valtionavustuksia ja valtionosuuksia. Valtionavustukset (Discretionary Government Grants) ovat valtionavustuslain (1 §) perusteella tuenluontoista rahoitusta tietyn toiminnan tai hankkeen avustamiseksi. Valtionavustus

96 Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpano ja seuranta

97 Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma

98 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2022

99 Laki Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta 537/2022

100 Neuvoston asetukset (EU) 2020/2094

101 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2020/2220

voidaan myöntää valtionavustuslain (5 §) mukaan joko yleisavustuksena tai erityisavustuksena. Yleisavustus voidaan myöntää valtionavustuksen saajan toimintaan yleisesti tai tiettyyn osaan sen toiminnasta.

Erityisavustus voidaan myöntää:

1. investointiavustuksena aineellisen tai aineettoman hyödykkeen hankintaan;
2. hankeavustuksena kokeilu-, käynnistämis-, tutkimus- tai kehittämishankkeeseen taikka muuhun tarkoitukseltaan rajattuun hankkeeseen;
3. apurahana, stipendinä tai avustuksena hakijan henkilökohtaiseen käyttöön tai hankkeeseen;
4. muuna 1–3 kohdassa tarkoitettuun verrattavana erityisavustuksena.

Valtionavustuksen keskeinen tunnusmerkki on harkinnanvaraisuus. Valtionavustus on luonteeltaan vastikkeetonta ja rahoituksena myönnettävää tukea, jonka saaja, määrä tai molemmat voivat olla harkinnanvaraisia.¹⁰² Valtionavustukseen ei ole subjektiivista oikeutta eikä sitä voi käyttää mihin tahansa toimintaan tai hankkeeseen. Valtionavustuksia myönnetään joko osin tai kokonaan valtion talousarviosta tai talousarvion ulkopuolella olevista rahastoista. Valtionavustuksia voidaan myöntää myös joko osin tai kokonaan Euroopan unionin varoista.

Vertailun vuoksi julkinen hankinta on vastikkeellista. Vastikkeettoman valtionavustuksen ja vastikkeellisen hankinnan välisiä eroja havainnollistetaan tämän luvun lopussa.

Taloudelliseen toimintaan myönnettävät valtionavustukset ovat samalla myös valtiontukia. Näitä valtiontukia ei aina kutsuta avustuksiksi tai nimenomaisesti valtionavustuksiksi, vaan viranomaiset saattavat puhua esimerkiksi erilaisista tuista. Käsitteiden käyttöön saattaa vaikuttaa myös se, missä määrin kyseiseen valtiontukeen sovelletaan tukikohtaista erityislainsäädäntöä, missä määrin puolestaan valtionavustuslakia erityislainsäädäntöä täydentävänä yleislakina.

Valtionavustuslain (3 §:n 2 momentin) mukaan, ellei muussa laissa toisin säädetä, tässä laissa tarkoitettuna valtionavustuksena ei pidetä:

1. tukea, korvausta tai muuta etuutta, jos oikeus sen saamiseen perustuu lakiin ja myönnettävän määrän määräytymisperuste säädetään yksityiskohtaisesti laissa;

---

102 Valtionavustuksen ja valtionavustuslajien tunnistaminen

2. lainanantoa valtion varoista eikä siihen liittyvää korko- tai muuta etuutta;
3. valtiontakausta tai -takuuta;
4. korkotukea luottolaitoksen taikka valtion erityisrahoituslaitoksen tai -yhtiön varoista myönnetylle luotolle;
5. valtion verojen tai muiden saamisten maksuhelpotusta tai -vapautusta;
6. yksityiselle henkilölle annettavaa sosiaaliavustusta, sosiaalivakuutukseen perustuvaa etuutta tai muuhun lakisääteiseen sosiaaliturvaan liittyvää tukea.

Valtionavustuslain (3 §:n 2 momentin 1 kohdan) perusteella lakisääteisiä tukia, kuten opintotukea, ei pidetä valtionavustuksena. Valtionavustusta on kuitenkin sellainen lakiin perustuva rahoitus, jota koskevassa laissa ei säädetä oikeudesta saada avustusta, eikä myönnettävän avustuksen määrän yksityiskohtaisesta määräytymisperusteesta. Viranomaisella on tällaisissa tilanteissa harkintavaltaa sen suhteen, myöntääkö se avustusta ja jos, niin minkä määrän se sitä myöntää.¹⁰³

Valtionavustushanke korostaa, että valtionavustukset on erotettava muusta julkisesta tuesta, koska ne ovat erityinen tuen muoto ja väline saavuttaa yhteiskunnallisia päämääriä. Valtionavustuksille ominaisia piirteitä ovat harkinnanvaraisuus, rahan muodossa myönnettävä tuki ja vastikkeettomuus. Valtionavustuksia koskevien tietojen toimittaminen valtionavustustoiminnan tietovarantoon ja niiden julkaiseminen on lakisääteistä valtionavustuslain (6a luvun) perusteella. Valtionavustustoiminnan tietovarannossa ja siihen sisältyvissä valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa käsitellään vain valtionavustuksia koskevia tietoja.¹⁰⁴ Valtionavustusten tunnistaminen vaikuttaa myös valtionavustustoiminnan tietovarannossa olevan tiedon laatuun ja luotettavuuteen sekä kattavuuteen.¹⁰⁵

Koska valtionavustuslaki on valtionavustuksiin täydennettävästi sovellettava yleislaki, valtionavustusta ei voi tunnistaa yksin sen perusteella, viitataan myönnettävään tukeen sovellettavassa lainsäädännössä valtionavustuslakiin vai ei. Valtionapuviranomaisten on tarvittaessa tarkasteltava asiaa tapauskohtaisesti esimerkiksi tuen luonteen (lakisääteisyyden ja harkinnanvaraisuuden) ja tuen tyyppin perusteella. Valtionavustusten tunnistamisella on merkitystä, kun valtionavustuslaissa (32 b §) säädettävä valtionavustustoiminnan vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuus tuli voimaan.¹⁰⁶

103 Valtionavustustoiminnan vähimmäistietojen toimittaminen Valtiokonttorin ylläpitämään valtionavustustoiminnan tietovarantoon; Ohje valtionapuviranomaisille

104 Poikkeuksena valtion budjettitalouden sisäinen yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitus, jota voidaan hallinnoida samassa palvelussa kuin valtionavustuksia. Yhteisrahoitteisesta toiminnasta on kyse, kun valtion virastolle tai laitokselle osoitetaan määrärahaa muuhun kuin lakisääteiseen tai vastikkeelliseen toimintaan.

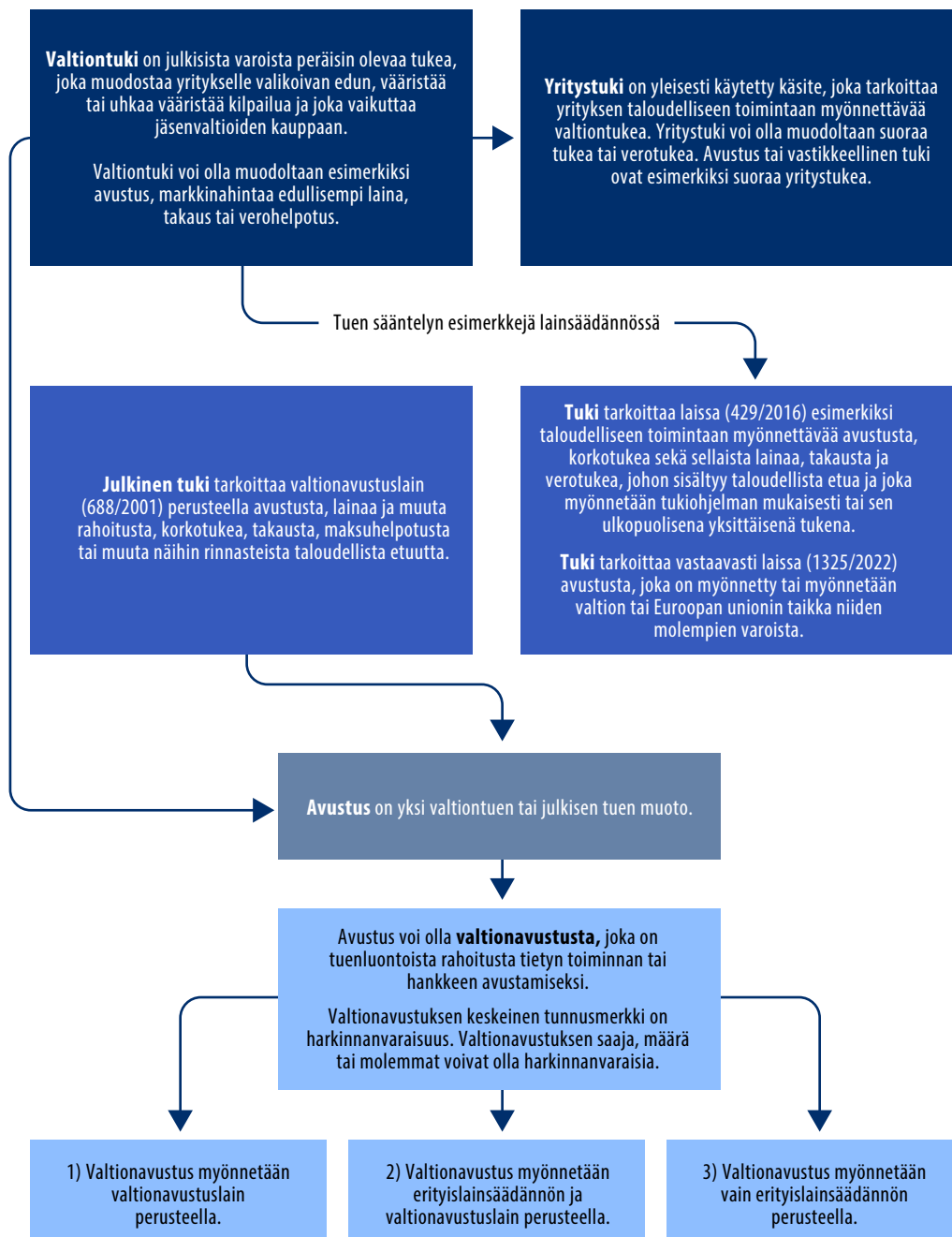
105 Valtionavustuksen ja valtionavustuslajien tunnistaminen

106 Valtionavustuksia koskevaa tietoa alkaa kerääntyä uuteen tietovarantoon

Avustus valtiontuen ja julkisen tuen muotona

Edellä kuvataan, mitä valtiontuella, yritystuella ja valtionavustuksella tarkoitetaan. Yritystuki tarkoittaa muun muassa taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetussa laissa säädettävää tukea. Valtionavustus on valtiontukea, kun se myönnetään taloudelliseen toimintaan. Käsitteiden välisiä suhteita havainnollistetaan kuviossa 2.

Kuvio 2. Käsitteiden välisten suhteiden havainnollistaminen

Valtionavustuksen ja hankinnan välinen ero

Vaikuttaa siltä, ettei valtionavustusta eroteta aina julkisesta hankinnasta, vaikka niillä on omat sääntelyyn perustuvat tunnusmerkkinsä. Valtionavustuksen myöntämisestä ei vaadita vastasuoritusta. Sen sijaan hankinnassa maksetaan vastikkeeksi saatavasta suoritteesta, kuten tavarasta tai palvelusta. Valtionavustuksen myöntäminen on julkisen vallan käyttöön liittyvä tehtävä. Hankinnasta tehdään puolestaan myös yksityisoikeudellinen sopimus hankintapäätöksen [hallintopäätöksen] tekemisen jälkeen. Valtionavustuksen käytölle voidaan asettaa hyväksyttäviä kustannuksia koskevia ehtoja ja rajoituksia toisin kuin hankinnassa. Valtionavustus myönnetään lähtökohtaisesti hallintopäätöksellä.¹⁰⁷

LUE LISÄÄ

Valtionavustushankkeessa toiminut tutkimusjaosto selvitti tutkimusrahoituksen käsitteitä ja niihin liittyviä menettelytapoja. Valtiovarainministeriön julkaisemassa raportissa kuvataan valtionavustus, liikeloudellinen toiminta ja hankinta, yhteisrahoitteinen toiminta, maksullinen toiminta sekä yhteistoiminta. Raportissa ehdotetaan tutkimusrahoituksen käsitteiden ja menettelytapojen selkeyttämistä.¹⁰⁸

2.2 Kansalliset hyvän tuen edellytykset ja valtiontukien vaikuttavuuden arviointi

Kansalliset hyvän tuen edellytykset

Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annettua lakia sovelletaan valtion tukiviranomaisen myöntäessä taloudelliseen toimintaan sellaista tukea, joka täyttää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan valtiontuen edellytykset, jollei muussa laissa toisin säädetä. Lakia ei sovelleta myönnettäessä maa- ja metsätalouden alkutuotantoa eikä kalataloutta koskevaa tukea.

¹⁰⁷ Valtionavustustyöryhmän mietintö

¹⁰⁸ Tutkimusorganisaatioille myönnettäviin valtionavustuksiin ja yhteisrahoitteiseen toimintaan liittyvät käytännöt

Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annettu laki sisältää erityissääntelyä taloudelliseen toimintaan myönnettävien tukiohjelmien ja tukiohjelmien ulkopuolisten tukien (3 ja 5 §) edellytyksistä ja hakijakohtaisten (4 §) tukien edellytyksistä, mikä ilmenee oheisessa otteessa.

Lain mukaan tuella on oltava selkeästi määritelty taloudellinen tai yhteiskunnallinen tavoite. Jos tuella on taloudellinen tavoite, tuen on lisäksi kohdistuttava sellaisiin tarkoituksiin, joilla korjataan markkinoiden toimintapuutetta. Tuen tulee olla tarkoituksenmukainen ja kustannustehokas keino näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Tuen kilpailua vääristävien vaikutusten on oltava mahdollisimman vähäiset myös silloin kun tukea käytetään ohjauksena muiden kuin taloudellisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tuen on oltava määräaikainen, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Tuella on oltava kannustava vaikutus.

Tukiviranomaisen on yksittäisen tukipäätöksen yhteydessä selvitettävä tuettavaan hankkeeseen myönnettävän julkisen rahoituksen määrä sekä hankkeen kokonaisrahoitus, kannattavuus ja kilpailuvaikutukset. Tukea voidaan myöntää vain toimintaan, jolla arvioidaan olevan edellytykset kannattavaan toimintaan lukuun ottamatta tukea, jossa tukiviranomaisella ei ole harkintavaltaa.

Kansallisia hyvän tuen edellytyksiä ovat taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain perusteella

1. selkeä taloudellinen tai yhteiskunnallinen tavoite,
2. markkinapuutteen korjaaminen ja ulkoisvaikutukset,
3. tarkoituksenmukaisuus ja kustannustehokkuus,
4. vähäiset kilpailua vääristävät vaikutukset,
5. määräaikaisuus sekä
6. kannustava vaikutus yrityksen toimintaan,

ja niitä pitäisi soveltaa sekä kansallisia tukia valmisteltaessa että niitä myönnettäessä.^{109 110}

Valtiontukien myöntäminen yrityksille on lähtökohtaisesti kiellettyä, kuten aiemmin tässä raportissa todetaan. Silti yritystukia tarvitaan esimerkiksi markkinapuutteen korjaamiseksi. Yritystuen myöntämisen päämääränä voi olla myös myönteisten ulkoisvaikutusten lisääminen ja leviäminen tai kielteisten ulkoisvaikutusten vähentäminen. Jotta julkisten

109 Yritystuet – mitä ne ovat ja valmistelun askeleet

110 HE 22/2016

varojen käyttö on tuloksellista ja tarkoituksenmukaista, yritystuet pitäisi kohdentaa selvitysten perusteella kansantalouden ja hyvinvoinnin kannalta vaikuttavimpiin hankkeisiin.¹¹¹

112

Yksittäisen tuen myöntämisen edellytyksiä ovat kannattava toiminta, mahdollisimman vähäiset vaikutukset kilpailuun muun muassa paikallisesti ja tukikumulaation huomioon ottaminen. Tukea ei saa esimerkiksi myöntää yritykselle, joka on EU-määritelmän mukaisesti vaikeuksissa oleva yritys. Yritykselle saa kasautua julkista tukea vain sen verran kuin EU:n valtiontukisäännöissä sallitaan.¹¹³ Hankekohtainen kasautumissääntö eroaa yrityskohtaisesta kasautumissäännöstä, joka koskee de minimis -tukia. Yrityksellä voi olla samaan aikaan useita eri hankkeita, joihin sille on myönnetty tukea.¹¹⁴

Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain esitöissä todetaan, että kansalliset hyvän tuen edellytykset ovat suuntaviivoja. Tarkoituksena on, että taloudelliseen toimintaan myönnettäviä tukia käytetään yhdenmukaisesti ja kansantalouden kannalta mahdollisimman tehokkaalla ja uudistavalla tavalla. Hallituksen esityksestä käy ilmi, että kansallisista hyvän tuen edellytyksistä ei esitetty säädettävän valtionavustuslaissa (7 §), koska valtionavustuslain soveltamisala kattaa vain avustumuotoiset tuet.¹¹⁵

Valtionavustuslaissa ei säädetä vastaavalla tavalla kansallisista hyvän *valtionavustuksen* edellytyksistä kuin miten kansallisista hyvän *tuen* edellytyksistä säädetään taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetussa laissa. Valtionavustuslaissa säädetään sen sijaan valtionavustuksen myöntämisen yleisistä edellytyksistä, jotka ohjaavat valtionapuviranomaisten harkintaa, kun ne myöntävät valtionavustuksia taloudelliseen ja ei-taloudelliseen toimintaan. Yleisillä edellytyksillä pyritään yhtenäisiin menettelytapoihin ja taloudellisesti tehokkaaseen ja tulokselliseen valtion varojen käyttöön.¹¹⁶

---

111 Yritystuet – mitä ne ovat ja valmistelun askeleet

112 Yritystuet ja kilpailukyky

113 Yritystuet – mitä ne ovat ja valmistelun askeleet

114 Valtiontukien kasautumissääntö

115 HE 22/2016

116 HE 63/2001

Valtionavustusta voidaan myöntää valtion talousarvion tai talousarvion ulkopuolella olevan valtion rahaston varojen puitteissa, jos:

1. *tarkoitus, johon valtionavustusta haetaan, on yhteiskunnallisesti hyväksyttävä;*
2. *valtionavustuksen myöntäminen on perusteltua valtionavustuksen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta;*
3. *valtionavustuksen myöntämistä on pidettävä tarpeellisena valtionavustuksen hakijan saama muu julkinen tuki sekä valtionavustuksen kohteena olevan hankkeen tai toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen; sekä*
4. *valtionavustuksen myöntämisen ei arvioida aiheuttavan muita kuin vähäisiä kilpailua ja markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.*

Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain soveltamisala eroaa valtionavustuslain soveltamisalasta. Hyvän tuen edellytykset ovat erityissääntelyä suhteessa valtionavustuksen myöntämisen yleisiin edellytyksiin, joista säädetään valtionavustuslaissa ja jotka luetellaan edellä. Edellytykset eivät ole ristiriidassa keskenään. Hyvän tuen edellytyksiä voitaisiin sen sijaan käyttää yhtenä lähtökohtana, kun ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten suunnittelua ja vaikutusten arviointia kehitetään, mitä käsitellään tämän raportin kolmannessa ja neljännessä luvussa.

Valtiontukien vaikuttavuuden arviointi

Valtiontukien vaikuttavuuden arvioinnilla pyritään vahvistamaan tietoon perustuvaa päätöksentekoa, lisäämään läpinäkyvyyttä ja keräämään tietoa valtiontukien käytön tuloksista ja vaikutuksista. Arviointi on yhteydessä myös tukiohjelmien ja valtiontukisääntöjen suunnitteluun.¹¹⁷

Valtiontukien arvioinnin yleistavoitteena on arvioida ohjelman suhteellisia myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia eli tuen yleistavoitetta suhteessa jäsenvaltioiden väliseen kilpailuun ja kauppaan kohdistuviin vaikutuksiin. Arvioinnilla on eri tarkoitus kuin valvonnalla ja raportoinnilla, jotka komissio tällä hetkellä suorittaa jälkikäteen valtiontukiohjelmista.¹¹⁸

117 Yhteiset menetelmät valtiontukien arviointiin

118 Yhteiset menetelmät valtiontukien arviointiin

Euroopan komissio on antanut menetelmäohjeet valtiontukien arviointia varten. Ohjeet koskevat esimerkiksi arviointisuunnitelmien käyttöä ja soveltuvan vertailuperustan valintaa. Yleisenä tavoitteena on arvioida valtiontukien tarpeellisuutta ja kehittää niitä arvioinnin perusteella. Tukiviranomaisen on arvioitava tuen suoraa vaikutusta tuen saajiin, tukiohjelman välillisiä vaikutuksia sekä tukiohjelman oikeasuhteisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Lisäksi tukiviranomaisen on teetettävä ulkopuolinen ja riippumaton vaikuttavuuden arviointi.¹¹⁹

Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetussa laissa säädetään vaikuttavuuden arviointivelvoitteesta, joka koskee kaikkia lain soveltamisalaan kuuluvia valtiontukia. Valtioneuvoston asettaman yritystukineuvottelukunnan tehtävistä säädetään edellä mainitussa laissa (6 §). Tukiviranomaisen on arvioitava valtiontuen vaikuttavuutta (ex-ante), kun se valmistelee lausuntopyyntöä yritystukineuvottelukunnalle. Tukiviranomaisen on muun muassa arvioitava valtiontuen vaikuttavuutta määräajoin, viimeistään silloin, kun tukiohjelmaa jatketaan tai muutetaan. Sen lisäksi tukiviranomaisen on arvioitava valtiontuen vaikuttavuutta jälkikäteen (ex-post), minkä on oltava yhteydessä etukäteisarviointiin.¹²⁰

Valtionavustukset ovat yksi keino saada haluttuja asioita aikaan yhteiskunnassa. Valtionapuviranomaisen on arvioitava, milloin valtionavustus on tarkoituksenmukainen keino yhteiskunnallisten päämäärien ja niihin liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi. Ei-taloudelliseen toimintaan myönnettäviin valtionavustuksiin ei liity samankaltaista ennakkovalvontajärjestelmää kuin EU:n valtiontukisääntöjen mukaisiin valtiontukiin.

Valtionavustuslaissa (36 §) säädetään, että valtionapuviranomaisen on sopivalla tavalla seurattava myöntämiensä valtionavustusten käytön tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valtionavustusten vaikutuksia. Valtionapuviranomaisen on määräajoin arvioitava valtionavustusten tarpeellisuutta ja kehittämistarpeita. Valtionavustusten käytön tulosten ja vaikutusten arviointia on perusteltua kehittää. Sen lisäksi valtionavustusten ennakkollista vaikuttavuuden arviointia on kehitettävä erityisesti silloin, kun valtionavustuksen valmisteluun ei liity säädösvalmistelua.

Yritysjaosto ei arvioinut selvityksessään valtiontukien vaikuttavuutta eikä ottanut kantaa valtiontukien kohdentamiseen, mutta viittaa lyhyesti niistä käytyyn keskusteluun. Valtiontukien vaikuttavuuden arvioinnista voitaisiin oppia, kun valtionavustusten vaikuttavuuden arviointia kehitetään tiedolla johtamisen vahvistamiseksi valtionavustustoiminnassa.¹²¹

119 Yhteiset menetelmät valtiontukien arviointiin

120 Muistio: Yritystukien arviointisuunnitelma ja vaikuttavuusarviointi

121 Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli

Yritystukien leikkaamisesta tai yritystukijärjestelmän kehittämisestä keskustellaan säännöllisesti, ja esimerkiksi yritystukien vaikuttavuutta on tarkasteltu ja tutkittu useasti viime vuosina.¹²² Yritystuet voivat edistää tai hidastaa talouden rakennemuutosta, ne voivat aiheuttaa haitallisia kilpailuvaikutuksia tai ne voidaan kohdentaa tavalla, joka ei ole tarkoituksenmukainen, kuten edellä luonnehditaan.^{123 124} Yhteiskunnalliset kriisit (esimerkiksi koronaviruspandemia) ja yhteiskunnan uudistaminen (esimerkiksi vihreä ja digitaalinen siirtymä) ovat vaikuttaneet yritystukiin ja niiden perusteisiin viime vuosina – sekä kansallisesti että kansainvälisesti.^{125 126} Yritystukien tutkimusjaosto kuvaa yritystukia poliittisena ohjauskeinona seuraavalla tavalla:

Yritystukia pidetään yhteiskunnallisessa keskustelussa toistuvasti esillä merkittävänä julkisten menojen säästökohteena. Tällaiset visiot jäävät katteettomiksi, mikäli niitä ei ankkuroida selkeämmiksi tavoitteiksi, joiden toteutumista voidaan myös jälkikäteen seurata. Hallituksen strateginen tahtotila voisi välittyä yritystukien kehystä koskevan kirjauksen avulla. Se kertoisi, onko tavoitteena yritystukien kokonaistason leikkaus, parempi rakenne aiemmalla menotasolla vai menolisäysten salliminen vihreän siirtymän ja TKI-tukien kasvun vuoksi. Yksittäisiä tukia koskevia päätöksiä tulisi tarkastella myös tätä strategista suuntaa vasten.¹²⁷

Yritystukien vaikutukset ovat esillä myös pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa, jossa halutaan vahvistaa yritysten kasvua ja kansainvälistymistä tukevaa elinkeino- ja teollisuuspolitiikkaa. Oheinen toimenpide korostaa valtionavustustoiminnan tavoin myös tiedolla johtamista.

Päätöksenteon pohjaksi luodaan korkeatasoiseen systemaattiseen massadataan pohjaavaa analyysiä yritystukien vaikutuksista. Analyysi mahdollistaa tarpeettomien yritystukien tietopohjaisen karsimisen puuttumatta niihin tukiin, jotka ovat perusteltuja erityisesti vientikilpailukyyn vuoksi.¹²⁸

---

122 HE 22/2016

123 Valtion innovaatiotuet lisäävät talouskasvua, mutta tuet on kohdennettava oikein

124 Valtionavustusten kilpailuvaikutusten tunnistamista ja arviointia koskeva politiikkasuositus

125 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2023

126 Yritystuet ja kilpailukyky

127 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2023

128 Vahva ja välittävä Suomi

Valtionavustushankkeessa selvitettiin keinoja lisätä valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta. Se tarkoittaa esimerkiksi sitä, että samaan käyttötarkoitukseen myönnettäviä valtionavustuksia vähennetään ja valtionavustuksia kootaan nykyistä laajemmiksi kokonaisuuksiksi ja valtionavustusohjelmiksi, mikä edellyttää vaikuttavuuden arviointia. Vaikuttavuus merkitsee pitkällä aikavälillä myös sitä, etteivät valtionavustuksilla tavoiteltavat tulokset ja vaikutukset vaadi yhtä paljon resursseja kuin nyt. Tuloksia ja vaikutuksia voitaisiin parantaa lisäksi avustamalla useiden toimijoiden yhteistyössä toteuttamia hankkeita nykyistä laajemmin, mikä tehostaisi myös valtionavustusten hakemista ja myöntämistä.¹²⁹ Valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta voitaisiin lisätä myös ilmiölähtöisyydellä ja verkostomaisella yhteistyöllä sekä yhtenäistämällä hallinnon menettelyjä.

Valtiovarainministeriö muistuttaa menoja punnitsevasta taloudenpidosta ja tietoperustasta, jota tarvitaan päätöksenteossa, kuten valtionavustusten kohdentamisessa, minkä merkitys korostuu entisestään, jos valtionavustuksiin osoitettavia määrärahoja leikataan valtion talouden kestävyuden parantamiseksi.^{130 131} Valtionavustuksia koskevaa tietoa on analysoitava ja raportoitava samalla tavalla kuin valtiontukia koskevaa tietoa valtionavustuksiin liittyvien kehittämis ehdotusten tekemiseksi. Oheinen esimerkki havainnollistaa asiaa.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus tarkasteli tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan myönnettäviä tukia ja ehdotti, että julkista tukea kohdennettaisiin hankkeisiin, jotka lisäävät kokonaistaloudellista tuottavuutta.^{132 133}

Tukia kannattaa kohdentaa tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja vähentää muita tukia yritystukijärjestelmässä. Näin ollen budjettineutraaleillakin muutoksilla voidaan saada aikaan tuottavuuskasvua. Yritystukijärjestelmän sisäinen tehostaminen tuottavuuskasvua tukevaan suuntaan onkin suositeltavaa toteuttaa valtion T&K-rahoituksen kasvattamisen rinnalla. Samalla pienennetään julkisten menojen kasvupainetta. Mitä tehokkaammin tuet kohdennetaan, sitä pienemmillä kuluilla saadaan aikaiseksi suurempia hyötyjä.

129 Valtionavustusten hallinnoinnin perusteita ja hyviä käytäntöjä

130 Uudistuva ja kestävä Suomi

131 Julkisen talouden meno- ja rakennekartoitus

132 Valtion innovaatiotuet lisäävät talouskasvua, mutta tuet on kohdennettava oikein

133 Innovaatiotoiminta

2.3 Tukien ja niiden kohdentamisen kuvaaminen

2.3.1 Suorien yritystukien kehitys

Suoraa yritystukea myönnettiin 1 991 miljoonaa euroa ja sitä maksettiin 961 miljoonaa euroa vuonna 2022. Sitä myönnettiin vuotta aiemmin noin 1 400 miljoonaa euroa. Suoraa yritystukea sai vuonna 2022 hieman alle 45 000 yritystä, kun vastaava luku oli edellisenä vuotena noin 61 000, mikä perustui erityisesti korona-avustuksiin.^{134 135} Yritystukien tutkimusjaosto arvioi, että suorat yritystuet (pois lukien korona-avustukset sekä maa- ja metsätalouden tuet) kasvoivat 160 miljoonalla eurolla vertailuvuosien 2021–2022 välillä.¹³⁶

Suorat yritystuet ryhmitellään tukiohjelmaluokittain asuntorakentamiseen, energiaan, liikenteeseen ja viestintään, maa- ja metsätalouteen, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan, kansainvälistymiseen ja yrittäjyyteen sekä ympäristönsuojeluun.¹³⁷ Esimerkiksi energiatuet ovat kasvaneet merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana.¹³⁸

Tilastokeskuksen yritystukitilasto osoittaa, että suoria tukia myönnettiin ja maksettiin vuonna 2022 eniten tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan, kansainvälistymiseen ja yritystoimintaan; vähiten puolestaan ympäristönsuojeluun. Liikenteeseen ja viestintään myönnettiin lähes yhtä paljon suoria tukia kuin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan, kansainvälistymiseen ja yritystoimintaan, mutta maksetut suorat tuet olivat selkeästi pienemmät.

Yritystukitilastosta ilmenee myös, että kaikkiin yrityksiin suhteutettuna pienet yritykset saivat useimmin yritystukea. Hieman yli kuusi prosenttia tuensaajista oli keskisuuria ja suuria yrityksiä.¹³⁹ Vertailun vuoksi valtaosa (93,1 prosenttia) suomalaisista yrityksistä on alle 10 työntekijän mikroyrityksiä. Pienyrityksiä on puolestaan 5,6 prosenttia ja keskisuuria yrityksiä 1,1 prosenttia suomalaisista yrityksistä, joita on kaiken kaikkiaan lähes 300 000 pois lukien maa-, metsä- ja kalatalous.¹⁴⁰

Kuvio 3 kertoo, miten paljon suoria yritystukia myönnettiin ja maksettiin eri kokoisille yrityksille vuonna 2022. Kuviosta 4 käy puolestaan ilmi, minkälaisiin yhteiskunnallisiin tarkoituksiin suoria tukia myönnettiin ja maksettiin. Kuviot 3 ja 4 sisältävät vain ne maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan valtiontuet, jotka ovat yritystukirekisterissä ja siten yritystukitilastossa.

134 Yritystukitilasto 2022

135 Yritystukitilasto 2021

136 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2023

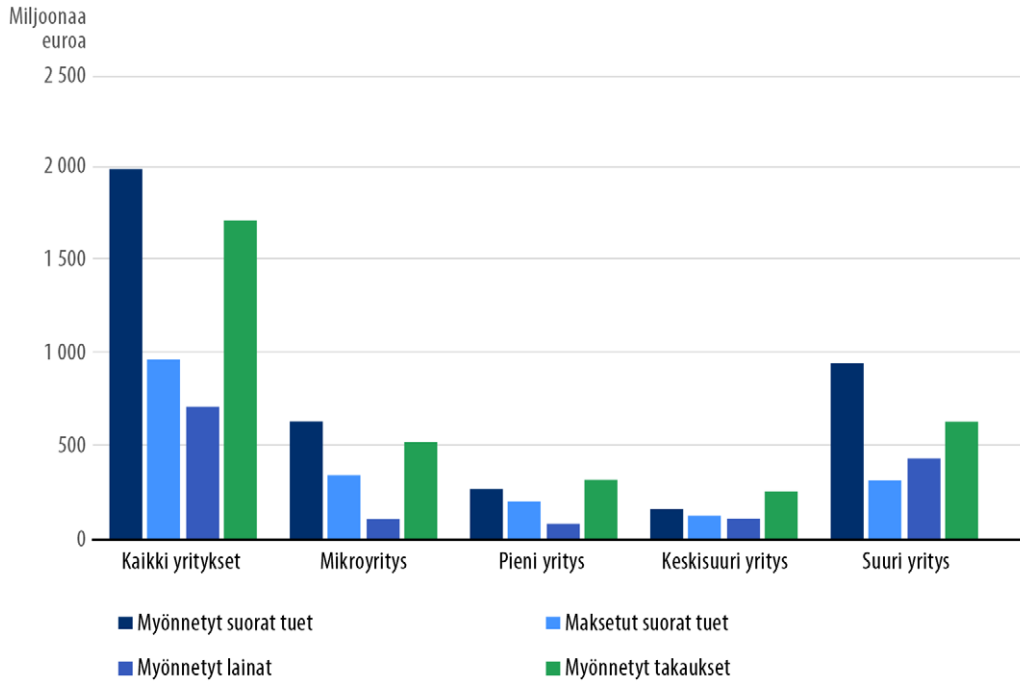
137 Yritystukien tietopalvelu

138 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2023

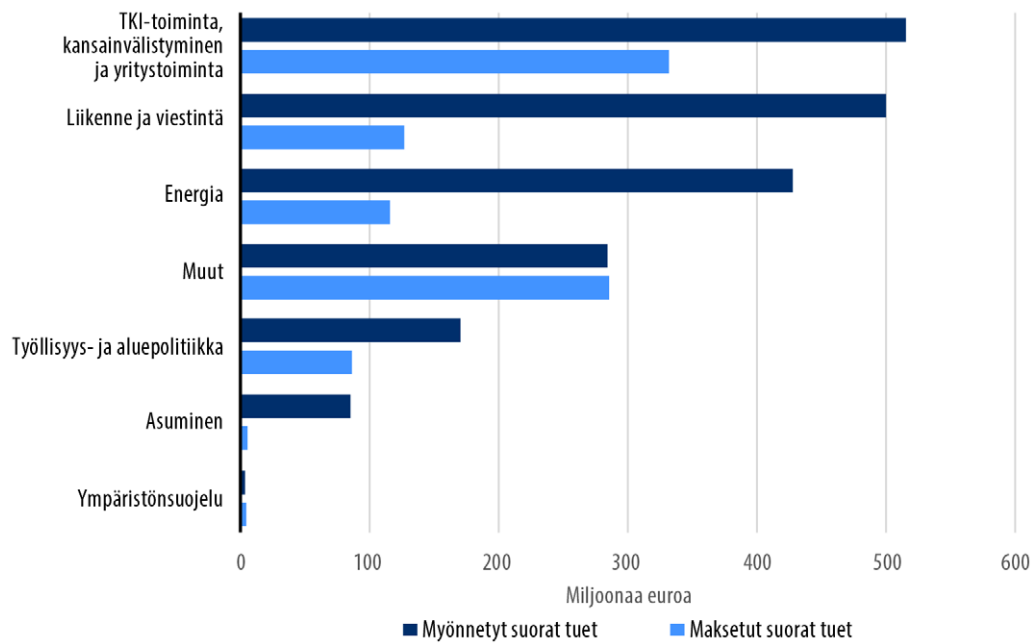
139 Yritystukitilasto 2022

140 Yrittäjyys Suomessa

Kuvio 3. Maksetut ja myönnetty suoraa tuet, lainat ja takaukset kokoluokittain vuonna 2022¹⁴¹

Kuvio 4. Maksetut ja myönnetty suoraa tuet tuen tarkoituksen mukaan vuonna 2022¹⁴²

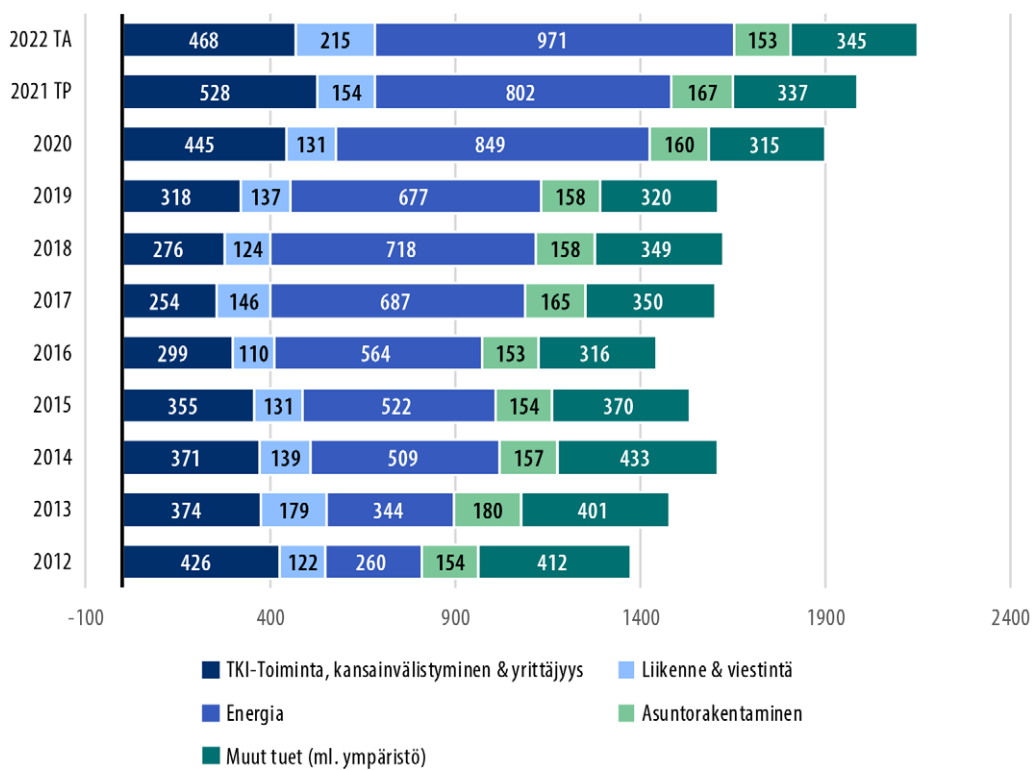

141 Yritystukitilasto

142 Puolet myönnettyistä suorista yritystuista energiaan, liikenteeseen ja viestintään vuonna 2022

Kuvio 5 osoittaa, kuinka suorat yritystuet ovat kehittyneet Suomessa vuosina 2012–2022. Kuviossa otetaan huomioon myös Suomen kestävän kasvun ohjelman mukaiset RRF-tuet. Koronaviruspandemia vaikutti merkittävästi yritystukien myöntämiseen viime vuosina, mikä ilmenee puolestaan kuviossa 6. Viimeiset korona-avustukset maksettiin vuonna 2022.^{143 144}

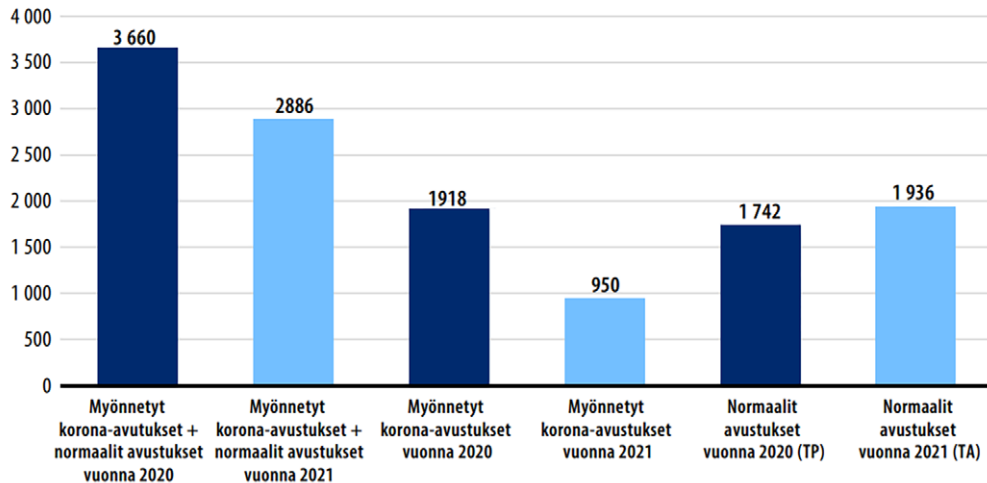
Kuvio 5. Suorien tukien kehitys (pois lukien maa- ja metsätalous sekä koronatuot) milj. €¹⁴⁵

143 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2023

144 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2022

145 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2023

Kuvio 6. Korona-avustusten määrä (miljoonaa euroa) verrattuna normaaliajan avustuksiin¹⁴⁶

Euroopan komissio on muuttanut valtiontukipolitiikkaansa ja kehittänyt valtiontukisääntöjään viime vuosina esimerkiksi juuri koronaviruspandemian sekä Venäjän ja Ukrainan välisen sodan takia.¹⁴⁷ Yritystukien kansallisessa kehittämisessä ja kansallisessa yritystukipolitiikassa on katsottava Suomea ja Euroopan unionin sisämarkkinoitakin kauemmas, jotta suomalaisilla yrityksillä on hyvät edellytykset hakea ja saada yritystukea sekä pärjätä kansainvälisillä markkinoilla. Sitä varten tarvitaan julkisen hallinnon ketteryyttä ja digitaalisuutta, mihin myös valtionavustustoiminnan kehittäminen liittyy ja kiinnittyy. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassakin otetaan kantaa valtiontukikilpailuun.¹⁴⁸

Keväällä 2023 päättyneellä hallitusohjelmakaudella valmisteltiin suunnitelmia, joita koskevilla poliittisilla päätöksillä on vaikutuksia yritystukiin ja niiden kehitykseen tulevina vuosina. Yksi niistä on tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma. Tutkimus- ja innovaationeuvosto päätti visiostaan ja tiekartastaan jo muutamaa vuotta aiemmin, mikä suuntasi tutkimus-, kehittämis- ja

146 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2022

147 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2023

148 Vahva ja välittävä Suomi

innovaatiopolitiikkaa.^{149 150 151 152 153} Myös pääministeri Petteri Orpon hallitus on sitoutunut nostamaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta ja sen kansantaloudellista vaikuttavuutta.¹⁵⁴

2.3.2 Viime vuosina myönnettyjä avustuksia yrityksille

Yritystukien tietopalvelussa olevia tukitietoja

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisemassa yritystukien tietopalvelussa voi tarkastella myönnettyjä ja maksettuja yritystukia. Myönnettyjen avustusten kokonaismäärä oli vuonna 2022 noin 1 447 miljoonaa euroa, mikä ei sisällä EU- eikä RRF-tukia. Kokonaismäärään ei myöskään sisälly maa- ja metsätalouden alkutuotantoa eikä kalataloutta koskevat tuet, koska niitä ei tallenneta yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain mukaan yritystukirekisteriin (eivätkä ne näy myöskään yritystukitilastossa, kuten edellä todetaan).¹⁵⁵ Kokonaismäärä osoittaa, että valtaosa vuonna 2022 myönnettyistä suorista yritystuista oli avustuksia, kun kokonaismäärää tarkastellaan suhteessa saman vuoden yritystukitilastoon.¹⁵⁶

Yritystukien tietopalvelun mukaan avustuksia myönnettiin noin 26 500 yritykselle vuonna 2022, mikä on hieman yli puolet kaikista suorista yritystukia saaneista yrityksistä kyseisenä vuotena. Lisäksi palvelusta ilmenee, että lähes 80 prosenttia avustuksista (noin 1 115 miljoonaa euroa) myönnettiin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla. Avustuksia myönnettiin ympäristöministeriön hallinnonalalla 91,6 miljoonaa euroa, liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla 87,1 miljoonaa euroa sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla 28,5 miljoonaa euroa vuonna 2022. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla myönnettiin avustuksia 65,2 miljoonaa euroa, mikä sisältää ne avustukset, jotka tallennetaan yritystukirekisteriin.

149 Kansallinen tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatioiden päivitetty tiekartta

150 TKI-tiekartta ja sen tavoitteet

151 HE 211/2022 vp

152 Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma

153 Tutkimus- ja innovaationeuvoston visio- ja tiekartta

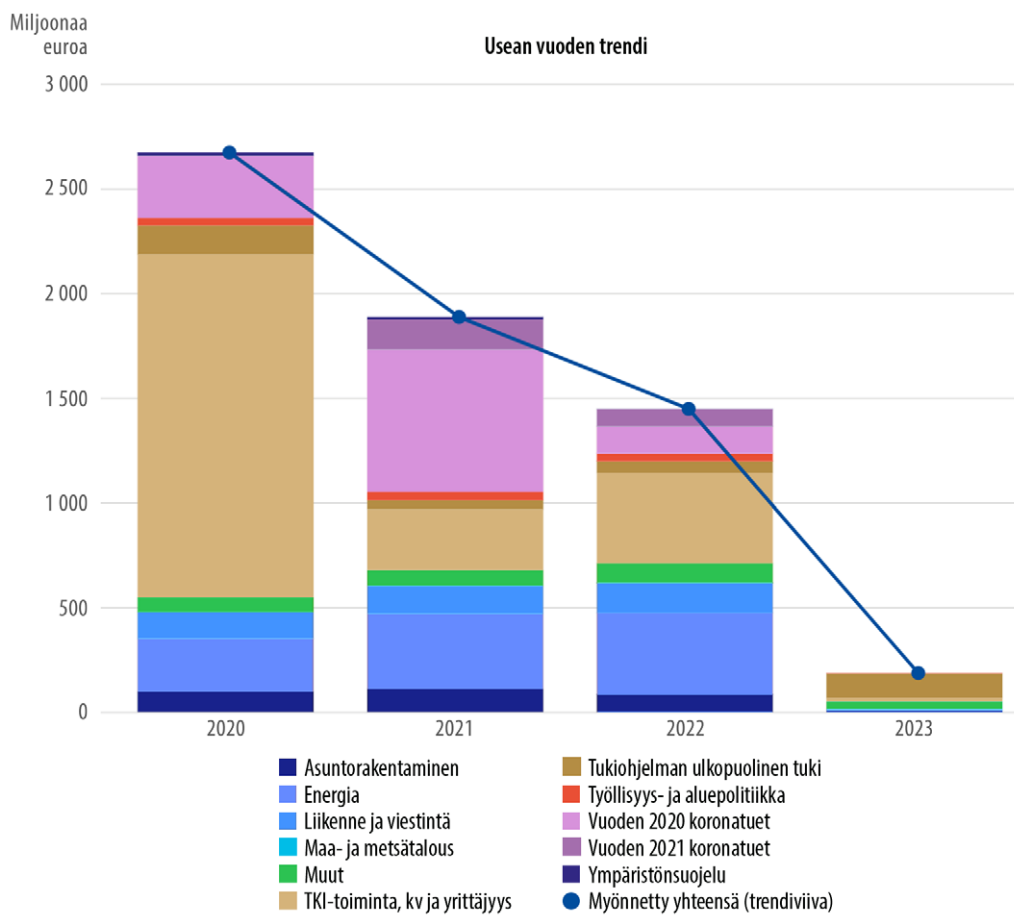
154 Vahva ja välittävä Suomi

155 Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä 293/2017

156 Yritystukitilasto 2022

Kuvio 7 osoittaa, kuinka avustusten myöntäminen vaihtelee vuosina 2020–2023. Kuvion tulkinnassa on syytä ottaa huomioon EU:n rahoituskausien vaihtuminen. EU:n rakennerahastojen ohjelmakausi alkoi vuonna 2021. Nykyinen maaseutuohjelma alkoi vuonna 2023, kun CAP-suunnitelmaa (Common Agricultural Policy) alettiin toimeenpanna. Maaseudulle suuntautuva yritysrahoitus on peräisin Euroopan maaseuturahastosta.¹⁵⁷

Kuvio 7. Myönnetyt avustukset vuosina 2020–2023¹⁵⁸

157 Rakennerahastot.fi

158 Yritystukien tietopalvelu

EU-tukitietojen verkkopalvelussa olevia tukitietoja

Suomi toteuttaa Euroopan unionin maatalouspolitiikkaa kansallisen ja komission hyväksymän CAP-suunnitelman ja yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevan sääntelyn perusteella. Suunnitelman mukaan Suomen maaseudun ja maatalouden julkinen rahoitus on vuosina 2023–2027 yhteensä noin 10,3 miljardia euroa, kun se oli noin 8,2 miljardia euroa vuosina 2014–2020. Maatalouden suorat tuet ovat alkavalla suunnitelmakaudella noin 2,6 miljardia euroa. Osa rahoituksesta on kansallista, osa on puolestaan peräisin Euroopan unionin varoista.¹⁵⁹

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla myönnettäviä valtiontukia koskevia tietoja julkaistaan Ruokaviraston vastuulla olevassa EU-tukitietojen verkkopalvelussa, jota kuvataan tämän raportin luvussa 6.4. Palvelussa olevat tuet on maksettu Euroopan maatalouden tukirahastosta ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta. Tuot sisältävät sekä EU-rahoitusosuuden että kansallisen rahoitusosuuden ja Euroopan unionin kokonaan rahoittamat tuet. Esimerkiksi kaikki kehittämistukilain (1325/2022) nojalla myönnettävät hanke- ja yritystuet ovat EU-osarahoitteisia. Valtaosa kalatalouden tuista on EU-osarahoitteisia, ja niihin sovelletaan valtionavustuslakia erityislainsäädännön ohella. Kalatalouden kansalliset tuet julkaistaan maa- ja metsätalousministeriön valtiontukien verkkosivuilla.¹⁶⁰ EU-osarahoitteiset tuet julkaistaan puolestaan elinkeinokalatalouden julkaisujärjestelmässä, jota kutsutaan Kajuksi.¹⁶¹

EU-tukitietojen verkkopalvelussa ei ole kuitenkaan tietoja tuista, jotka on maksettu pelkästään kansallisista varoista. Osa rakennetuista (maatalouden investointi- ja aloitustuet) ovat kansallisia. Ruokavirasto julkaisee tiedot myös edellä mainituista maatalouden alkutuotannon kansallisesti rahoitetuista yli 60 000 euron valtiontuista.¹⁶²

EU-tukitietojen verkkopalvelun mukaan tukia maksettiin yhteensä noin 1 686 miljoonaa euroa vuonna 2022, mikä oli noin 8 prosenttia enemmän kuin vuonna 2021. Lähes 90 prosenttia vuonna 2022 maksetuista tuista oli viljelijätukia, jotka eivät kuulu valtionavustuslain soveltamisen piiriin. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla maksettiin hanketukia noin 67,5 miljoonaa euroa, rakennetukia noin 62 miljoonaa euroa, yritystukia noin 47,5 miljoonaa euroa ja markkinatukia noin 9,1 miljoonaa euroa vuonna 2022.

159 Maatalouden ja maaseudun kokonaisrahoitus vuosina 2023–2027

160 Valtiontuet

161 Kaju-järjestelmä

162 Kansallisesti rahoitetut yli 60 000 euron maatalousinvestoinnit

Valtionavustusten tuottavuuspotentiaalia käsittelevässä raportissa arvioidaan suuntaavasti, että yrityksille myönnetään vuosittain noin 800 miljoonaa euroa valtionavustuksina, mikä vastaa 20 prosenttia valtionavustusten arvioidusta kokonaismäärästä.¹⁶³ Yrityksille myönnettävien avustusten kokonaismäärä on selkeästi enemmän kuin 800 miljoonaa euroa, kuten yritystukien tietopalvelusta ja EU-tukitietojen verkkopalvelusta ilmenee. Raporttien vertailussa on tarpeen ottaa huomioon, että tieto myönnettyjen ja maksettujen avustusten kokonaismäärästä vaihtelee raportoinnissa käytettyjen käsitteiden, tehtyjen rajausten ja käytössä olevien tietojen perusteella.

2.4 Yhteenveto

Yrityksille myönnettävät valtionavustukset ovat valtiontukea, jota myönnetään yritysten taloudelliseen toimintaan. Niihin osoitettavat varat voivat olla peräisin joko osin tai kokonaan valtion talousarviosta tai joko osin tai kokonaan Euroopan unionin varoista. Valtiontukia koskevista valtiontukisäännöistä ei voida poiketa kansallisesti. Kansallisilla hyvän tuen edellytyksillä pyritään yhdenmukaisiin menettelyihin ja hyvään taloudenhoitoon valtiontukia valmisteltaessa ja myönnettäessä. Valtionavustukset ovat myös niin sanottua suoraa yritystukea. Yritykselle myönnettävää avustusta ei aina kutsuta nimenomaisesti valtionavustukseksi. Valtiontuen tunnusmerkkejä ovat esimerkiksi vastikkeettomuus ja valikoivuus; valtionavustuksen keskeinen tunnusmerkki on puolestaan harkinnanvaraisuus.¹⁶⁴

Valtionavustukset on erotettava muusta julkisesta tuesta, koska ne ovat erityinen tuen muoto ja väline saavuttaa yhteiskunnallisia päämääriä sekä Suomessa että Euroopan unionin tasolla. Valtionavustukset on tunnistettava myös sen takia, että niitä koskevat tiedot voidaan toimittaa kattavasti valtionavustustoiminnan tietovarantoon, kuten valtionavustuslaissa säädetään. Jos ei ole selvää, onko avustus valtionavustusta vai ei, asia vaatii avustusta koskevien säädösten tarkastelua. Valtionapuviranomainen tulkitsee viime kädessä toimivaltansa perusteella, onko avustus valtionavustusta vai ei (ja onko sitä koskevat tiedot toimitettava valtionavustustoiminnan tietovarantoon).

Valtionavustustoiminnan tietovarantoon sisältyvässä Tutkiavustuksia.fi-palvelussa voi jatkossa tarkastella yrityksille myönnettäviä valtionavustuksia muiden valtionavustusten ohella.¹⁶⁵ Valtionavustuksia koskevaa tietoa avaamalla, analysoimalla ja raportoimalla vahvistetaan valtionavustusten kohdentamisessa ja myöntämisessä tarvittavaa tietoperustaa. Raportointia ja raporttien tulkintaa koskevien ohjeiden on oltava selkeitä ja informatiivisia Tutkiavustuksia.fi-palvelussa. Se koskee esimerkiksi valtiontuen, yritystuen ja valtionavustuksen käsitteiden käyttöä.

¹⁶³ Valtionavustusten tuottavuuspotentiaali

¹⁶⁴ EU:n valtiontukisäännöt -opas

¹⁶⁵ Tutkiavustuksia.fi-palvelu

3 Valtionavustuslain uudistaminen erityiskysymyksenä

Tässä luvussa käsitellään valtionavustuslakia ja sen suhdetta muuhun lainsäädäntöön. Lisäksi luvussa tunnistetaan valtionavustuslain muutostarpeita ja ehdotetaan lain uudistamista.

3.1 Valtionavustuslaki ja sen suhde muuhun lainsäädäntöön

Valtionavustuslaki

Valtionavustuslaki on harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskeva yleislaki, jossa säädetään valtionavustusten myöntämisen perusteista ja menettelyistä. Valtionavustuslaki on menettelylakina toissijainen valtionavustuksia koskevaan erityislainsäädäntöön nähden. Valtionavustuslaissa ei säädetä esimerkiksi valtionavustusten käyttötarkoituksista tai kohdentamisesta, vaan sisällöllisistä asioista säädetään valtionavustuskohtaisessa erityislainsäädännössä.¹⁶⁶

Valtionavustuslaissa säädetään:

- valtionavustuksen myöntämisen ja maksamisen perusteista;
- valtionavustuksen käytön ja valvonnan perusteista;
- valtionavustuksen palauttamisesta ja takaisinperinnästä;
- valtionapuviranomaisten tietojensaannista ja tietojen luovuttamisesta;
- valtionavustustoiminnan tietovarannosta.

Valtionavustuslaki tuli voimaan syyskuussa 2001, jonka jälkeen on tullut voimaan joitakin muutossäädöksiä. Ne koskevat muun muassa valtionavustuslain suhdetta muuhun lainsäädäntöön (1077/2005), muutoksenhakua (952/2015) sekä työnantajasanktioidirektiivin täytäntöönpanon edellyttämiä muutoksia (1113/2018). Valtionavustuslain viimeisin

---

166 HE 63/2001

muutos koskee valtionavustustoiminnan tietovarantoa (1075/2022), jota lukuun ottamatta perustuslakivaliokunta ei ole arvioinut valtionavustuslakia. Valtionavustuslaki on ollut voimassa yli 20 vuotta, eikä siihen ole tuona aikana tehty valtioneuvoston tai yritystukiin liittyviä muutoksia.

Valtionavustuslaki on tarkoitettu menettelytapoja koskevana yleislakina sovellettavaksi yhtä lailla sekä taloudelliseen että ei-taloudelliseen toimintaan myönnettäviin valtionavustuksiin.¹⁶⁷ Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisiä edellytyksistä annetun lain esitöissä todetaan, että valtionavustuslaissa on yksittäisiä viittauksia Euroopan unionin lainsäädäntöön.^{168 169} Lisäksi esitöissä otetaan kantaa valtionavustuslain ja yritystuen yleisistä ehdoista annetun lain (786/1997) väliseen suhteeseen:

Valtionavustuslain 7 §:n avustuksen myöntämisen yleiset edellytykset koskevat sekä taloudellista toimintaa että ei-taloudellista toimintaa. Yritystuen yleisistä ehdoista annettu laki koskee puolestaan jo nyt laajemmin myös muussa muodossa kuin avustuksena myönnettyjä julkisia tukia. Taloudelliseen toimintaan myönnettäville tuille tarvittaisiin omat tuen myöntämisen edellytykset. Muun muassa tehokkuusnäkökulma puuttuu yleisestä valtionavustuslaista.¹⁷⁰

Yritysjaoston lainsäädäntökartoitus

Yritysjaosto kävi lävitse aiempia selvityksiä, joissa käsitellään valtionavustuksiin liittyvän lainsäädännön kehittämistä. Se kartoitti myös valtionapuviranomaisten soveltamaa lainsäädäntöä ja keräsi valtionavustuslain kehittämistä koskevaa palautetta valtionapuviranomaisia haastatellessaan. Jaoston lainsäädäntökartoituksen tarkoituksena oli koota tietoa yhteen ja muodostaa yhteistä näkemystä valtionavustuslain toimivuudesta ja muutostarpeista. Jaosto toteaa selvitystään rajaten, ettei sen tehtävänä ollut valmistella luonnosta hallituksen esitykseksi.

Valtiovarainministeriössä toiminut valtionavustustyöryhmä arvioi vuonna 2015, että valtionavustuksiin liittyy runsaasti lainsäädäntöä. Työryhmä totesi, että valtionavustuksista pitäisi säätää mahdollisimman pitkälle yhteisillä normeilla – käytännössä valtionavustuslailla.¹⁷¹

167 HE 63/2001

168 HE 63/2001

169 HE 22/2016

170 HE 22/2016

171 Valtionavustustyöryhmän mietintö

Valtionavustuslaki on yritysjaoston näkemyksen mukaan edelleen perusteltu ja tarpeellinen menettelytapoja koskeva yleislaki, jonka kunnioittaminen on lähtökohtana erityislainsäädäntöä valmisteltaessa. Valtionavustuslaki on tarpeellinen säädösperusta myös silloin, kun valtiontukea olevia valtionavustuksia valmistellaan ja myönnetään erilaisiin ad hoc -tarpeisiin.

Koska valtionavustuslaissa ei voida ottaa huomioon kaikkia erityistilanteita, valtionavustuskohtaista erityislainsäädäntöä tarvitaan jatkossakin valtionavustusten myöntämiseksi. Päällekkäisiä säännöksiä on perusteltua purkaa ja välttää. Esimerkiksi alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa (757/2021, 3 S) säädetään lain suhteesta valtionavustuslakiin seuraavalla tavalla:¹⁷²

Siltä osin kuin tässä laissa ei toisin säädetä, tässä laissa tarkoitettuihin tukiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001).

Tarkoituksena on, että valtionavustuslaissa (tai muussa laissa) säädetään mahdollisimman kattavasti valtionavustuksen myöntämisen yleisistä perusteista, valtionapuviranomaisten toimivaltuuksista ja muista sellaisista asioista, joista tulee säätää lain tasolla. Valtionavustuslakia ja säädöstasoihin liittyviä asioita on arvioitava Suomen perustuslain (731/1999) näkökulmasta.

Valtionavustuslakia sovelletaan yritysjaoston lainsäädäntökartoituksen perusteella useaa yritysten taloudelliseen toimintaan tarkoitettua avustusta myönnettäessä. Valtionavustuslakia sovelletaan muun lainsäädännön rinnalla ja sitä täydentävästi. Osa tuista myönnetään suoraan valtion talousarvion perusteella ja valtionavustuslain nojalla, eikä esimerkiksi tukiohjelmista.¹⁷³

Kansallisia valtionavustuksia myönnetään liikenne- ja viestintäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön ja ympäristöministeriön kaltaisilla hallinnonaloilla lähinnä valtion talousarvion ja valtionavustuslain perusteella. Valtionavustuksiin liittyy jonkin verran erityislainsäädäntöä. Lainsäädäntökartoitus osoittaa, että Liikenne- ja viestintävirasto Traficom myöntää valtaosan tarkastelluista valtionavustuksista liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla. Suomen elokuvasäätiö myöntää valtionavustuksia puolestaan erillisen lainsäädännön perusteella opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla.

¹⁷² Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta 757/2021

¹⁷³ HE 22/2016

Ympäristöministeriön hallinnonalalla toimiva Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus myöntää erilaisia asuntorakentamiseen ja energiaan liittyviä valtionavustuksia asuinrakennuksia omistaville henkilöille, taloyhtiöille ja ARA-yhteisöille.

EU-lainsäädäntö vaikuttaa valtiontukijärjestelmän sääntelyyn, minkä takia maa- ja metsätalousministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimiin tukiin liittyy erityislainsäädäntöä. Sääntelyn tarve ja tukien kirjo perustuvat valtionavustustyöryhmän mietinnön mukaan esimerkiksi laillisuustavoitteen painottamiseen Euroopan unionista johtuvista syistä.¹⁷⁴

CAP-rahoituskautta 2023–2027 koskevilla laeilla maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla ei viitata valtionavustuslakiin.¹⁷⁵ Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahoitusta koskevassa kansallisessa lainsäädännössä viitataan sen sijaan valtionavustuslakiin. Lisäksi eräistä pienistä tai määräaikaista tukijärjestelmistä on myönnetty tukia valtionavustuslain tai sen nojalla annettujen valtioneuvoston asetusten perusteella. Yrityksille myönnettäviä valtionavustuksia (tukia ja tukiohjelmiä) sekä niitä koskevaa sääntelyä kuvataan esimerkinomaisesti tämän raportin ensimmäisessä liitteessä hallinnonaloittain.

3.2 Valtionavustuslakia koskevat muutostarpeet

Yritysjaosto tarkasteli valtionavustuslakia koskevia muutostarpeita ja kokosi niitä yhteen muodostaen kahdeksan kokonaisuutta. Jaosto ehdottaa, että valtiovarainministeriö käynnistää säädöshankkeen valtionavustuslain uudistamiseksi. Säädöshankkeessa jatkettaisiin muutostarpeiden analysointia ja arviointia hallituksen esityksen luonnoksen tekemiseksi. Myös valtionavustushankkeessa toiminut tutkimusjaosto ehdotti muutoksia valtionavustuslakiin, mihin yritysjaosto ja lausunnonantajat kehottivat kiinnittämään huomiota mahdollisessa säädöshankkeessa.

Yritysjaosto rajaa valtionavustuslain kehittämistä koskevaa ehdotustaan todeten, ettei se ota kantaa muuhun lainsäädäntöön tai muiden hallinnonalojen säädöksiin, jotka liittyvät yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin. Jaosto ei esimerkiksi ehdota taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain uudistamista tai hyvän tuen edellytysten siirtämistä valtionavustuslakiin. Jaosto ei myöskään ota kantaa, voitaisiinko valtionavustuslain muutostarpeisiin liittyvistä asioista säätää muualla kuin valtionavustuslaissa. Valtionavustuslain suhdetta muuhun lainsäädäntöön on arvioitava erikseen, kun valtionavustuslakia uudistetaan.

¹⁷⁴ Valtionavustustyöryhmän mietintö

¹⁷⁵ CAP-lainsäädäntö

1) Valtionavustuslaki ja sen nojalla annettavat asetukset

Valtionavustuslaissa (8 §) säädetään, että tarkempia säännöksiä tämän lain soveltamisalaan kuuluvan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Valtionavustuslain (8 §:n) nojalla annettavan valtionavustusasetuksen valmistelu ja antaminen ovat ministeriön harkinnassa. Asetuksenantovaltuus on työväline valtionavustuksen sääntelyyn tilanteissa, joissa tarvitaan tarkempaa ohjausta. Valtuus on valtionavustusohjelma- tai valtionavustuskohtainen, eikä sen nojalla voida antaa esimerkiksi luonteeltaan yleisiä säännöksiä.¹⁷⁶

Valtionapuviranomaiset pohtivat sitä, onko valtionavustuksesta tarpeen säätää lailla vai riittääkö valtionavustuslain nojalla annettava asetukset. Asiaa arvioitiin esimerkiksi valmisteltaessa valtioneuvoston asetusta energiatuen myöntämisen yleisiksi ehdoiksi vuosina 2023–2027 (262/2023), kuten ohessa käy ilmi.¹⁷⁷

*Valmistelun yhteydessä on arvioitu, että erilliselle energiatukilaille ei toistaiseksi ole tarvetta. Asiaa tulee kuitenkin harkita uudelleen, jos valtionavustuslaki muuttuu merkittävästi nykyisestä tai valtioneuvoston sääntely kehittyy suuntaan, joka edellyttäisi lakitason kirjausmuotoja. Tällainen voisi olla esimerkiksi tuen takaisinperintään liittyvät tarkennukset tapauksissa, jossa hankkeen kannattavuus paranee merkittävästi tukipäätöksen jälkeen.*¹⁷⁸

Valtiontalouden tarkastusvirasto totesi, että valtionavustukselle valtion talousarviossa asetetun käyttötarkoituksen tulee näkyä selkeästi valtionavustuspäätöksen ehdoissa. Siitä tulee vaihtoehtoisesti säätää valtionavustuslain nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa. Tarkastusviraston mukaan laajaa yhteiskuntapoliittista harkintaa koskevassa asiassa asia on perusteltua ratkaista valtioneuvoston asetuksella valtioneuvoston yleisistunnossa.¹⁷⁹ Valtioneuvoston asetuksen valmistelua ja antamista puoltavat seuraavat seikat:

- Valtionavustuksen myöntämisen ja käyttämisen perusteet eivät selviä riittävällä tarkkuudella valtion talousarviosta tai erityislaista;

176 Valtionavustusten hallinnoinnin perusteita ja hyviä käytäntöjä

177 Valtioneuvoston asetus energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista vuosina 2023–2027 262/2023

178 Valtioneuvoston asetus TEM/2023/31, muistio

179 Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksia 14/2012

- kyse on yhteiskunnallisesti merkittävästä valtionavustuksesta;
- kyse on pitkäaikaiseksi tarkoitettusta valtionavustuksesta;
- valtionavustukseen tarkoitettu määräraha on suuruudeltaan merkittävä;
- voidaan arvioida, että valtioneuvoston tulisi päättää valtionavustuksen yksityiskohtaisemmista perusteista sen sijaan, että ne jäävät valtionapuviranomaisen harkintavaltaan.¹⁸⁰

Valtionavustuksen myöntäminen yksityishenkilölle [luonnolliselle henkilölle] ei voi perustua asetuksentasoiseen sääntelyyn. Perustuslain mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla, eikä asetuksella voida poiketa lain säännöksistä. Lailla tulee säätää esimerkiksi oikeudesta tiettyyn tukeen ja tuen myöntämisen perusteista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan puolestaan antaa esimerkiksi lakia tarkemmat säännökset tuen myöntämisen edellytyksistä sekä tuen määrästä ja määräytymisperusteista.¹⁸¹

Yritysjaosto ehdottaa, että asetuksenantovaltuutta tarkastellaan valtionavustuslakia uudistettaessa. Asetuksenantovaltuutta on tarpeen arvioida sääntelyn tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden kannalta sekä siitä näkökulmasta, onko valtuus toimiva väline tarkempien säännösten antamiseen. Valtionavustus saadaan nopeammin käyttöön keinona, jos sen myöntämiseksi ja kohdentamiseksi riittää asetuksen valmistelu lainvalmistelun asemesta.

2) Taloudelliseen ja ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten eri reunaehdot

Yritysten taloudelliseen toimintaan myönnettävät valtionavustukset eroavat muista valtionavustuksista, joita myönnetään ei-taloudelliseen toimintaan. Valtionavustusten hakijoita ja saajia koskevat vaateet eroavat myös toisistaan.

Valtionavustuksia myönnetään valtionavustuslain perusteella monenlaiseen toimintaan ja monenlaisiin hankkeisiin – ja erilaisin menettelyin. Esimerkiksi liiketoiminta eroaa yleishyödyllisestä toiminnasta. Valtionavustushankkeessa on havaittu, etteivät valtionapuviranomaiset aina tunne valtioneuvoston sääntöjä riittävästi. Valtionavustusten hakijat ja saajat eivät puolestaan aina ymmärrä, että valtionavustusten käytön ehdot ja rajoitukset vaihtelevat EU:n valtioneuvoston sääntöjen perusteella.

¹⁸⁰ Valtiovarainministeriön ohje valtionavustuslain 8 §:n nojalla annettavan valtionavustusasetuksen valmistelun tueksi

¹⁸¹ Valtionavustusten hallinnoinnin perusteita ja hyviä käytäntöjä

Yritysjaosto ehdottaa, että taloudelliseen toimintaan ja ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten eri reunaehdot erotetaan selkeästi toisistaan valtionavustuslaissa säätämällä niistä esimerkiksi eri luvuissa. Taloudellista toimintaa koskevat reunaehdot koskevat toimijoita siltä osin kuin ne ovat taloudellista toimintaa harjoittavia yksiköitä. Sama toimija voi hakea ja saada valtionavustusta sekä taloudelliseen että ei-taloudelliseen toimintaan valtionavustuksesta ja sen tarkoituksesta riippuen. Esimerkiksi järjestö voi harjoittaa taloudellista toimintaa ja toteuttaa yleishyödyllistä toimintaa. Tällöin on olennaista varmistaa taloudellisen toiminnan ja ei-taloudellisen toiminnan erilläänpito kirjanpidossa.¹⁸²

Taloudellisen toiminnan ja ei-taloudellisen toiminnan avustamisen ero perustuu EU:n valtiontukisääntöihin, jotka asettavat ehtoja ja rajoituksia valtiontukien hyväksyttävyydelle. Taloudelliseen toimintaan myönnettävät valtionavustukset erotetaan ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävistä valtionavustuksista muun muassa alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa. Laissa (5 §) säädetään, että tukea voidaan myöntää valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa, jos tuettava toiminta on voittoa tavoittelematonta. Laissa (6 §) säädetään kuitenkin kehittämishankkeena ja investointihankkeena tuettavaa toimintaa koskevasta poikkeuksesta:

Jos hankkeen toimenpiteisiin osallistuu hyödynsaajina taloudellista toimintaa harjoittavia yksiköitä, ei 5 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaista voittoa tavoittelemattomuuden edellytystä ja kehittämishankkeen tulosten 4 kohdan mukaista yleisesti hyödynnettävyyden edellytystä sovelleta niiden toimintaan siltä osin kuin tuki on tukipäätöksessä kohdennettu taloudellista toimintaa harjoittaville yksiköille Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1407/2013 (de minimis -asetus) tarkoitettuna vähämerkityksisenä tukena.

Yritysjaosto tunnistaa seuraavia reunaehtoja, jotka koskevat yritysten taloudelliseen toimintaan myönnettäviä valtionavustuksia:

- Valtionavustuksen hakijaa ja saajaa koskevat vaateet
- Investointiavustuksia koskevat säännökset
- Viittaussäännökset

---

182 Kilpailu- ja kuluttajavirasto: Mitä tarkoittaa kirjanpidon eriyttäminen?

Yritysjaosto viittaa lausunnonantajiin todetessaan, että reunaehdoista on säädettävä harkiten. Koska valtionapuviranomaiset voivat tulkita valtionavustuslain säännöksiä eri tavoin, tulkintoja on tarpeen eritellä ja tarkastella valtionavustuslakia uudistettaessa. Sen lisäksi on otettava huomioon työ- ja elinkeinoministeriön säädöshanke unionin valtiontukisääntöjen vastaisten tukien takaisinperintää koskevien sääntöjen täytäntöön panemiseksi.¹⁸³ Siinä on tunnistettu tarpeita muuttaa myös valtionavustuslakia EU-oikeuden tehokkaan täytäntöönpanon turvaamiseksi.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA arvioi lausunnossaan, ettei taloudelliseen toimintaan ja ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten eri reunaehtojen erottaminen valtionavustuslaissa ole tarpeen. Avustuskeskuksen näkemyksen mukaan valtionavustusten hallinnoinnin on oltava molemmissa tapauksissa samankaltaista. Ehdotus heikentäisi myös valtionavustustoiminnan yhdenmukaisuutta. STEA piti sen sijaan tärkeänä, että

kaikki julkisin varoin toimivat yhdistykset, mutta erityisesti taloudellista toimintaa harjoittavat yhdistykset veloitetaan toimittamaan kaupparekisteriin samat taloustiedot kuin mitä yrityksiltä edellytetään.

3) Hyvän valtionavustuksen edellytykset

Kaikkien valtionavustusten (mukaan lukien ad hoc -tarpeisiin vastaavien ja nopeasti valmisteltujen valtionavustusten) käsittelyn ja hallinnoinnin on oltava mahdollisimman vaikuttavaa ja läpinäkyvää. Korona-avustukset osoittivat, että valtionavustuksilla vastataan myös nopeasti muuttuviin tarpeisiin ja tilanteisiin yhteiskunnassa. Valtionavustusten käytön on oltava selkeää ja niiden valmistelun on oltava huolellista myös silloin, kun tarpeet ja tilanteet muuttuvat nopeasti.

Yritysjaosto ehdottaa, että valtionavustuslakia kehitettäessä arvioidaan, voitaisiinko valtionavustuslaissa säätää kansallisista hyvän valtionavustuksen edellytyksistä ja tarkentaa yksittäisen valtionavustuksen myöntämisen yleisiä edellytyksiä ja esteitä. Hyvän valtionavustuksen edellytykset koskisivat ei-taloudelliseen toimintaan myönnettäviä valtionavustuksia, mitä tarkastellaan tämä raportin luvussa 2.2.

Yritysjaosto ehdottaa yhdeksi hyvän valtionavustuksen edellytykseksi sitä, ettei samaan käyttötarkoitukseen myönnetä useaa eri valtionavustusta, ellei se ole erityisestä syystä perusteltua. Tämänkaltainen säännös on esimerkiksi kestävän metsätalouden

¹⁸³ Säädöshanke unionin valtiontukisääntöjen vastaisten tukien takaisinperintää koskevien sääntöjen täytäntöön panemiseksi

määräaikaisessa rahoituslaissa (34/2015). Valtionapuviranomaisen olisi kuvattava lain perusteluissa, miten se on ottanut muut samaan käyttötarkoitukseen myönnettävät valtionavustukset huomioon ja perusteltava, miten kyseinen valtionavustus eroaa niistä. Toinen edellytys voisi olla valtionavustuksen ja sen käytön vastuullisuus ekologisena, sosiaalisena ja taloudellisena kestävytenä.

Hyvän valtionavustuksen edellytyksistä säättäminen valtionavustuslaissa veisi valtionavustustoiminnan yhteistä toimintamallia käytäntöön, lisäksi valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta ja systematisoisi ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten valmistelun vaiheita, kuten suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Yhteistä toimintamallia luonnehditaan tämän raportin neljännessä luvussa.

Osa lausunnon antaneista valtionapuviranomaisista suhtautui ehdotukseen kriittisesti, koska valtionavustustoiminnassa noudatetaan jo nyt hyvän hallinnon ja finanssihallinto-oikeuden periaatteita. Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi lausunnossaan erikseen, että valtionavustuslaissa (7 §) säädetty valtionavustuksen myöntämisen yleiset edellytykset ovat edelleen hyvät.

4) Valtionavustuksen vaikutusten arviointi

Yritysjaosto ehdottaa, että valtionavustuslain vaikutusten arviointia koskevassa säännöksessä (36 §) otetaan huomioon valtionavustuksen tehokkuuden ja toimivuuden arviointi, mihin viitataan lain esitöissä hyvänä taloudenhoitona.¹⁸⁴ Valtionavustuslaissa säädetyn vaikutusten arvioinnin ja valtionavustusten vaikuttavuuden arvioinnin välistä eroa sekä arviointikohteita voi olla myös perusteltua tarkentaa valtionavustuslaissa tai vaikutusten arviointia koskevissa ohjeissa, mitä myös osa lausunnon antaneista valtionapuviranomaisista kannatti. Valtionavustukset eivät välttämättä ole määräaikaisia toisin kuin valtiontuet, jolloin on syytä myös tarkentaa, mitä määräajoin tarkoittaa yhteiskunnallista tarvetta arvioitaessa. Vertailun vuoksi taloudelliseen toimintaan myönnettävät tuet ovat pääsääntöisesti aina määräaikaisia, ja niiden vaikuttavuuden arviointiin liittyy sääntelyä, jota käsitellään tämän raportin luvussa 2.2.

Valtiontukien vaikuttavuuden arviointiin liittyviä arviointisuunnitelmia, ennakoarviointia ja jälkikäteen tehtäviä ulkopuolisia vaikuttavuusarviointeja voi olla hyödyllistä soveltaa, kun ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten vaikuttavuuden arviointia kehitetään ja yhdenmukaistetaan. Siksi yritysjaosto ehdottaa, että valtionavustuslakia uudistettaessa tarkastellaan vertailun vuoksi valtiontukiin liittyvää vaikuttavuuden arviointia. Tarkastelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota valtionapuviranomaisten hallinnolliseen taakkaan ja päällekkäisen arvioinnin välttämiseen.

---

184 HE 63/2001

Ei-taloudelliseen toimintaan myönnettäviä valtionavustuksia koskevien arviointisuunnitelmien suhteuttaminen valtionavustusten määrärahojen suuruuden perusteella kynnysarvoin olisi lausunnonantajien mielestä hyvä ajatus.

5) Valtionapuviranomaisten välinen tiedonvaihto

Valtionavustuksen myöntämisessä tarvittavia hakijoita ja saajia koskevia tietoja on nykyisin eri viranomaisilla. Valtionapuviranomainen saa tietoja myös valtionavustuksen hakijan ja saajan toimittamien aineistojen perusteella.

Valtionavustustoiminnassa pitäisi pyytää uutta, relevanttia tietoa vain kerran. Valtionapuviranomaisten välistä tiedonvaihtoa valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa pitäisi helpottaa ja automatisoida edelleen, jotta varmistetaan esimerkiksi se, ettei samaan hankkeeseen myönnetä kaksinkertaista julkista rahoitusta, mikä on kiellettyä. Valtionapuviranomaisten välinen tiedonvaihto perustuu nykyisin esimerkiksi tietopyyntöihin, mikä aiheuttaa ylimääräistä hallinnollista taakkaa, kun kyse ei ole säännöllisestä tiedonvaihdosta. Asiaan on kiinnitetty huomiota muun muassa yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmässä.

Yritysjaosto ehdottaa, että valtionavustuslakia uudistettaessa selvitetään, kuinka valtionapuviranomaisten välistä tiedonvaihtoa voidaan helpottaa ja ”Pyydämme uutta tietoa vain kerran” -digitalisoinnin periaatetta viedään käytäntöön. Asian selvittäminen edellyttää sääntelyn läpikäyntiä, mitä yritysjaosto ei tehnyt tätä raporttia tarkemmin. Asiakkaita ja valtionavustushakujia koskevat tiedot ovat jatkossa saatavilla valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa, mitä kuvataan tämän raportin luvussa 5.2. Tämänkaltaisten tietojen yhteiskäyttö valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa on yksi keino kehittää uudistettavan ja digitalisoitavan valtionavustusprosessin asiakaslähtöisyyttä.

Valtionavustusten hakemiseen tai maksatukseen liittyvissä lomakkeissa käytetään esimerkiksi valintaruutuja, joiden avulla valtionavustusten hakijat ja saajat vahvistavat, ettei niitä ole tuomittu rikoksista, ettei niille ole määrätty seuraamusmaksuja tai ettei niillä ole esimerkiksi maksamatonta takaisinperittävästä valtionavustusta. Tämänkaltaisen vakuuttaminen ei ole kuitenkaan aina luotettavaa valtionavustustoiminnan valvontaa järjestettäessä. Valtionavustusten hakijat ja saajat saattavat antaa lomakkeissa myös erilaisia suostumuksia tai vakuuttaa ja varmistaa toimivansa asianmukaisesti esimerkiksi tietosuojaan liittyvissä asioissa. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA lisäsi lausunnossaan, että valtionapuviranomaisella tulisi olla tiedonsaantioikeus myös valtionavustusta hakevan oikeushenkilön taustalla vaikuttavien luonnollisten henkilöiden tiedoista.

Viranomaisten oikeudesta saada ja luovuttaa tietoja säädetään esimerkiksi alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa (75 §) ja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetussa laissa (10 §).

6) Valtionavustuksen hakijaa ja saajaa koskevat vaateet

Valtionavustuksen hakijaa ja saajaa koskevat vaateet liittyvät esimerkiksi taloudellisiin edellytyksiin, rikosoikeudelliseen vastuuseen ja pakotteisiin. Valtionapuviranomaisten pitää pystyä varmistamaan luotettavalla tavalla, että valtionavustuksen hakija ja saaja on vastannut yhteiskunnallisista velvoitteistaan. Valtionavustuksen hakijaa ja saajaa koskevien vaateiden ja yhteiskunnallisten velvollisuuksien tarkastelu ei liity vain valtionavustuksen myöntämiseen, vaan myös sen käyttöön ja valvontaan sekä palauttamiseen ja takaisinperintään.

Yritysjaosto ehdottaa, että valtionavustuksen hakijaa ja saajaa koskevat vaateet ryhmitellään tarpeen mukaan sen perusteella, myönnetäänkö valtionavustusta taloudelliseen vai ei-taloudelliseen toimintaan. Valtionavustuksen hakijaa tai saajaa sekä sen toimintaa tai hanketta koskevat vaateet ovat yhteydessä myös riskienhallintaan, joka vaikuttaa valtionavustusten käytön valvonnan suunnitteluun ja seurantaan. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA ei pitänyt ehdotusta lausunnossaan tarpeellisena, koska ehdotus voi johtaa korkeaan riskinottoon, mitä ei voida hyväksyä julkista rahoitusta myönnettäessä.

Valtionavustuksia myönnettäessä kiinnitetään huomiota siihen, ettei valtionavustuksen hakija ole laiminlyönyt julkisoikeudellisia maksuja tai velvoitteita tai ettei se käytä valtionavustusta pakotteiden vastaisesti. Valtionavustuslaissa ei esimerkiksi vielä säädetä velvoitteidenhoitoselvityksestä, mutta valtionapuviranomaiset tarkastelevat selvityksiä myöntäessään valtionavustuksia. Velvoitteidenhoitoselvitys tukee valtionavustusten

käytön valvontaa. Asia oli esillä valmisteltaessa hallituksen esitystä eduskunnalle valtionavustuslain eräiden säännösten muuttamisesta, mutta esitystä ei annettu istuntokaudella; asiaan liittyvä valmistelu on otettava huomioon, kun valtionavustuslakia uudistetaan.¹⁸⁵

Erytyslainsäädännössä voidaan säätää valtionavustuslakia tarkemmin valtionavustuksen maksamisen lopettamisesta ja takaisinperinnästä tai muista vastaavista asioista vaateiden laiminlyönnin takia. Esimerkiksi alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa säädetään velvollisuudesta tuen maksamisen lopettamiseen ja takaisinperintään:

Sen lisäksi, mitä valtionavustuslain 21 §:ssä säädetään, toimivaltaisen viranomaisen on päätöksellään määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai sen osa takaisin perittäväksi, jos:

4) tuen saaja on 24 §:ssä tarkoitetun investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevan omaisuuden käyttöajan kuluessa asetettu konkurssiin ja tuen saajan toiminnassa on tehty rikoslain (39/1889) 39 luvussa tarkoitettu velallisen rikos,¹⁸⁶

EU:n valtioneuvoston sääntöissä on valtionavustuksen hakijaa ja saajaa koskevia vaateita, jotka liittyvät esimerkiksi tuen enimmäismäärään ja tukien kasautumiseen tai niin sanottuun deggendorf-sääntöön. Sääntö tarkoittaa sitä, ettei valtioneuvostoa saa maksaa yritykselle, joka on valtioneuvostoa koskevan takaisinperintämenettelyn kohteena. Yritys ei saa myöskään olla taloudellisissa vaikeuksissa tai insolvenssimenettelyn eli maksukyvyttömyyteen liittyvän menettelyn kohteena.^{187 188} Lisäksi on varmistettava, että ristiintukemisen (risti-subvention) kieltö toteutuu myönnettäessä valtionavustuksia yritysten taloudelliseen toimintaan.

---

185 VM014:00/2021

186 Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta 757/2021

187 Vakuutusmaksuverosta väliaikaisesti vapautetut satovahinko-, kasvintuhooja- ja eläintautivakuutukset

188 Valtionavustushakemus lentopaikkojen ylläpitoon ja kehittämiseen vuodelle 2023

HANKINTALAISSA SÄÄDETTYJÄ VAATIMUKSIA

Seuraavassa osoitetaan vertailun vuoksi, mitä ehdokailta ja tarjoajilta vaaditaan julkisissa hankinnoissa. Ehdokkaiden ja tarjoajien valintaan sekä tarjousten valintaan liittyvistä asioista säädetään julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia koskevan lain (1397/2015) kymmenennessä luvussa, jossa olevia pykäläiä luetellaan ohessa esimerkinomaisesti.¹⁸⁹

Tarjousten ja tarjoajien tarkistaminen (79 §)

Pakolliset poissulkemisperusteet (80 §) Esimerkiksi rikosrekisteriin merkityt tuomiot tai lainvoimaisella päätöksellä todetut veroja tai sosiaaliturvamaksuja koskevat laiminlyönnit

Harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet (81 §) Esimerkiksi konkurssiin, luotettavuuden kyseenalaistavaan vakavaan virheeseen tai kilpailua vääristäviin sopimuksiin liittyvät asiat

Ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuutta koskevat vaatimukset (83 §) Esimerkiksi rekisteröitymistä, taloudellista ja rahoituksellista tilannetta sekä teknistä ja ammatillista pätevyyttä koskevat vaatimukset

Selvitys oikeudesta harjoittaa ammatti- tai elinkeinotoimintaa (84 §)

Taloudellinen ja rahoituksellinen tilanne (85 §) Esimerkiksi vähimmäisliikevaihto

Tekninen suorituskyky ja ammatillinen pätevyys (86 §) Esimerkiksi henkilöstövoimavarat

Ympäristöasioiden hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteet (90 §) Esimerkiksi ympäristövaikutusten hallintaa koskevat toimenpiteet

Ehdokkaan ja tarjoajan oikeudellinen muoto sekä ilmoitus vastaavista henkilöistä (91 §)

¹⁸⁹ Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2015)

7) Investointiavustuksia koskevat säännökset

Investointiavustuksista säädetään kahdessa valtionavustuslain pykälässä: 13 §:ssä säädetään omaisuuden käyttöä koskevista rajoituksista; 23 §:ssä puolestaan palautettavasta tai takaisinperittävästä määrästä investointiavustuksissa.

Jos valtionavustus on myönnetty tiettyä valtionavustuspäätöksessä määriteltyä käyttötarkoitusta varten käytettävän omaisuuden hankintaan tai perusparannukseen, omaisuutta ei saa käyttää pysyvästi muuhun kuin valtionavustuspäätöksessä määriteltyyn käyttötarkoitukseen eikä omaisuuden omistus- tai hallintaoikeutta luovuttaa toiselle valtionavustuspäätöksessä määrittynä valtionavustuksen kohteena olevan omaisuuden käyttöaikana.

Vaikuttaa siltä, että omaisuuden luovutus- ja käyttökielto on ongelmallinen yritystukia myönnettäessä, koska esimerkiksi yrityskaupat ovat kohtalaisen yleisiä. Valtionapuviranomainen voi tehdä valtionavustuslain (11 §) perusteella muutospäätöksen, jolla valtionavustus siirretään saajalta toiselle, mutta asiasta olisi hyvä säätää erikseen selkeyden vuoksi.

Esimerkiksi tutkimus- ja teknologiainfrastruktuureihin ja niiden rakentamiseen ja uudistamiseen liittyy investointeja. Näitä infrastruktuureja voidaan käyttää sekä taloudelliseen että ei-taloudelliseen toimintaan. Käyttötarkoitukset on välttämätöntä erottaa toisistaan, jotta rahoitusta voidaan myöntää ja jotta sen käyttöä voidaan seurata luotettavasti. EU:n valtiontukisäännöt tulee ottaa huomioon, kun rahoitusta myönnetään taloudelliseen toimintaan liittyviin tutkimus- ja teknologiainfrastruktuureihin.¹⁹⁰

Yritysjaosto ehdottaa, että yritysten investointeja koskevat ehdot ja rajoitukset otetaan huomioon, kun taloudelliseen toimintaan ja ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten reunaehdot erotetaan toisistaan valtionavustuslaissa. Lisäksi valtionavustuslaissa olevissa investointiavustuksia koskevista säännöksissä on tarpeen ottaa huomioon EU:n valtiontukisäännöt. Säännöksissä käytetään nykyisin elinkeinotoiminnan käsitettä, mihin on myös tarpeen kiinnittää huomiota selkeyden vuoksi. Ehdotus oli Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen STEAn lausunnon perusteella tarpeeton, koska se heikentäisi valtionavustustoiminnan yhdenmukaisuutta.

¹⁹⁰ Tutkimusorganisaatioille myönnettävien valtionavustusten ja yhteisrahoitteisen toiminnan käytännöt

8) Viittaussäännökset

Valtionavustustyöryhmä ehdotti vuoden 2015 mietinnössään, että valtionavustuslakiin lisättäisiin EU:n valtiontukia koskevia viittaussäännöksiä. Työryhmä katsoi myös, ettei EU:n valtiontukisääntöjä tunneta riittävän hyvin.¹⁹¹ Yritysjaosto arvioi puolestaan oman kokemuksensa perusteella, että valtiontukisäännöt tunnetaan Suomessa muita EU-maita paremmin. Valtionavustuslaissa on tällä hetkellä muutama säännös, jotka ovat yhteydessä EU:n valtiontukisääntöihin.

Yritysjaosto ehdottaa, että valtionavustuslakiin lisätään informatiivisia ja selventäviä viittauksia valtiontukisääntöihin. Valtionavustuslakiin voitaisiin lisätä yleisluonteinen säännös, jonka perusteella valtionapuviranomaisen on selvitettävä valtiontuen oikeusperusta sitä myöntäessään.

Yritysjaosto tunnistaa, ettei valtionavustuslaissa voida viitata tyhjentävästi EU:n valtiontukisääntöihin. Jaosto on lausunnon antaneiden valtionapuviranomaisten kanssa samaa mieltä siitä, että valtionavustuslain säännökset voivat vanhentua ja että niiden päivittäminen on työlästä. Valtionapuviranomaisten olisi tarpeen varmistaa, että valtionavustuslain noudattaminen osataan erottaa valtiontukisääntöjen noudattamisesta, minkä edellä mainittu valtionavustustyöryhmä tunnistaa mietinnössään yhdeksi mahdolliseksi ongelmaksi.¹⁹²

Valtionavustuslain lisäksi tarvitaan myös muita keinoja edistää valtiontukisääntöjen tunnettua ja varmistaa, että valtiontukisääntöjä noudatetaan. Lausunnonantajat ehdottivat ohjeistuksen lisäämistä virkatyönä, mikä parantaisi yritysjaoston mielestä myös henkilöstön osaamista ja valmiuksia valtionapuviranomaisissa. Valtionavustusten hallinnoinnin perusteita ja hyviä käytäntöjä -oppaan kaltaiset, valtionavustushankkeessa valmistellut, oppaat ovat yksi tapa vastata tähän tarpeeseen.¹⁹³

---

191 Valtionavustustyöryhmän mietintö

192 Valtionavustustyöryhmän mietintö

193 Valtionavustusten hallinnoinnin perusteita ja hyviä käytäntöjä.

3.3 Yhteenveto

Valtionavustuslaki on harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskeva yleislaki, jossa säädetään valtionavustusten myöntämisen perusteista ja menettelyistä. Valtionavustuslaki on tarkoitettu sovellettavaksi yleislakina sekä taloudelliseen että ei-taloudelliseen toimintaan myönnettäviin valtionavustuksiin.^{194 195} Valtiovarainministeriö valmistelee esimerkiksi valtionavustusten myöntämisen ja käytön yleisiä perusteita koskevia asioita. Ministeriö huolehtii valtionavustuslain valmistelusta osana tehtäviään. Yritysjaosto kokosi tietoa yhteen ja muodosti yhteistä näkemystä valtionavustuslain toimivuudesta ja muutostarpeista laatien valtionavustuslain uudistamista koskevan ehdotuksen.

Lausunnon antaneiden valtionapuviranomaisten mukaan yritysjaosto tunnisti valtionavustuslain muutostarpeita hyvin, ja ehdotuksen mukainen valtionavustuslain uudistaminen on harkinnan arvoista. Valtaosa valtionapuviranomaisista kannatti erityisesti taloudellisen toimintaan ja ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten eri reunaehtojen erottamista toisistaan valtionavustuslaissa. Hyvän valtionavustuksen edellytysten säätämistä valtionavustuslaissa kannatettiin myös edellytysten koskiessa ei-taloudelliseen toimintaan myönnettäviä valtionavustuksia.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA suhtautui valtionavustuslain uudistamiseen muita valtionapuviranomaisia kriittisemmin, eikä pitänyt ehdotusten toteuttamista tai säädöshankkeen käynnistämistä tarpeellisena lausunnossaan. Jos valtionavustuslakia uudistetaan, säädöshankkeessa on tarpeen ottaa huomioon myös tutkimusorganisaatioille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvien käytäntöjen kehittäminen, kuten yritysjaosto ehdottaa.¹⁹⁶

Valtionapuviranomaiset kuvasivat lausunnoissaan myös valtionavustuslain suhdetta muihin lainsäädäntöön ehdottaen, että valtionavustuslaissa yleislakina viitattaisiin erityislainsäädäntöön. Ehdotetut viittaukset koskivat

- taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annettua lakia (ja sen pykälää 3–5 §);
- yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annettua lakia (ja sen yritystukirekisteriä koskevia pykälää 7a, 10 ja 10a).

194 HE 63/2001

195 HE 22/2016

196 Tutkimusorganisaatioille myönnettävien valtionavustusten ja yhteisrahoitteisen toiminnan käytännöt

KEHITTÄMISEHDOTUS

Valtionavustuslakia aletaan uudistaa yrityksille myönnettävät valtionavustukset ja niihin liittyvät käytännöt huomioon ottaen.

Yritysjasto tunnisti valtionavustuslain muutostarpeita, jotka se kokosi yhteen muodostaen kahdeksan kokonaisuutta. Muutostarpeet tiivistetään ohessa keskeisine ehdotuksineen.

1. **Valtionavustuslaki ja sen nojalla annettavat asetukset:** Asetuksenantovelvollisuutta tarkastellaan valtionavustuslakia uudistettaessa.
2. **Taloudelliseen ja ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten eri reunaehdot:** Taloudelliseen ja ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten eri reunaehdot erotetaan toisistaan valtionavustuslaissa säätämällä niistä esimerkiksi eri luvuissa.
3. **Hyvän valtionavustuksen edellytykset:** Valtionavustuslakia uudistettaessa arvioidaan, onko valtionavustuslaissa tarpeen säätää hyvän ja ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävän valtionavustuksen edellytyksistä ja tarkentaa yksittäisen valtionavustuksen myöntämisen yleisiä edellytyksiä ja esteitä.
4. **Valtionavustuksen vaikutusten arviointi:** Kansallisten valtionavustusten vaikutusten ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittämistä on tarpeen selvittää valtionavustuslakia uudistettaessa.
5. **Valtionapuviranomaisten välinen tiedonvaihto:** Valtionavustuslakia uudistettaessa selvitetään, miten valtionapuviranomaisten välistä tiedonvaihtoa helpotetaan entisestään ja ”Pyydämme uutta tietoa vain kerran” -digitalisoinnin periaatetta viedään käytäntöön.
6. **Valtionavustuksen hakijaa ja saajaa koskevat vaateet:** Valtionavustusta haettaessa ja myönnettäessä otetaan huomioon valtionavustuksen hakijaa ja saajaa koskevat vaateet.
7. **Investointiavustuksia koskevat säännökset:** Yritysten investointiavustuksia koskevat ehdot ja rajoitukset otetaan huomioon valtionavustuslaissa.
8. **Viittaussäännökset:** Valtionavustuslakiin sisällytetään selventäviä ja informatiivisia viittauksia valtioneuvoston päätöksiin.

Yritysjasto ehdottaa, että valtiovarainministeriö käynnistää säädöshankkeen valtionavustuslain uudistamiseksi. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä valtiovarainministeriön on käytävä olemassa olevissa foorumeissa jatkossakin vuoropuhelua valtioneuvostoon liittyvissä asioissa. Jaosto muistuttaa, että työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi EU:n valtioneuvoston päätösten täytäntöönpanoa Suomessa maa- ja metsätalousministeriön koordinoimia maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden sekä kalastus- ja vesiviljelyalan tukia lukuun ottamatta.

4 Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli

Tässä luvussa esitellään valtionavustustoiminnan yhteistä toimintamallia ja arvioidaan sitä suhteessa yritystukien valmistelun vaiheisiin ja yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin.

Valtionavustustoiminnan ja valtionavustusten hallinnoinnin vaikuttavuutta ja läpinäkyvyyttä on tarpeen lisätä.¹⁹⁷ Valtionavustuksiin liittyvien toimintatapojen kehittäminen ja käytäntöjen yhdenmukaistaminen edistävät tätä tavoitetta. Sitä edistää myös valtionavustustoiminnan kehittäminen yhteisen toimintamallin suuntaisesti valtionapuviranomaisissa. Valtionavustustoiminnan tietovarannon ja siihen sisältyvien palveluiden kehittäminen parantavat asiakaskokemusta ja yhtenäistävät hallinnon menettelyjä.

Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli on systeemiseen ajatteluun perustuva viitekehys, jonka suuntaisesti valtionapuviranomaiset voivat kehittää toimintatapojaan ja toimintakulttuurejaan. Toimintamallin periaatteita ovat ilmiölähtöisyys, verkostomainen yhteistyö ja vaikuttavuus. Toimintamallin tavoitteena on lisätä ymmärrystä yhteiskunnallisista ilmiöistä ja niihin vaikuttavista tekijöistä, jotta valtionavustuksia voidaan kohdentaa muuttuviin tarpeisiin yhteiskunnassa tietoon perustuen ja esimerkiksi valtioneuvoston mukaisesti.¹⁹⁸

Valtionavustukset ovat valtionavustustoiminnan yhteisessä toimintamallissa keino vastata yhteiskunnallisiin tarpeisiin ja saada aikaan yhteiskunnallista muutosta. Toimintamalli jakaa valtionavustustoiminnan kolmeen vaiheeseen, jotka ovat

1. yhteiskunnallisten muutostekijöiden tunnistaminen,
2. yhteiskunnallisen muutoksen toteuttaminen ja
3. yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi ja niiden laajentaminen.

---

197 Valtionavustusten hallinnoinnin perusteita ja hyviä käytäntöjä

198 Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli

Valtionavustusprosessin digitalisointi koskee yhteiskunnallisen muutoksen toteuttamista eli valtionavustusten hakemista ja myöntämistä (2). Digitalisoinnin tarkoituksena on kehittää toimintatapoja, yhtenäistää hallinnon menettelyjä ja lisätä valtionavustustoiminnan tehokkuutta. Toimintamalli korostaa toiminnan suunnittelua (1) ja arviointia (3). Pyrkimyksenä on lisätä valtionapuviranomaisten kykyä osoittaa valtionavustusten yhteyksiä laajoihin yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja seurata niiden tiloissa tapahtuvia muutoksia. Tämä vaikuttaa puolestaan valintojen tekemiseen, tavoitteiden asettamiseen ja valtionavustusten kohdentamiseen, mikä on yhteydessä myös vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointiin. Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli ohjaa tarkastelemaan valtionavustusten hajanaista ja sirpalemaista kokonaisuutta.

Kuvio 8. Valtionavustustoiminnan verkostomainen toimintamalli

Valtionavustustoiminnan toimintamalli

Yhteiskunnallisen tarpeen analysoinnista kohti vaikutusten arviointia

Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli on valmisteltu valtionavustushankkeessa; toimintamalli on sanoitettu ja visualisoitu periaatteineen oppaaksi valtionapuviranomaisia varten.¹⁹⁹ Valtionapuviranomaisille on tehty lisäksi vaikutusketjun kaltaisia toiminnan suunnittelun ja arvioinnin työvälineitä, jotka auttavat muodostamaan yhteistä ymmärrystä yhteiskunnallisista muutoksista, asettamaan päämääriä ja mitattavia tavoitteita sekä kuvaamaan tulosten ja vaikutusten aikaansaamista.^{200 201 202}

Seuraavassa luonnehditaan valtionavustustoiminnan yhteisen toimintamallin vaiheita tavoitteineen niin kuin ne kuvataan asiaa käsittelevässä oppaassa.²⁰³ Valtionapuviranomaisella tarkoitetaan tässä yhteydessä kootusti eri toimijoita ja monia rooleja, kuten poliittista päätöksentekijää ja valtionavustuksen myöntäjää tai maksajaa. Nykytilan kuvaus perustuu valtionapuviranomaisille tehtyihin haastatteluihin. Yhteistä toimintamallia tarkastellaan myös suhteessa yritystuen valmistelun vaiheisiin ja valtiontukien vaikuttavuuden arviointiin, mitä kuvataan tämän raportin luvussa 2.2.

4.1 Yhteiskunnallisten muutostekijöiden tunnistaminen

Tavoitetila

Valtionavustustoiminnan ensimmäisen vaiheen tavoitteena on, että valtionapuviranomainen tunnistaa yhteiskunnallisia muutostekijöitä. Yhteiskunnallisten muutostekijöiden tunnistamisen tavoitteena on lisätä yhteisen toimintamallin mukaisesti käsitystä toimintaympäristöstä ja sen muutoksista. Lisäksi valtionapuviranomaisen tavoitteena on tunnistaa muuttuvia yhteiskunnallisia tarpeita, joihin valtionavustuksilla voitaisiin vastata yhteiskuntapoliittisena keinona. Yhteiskunnallisia muutostekijöitä voidaan tunnistaa ilmiölähtöisesti ja yhteistyössä muiden valtionapuviranomaisten tai valtionavustusten hakijoiden ja saajien kanssa.

Valtionavustustoiminnan ensimmäinen vaihe koskee strategioita ja strategisia valintoja, jotka vaikuttavat valtionavustusten myöntämiseen. Tässä vaiheessa asetetaan yhteiskunnalliset päämäärät ja niihin liittyvät tavoitteet sekä valmistellaan säädösten kaltaiset

199 Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli

200 Ota käyttöön uusia työvälineitä ilmiölähtöisyyden, yhteistyön ja vaikuttavuuden edistämiseen

201 Valtionavustustoiminnan yhteinen yhteistyömalli

202 Toiminnan suunnittelun ja arvioinnin työvälineet

203 Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli

asiat. Valtionapuviranomainen arvioi, onko valtionavustus oikea keino vaikuttaa haluttuihin asioihin yhteiskunnassa. Tavoitteena on, että valtionapuviranomainen tarkastelee suunnitteluvaiheessa valtionavustusten muodostamaa kokonaisuutta, ei vain yksittäistä valtionavustusta.

Valtionavustusten muodostama kokonaisuus tarkoittaa samaan asiaan tai ilmiöön liittyviä valtionavustuksia, joita myöntää yksi tai useampi valtionapuviranomainen. Samaan käyttötarkoitukseen saatetaan joissakin tapauksissa myöntää useaa eri valtionavustusta. Valtionapuviranomaisten yhteistyö auttaa kohdentamaan valtionavustuksia ja ratkaisemaan monimutkaisia yhteiskunnallisia ongelmia, mikä vaatii systeemisyyttä eli monen asian samanaikaista muutosta ja pitkäkestoisuutta.

Nykytila

Työ- ja elinkeinoministeriö määrittelee yritystuen valmistelun vaiheet julkaisussaan Yritystuet – mitä ne ovat ja valmistelun askeleet. Kuviossa 9 esiteltävät yritystuen valmistelun vaiheet ovat pääsääntöisesti sijoitettavissa valtionavustustoiminnan yhteisen toimintamallin ensimmäiseen vaiheeseen. Tähän vaiheeseen sisältyy esimerkiksi lainvalmistelu ja sitä koskeva vaikutusten arviointi sekä valtioneuvoston liittyvä vaikuttavuuden arviointi, joka on osa yritystukineuvottelukunnan käsittelyä. Valtiontuen vaikuttavuuden määräaikainen arviointi ja jälkikäteen tehtävä valtioneuvoston vaikuttavuuden arviointi ovat puolestaan osa yhteisen toimintamallin kolmatta vaihetta. Tässä vaiheessa otetaan esimerkiksi kantaa, onko yritystukea tarpeen myöntää jatkossakin.²⁰⁴

Kuvio 9. Yritystuen valmistelun vaiheet

Valtiontukien valmistelusta, myöntämisestä ja niitä koskevasta harkinnasta säädetään merkittävällä tavalla Euroopan unionissa. Valtionapuviranomaisten on esimerkiksi vastattava valtioneuvoston liittyviin vaatimuksiin, mikä vaikuttaa valtionavustustoiminnan kansalliseen

²⁰⁴ Yritystuet – mitä ne ovat ja valmistelun askeleet

suunnitteluun. Valtionavustustoiminnan suunnittelu ei tarkoita vain EU-lainsäädännön täytäntöönpanoa tai EU-tavoitteisiin perustuvien tukiohjelmien kansallista toimeenpanoa ohjelma- ja rahoituskausittain. Se tarkoittaa myös vaikuttamista valtiontuen suuntaviivoihin ja valtiontukisääntöihin Euroopan unionissa Suomen kantojen mukaisesti.

Valtionavustustoiminnan suunnitteluun vaikuttavat monet puitteet ja politiikan teot. Ne muodostuvat esimerkiksi Euroopan unionissa sovitusta tavoitteista, valtion talousarvion kaltaisista kansallisista päätöksistä sekä monentasoisista strategioista, kuten hallitusohjelmista ja valtioneuvoston selonteosta, jotka ylittävät hallinnonalarajoja. Valtionapuviranomaiset tunnistavat hyvin, minkälaisiin päämääriin valtiontukia myönnetään.

Monet valtiontuet ovat vakiintuneita, mutta niillä reagoidaan myös kansallisiin ja kansainvälisiin toimintaympäristömuutoksiin sekä poliittisiin päätöksiin; yhteiskunnallisia tarpeita arvioidaan vastaavasti sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Joskus valtiontuki julistetaan nopeasti haettavaksi, jolloin sen valmistelu on ripeää. Näissä tapauksissa on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota myönnettävän tuen yleisiin edellytyksiin.

Tukiohjelmat ovat tapauskohtaisia, ja niiden rahoitus ja niitä koskevat säädökset vaihtelevat. Valtiontukiin osoitettavat määrärahat voivat olla joko osin tai kokonaan peräisin Euroopan unionin varoista tai valtiontuet rahoitetaan kansallisesti (osittain tai kokonaan). Haastatellut valtionapuviranomaiset totesivat, ettei tukiohjelmien toteutusta varten ole aina valmiita ratkaisuja, eikä valtionhallinnossa ole yhteistä tapaa johtaa valtiontukien muodostamaa kokonaisuutta.

Valtiontuista säättäminen vaikutti haastateltujen valtionapuviranomaisten mielestä selkeältä, mutta vaikealta, mikä korostaa niillä olevaa osaamista ja kykyä tulkita sääntelyä valtionavustustoiminnan eri vaiheissa. Haastatellut valtionapuviranomaiset katsoivat, että ne osaavat arvioida, mitkä valtiontuet sopivat eri tilanteisiin sekä miten ne voivat soveltaa säädöksiä. Valtionapuviranomaiset hallitsevat myös valtiontukien valmistelun. Ne tekevät esimerkiksi sidosryhmäyhteistyötä valtiontukia valmistellessaan. Yritysjaoston sidosryhmätapaamisissa toivottiin, että yrityksiä informoidaan selkeästi EU:n valtiontukisääntöjen soveltamisesta valtiontukia haettaessa ja myönnettäessä.

Valtionapuviranomaiset luonnehtivat valtiontukien myöntämistä markkinapuutteiden korjaamiseksi ja innovaatiotoiminnan rahoittamiseen kuuluvaksi riskinottamiseksi. Siksi valtiontukia valmisteltaessa tehdään markkina-analyysyjä ja -seurantaa. Sidosryhmätapaamisissa muistutettiin kilpailuvaikutusten ja yritysvaikutusten huolellisesta arvioinnista, joka kattaisi kaikki taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt. Lisäksi ehdotettiin, että uusien tukiohjelmien ja tukien valmistelussa hyödynnettäisiin asiakasraateja ja kasvatettaisiin yrityksiin liittyvää asiakasymmärrystä valtionapuviranomaisissa.

Yritystukien valmisteluun liittyy siis erityispiirteitä, jotka on otettava huomioon valtionavustustoiminnan yhteisessä toimintamallissa ja sen vaiheita tarkasteltaessa. EU:n valtiontukisääntelyn mukaiset menettelyt ja kansalliset hyvän tuen edellytykset koskevat yritystukien valmistelua, kuten tämän raportin luvuissa 2.1 ja 2.2 osoitetaan. Yritystukineuvottelukunta arvioi ennakoarviointiviranomaisena valtiontuen edellytysten täyttymistä lausuntopyyntöön perusteella. Ennen kuin valtiontukea aletaan myöntää, siitä on lähtökohtaisesti ilmoitettava komissiolle, joka hyväksyy valtiontuen. Ennakoilmoitusvelvollisuudesta voidaan poiketa säädösten perusteella, kuten yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla.²⁰⁵ Työ- ja elinkeinoministeriö ohjeistaa erikseen, miten ministeriö perustaa tukiohjelman yritystukirekisteriin. Yritystuen myöntäjä ja/tai maksaja ilmoittaa puolestaan yritystukea koskevat tiedot rekisteriin.²⁰⁶

4.2 Yhteiskunnallisen muutoksen toteuttaminen

Tavoitetila

Yhteiskunnallisen muutoksen toteuttaminen on valtionavustustoiminnan toinen vaihe, jossa valtionapuviranomainen valmistelee ja julkaisee valtionavustusohjelmat ja -haut edellisen vaiheen tulosten perusteella. Valtionapuviranomainen käsittelee valtionavustuksen hakijoiden laatimat hakemukset, arvioi ja vertailee niitä sekä tekee valtionavustuspäätökset. Valtionavustuksen saajat toteuttavat yhteiskunnallista muutosta omalla toiminnallaan tai omilla hankkeillaan. Tavoitteena on, että ne raportoivat myös valtionavustuksen käytön vaikutuksia eli muutoksia, jotka seuraavat tuotoksista ja tuloksista.²⁰⁷

Valtionavustustoiminnan toiseen vaiheeseen kuuluu valtionavustusten hakemista ja myöntämistä koskevia toimintoja, jotka toteutetaan tyypillisesti vuosittain. Valtionavustusten hakeminen voi joissakin tapauksissa olla myös jatkuvaa. Tavoitteena on kehittää asiointia, tiedonkeruuta ja raportointia valtionavustusprosessia digitalisoimalla. Lisäksi tavoitteena on, että valtionapuviranomaiset toimivat valtionavustusten hallinnoinnin hyvien käytäntöjen mukaisesti ja tekevät ymmärrettävää viestintää.

205 Yritystuet – mitä ne ovat ja valmistelun askeleet

206 Yritystukien yhteinen tietovaranto -koulutusmateriaali

207 Vaikutus vai vaikuttavuus?

Nykytila

Erilaisia tukia on paljon ja niitä haetaan monin eri tavoin, mikä voi vaikeuttaa yritysten asiointia tai lisätä hallinnollista taakkaa valtionapuviranomaisissa. Yritysten voi olla vaikea hahmottaa, mitä tukea ne voivat hakea ja saada tai miksi esimerkiksi avustusten käytön ehdot ja rajoitukset eroavat toisistaan. Yritykset ja valtionapuviranomaiset etsivät asiaan erilaisia ratkaisuja. Osa yrityksistä ostaa rahoitushakupalveluja rahoitusmahdollisuuksien kartoittamiseksi ja hankehakemusten valmistelemiseksi, mikä voi kuvata valtiontukijärjestelmän monimutkaisuutta.

Valtionapuviranomaiset tunnistavat erilaisia keinoja sujuvoittaa asiointia ja parantaa yritysten asiakaskokemusta. Haastatellut valtionapuviranomaiset puhuivat selkeän kielen puolesta, tuotteistavat tukia palveluiksi ja viittasivat digitalisoinnin periaatteiden soveltamiseen.²⁰⁸ Valtionapuviranomaiset järjestävät yrityksiä varten myös asiakasneuvontaa yritysten tasapuolisen kohtelun asettamissa rajoissa. Osa haastatelluista valtionapuviranomaisista luonnehti valtiontukijärjestelmää hajanaiseksi, mistä aiheutuvia ongelmia pyritään ratkaisemaan esimerkiksi neuvonnalla ja ohjauksella. Monet digitaaliset palvelut tai tarpeettoman erilaiset käytännöt lisäävät valtiontukijärjestelmän monimutkaisuutta.

Yritysjaoston sidosryhmätapaamisissa todettiin, että valtionavustusten tuotteistamisesta (ja valtionavustuslähtöisyydestä) pitäisi pyrkiä lähemmäs asiakaslähtöisyyttä tulevina vuosina. Se tarkoittaisi esimerkiksi palvelu- ja rahoituspolkujen muotoilemista erilaisia yrityksiä varten ja niiden tarpeista lähtien, kun valtionavustusprosessin uudistamista ja digitalisointia sekä siilojen purkamista jatketaan. Samalla pitäisi kiinnittää huomiota julkisen hallinnon ketteryuteen sekä yritysten hallinnollisen taakan keventämiseen.²⁰⁹ Se voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että valtionavustuksen käytön raportointiin liittyvät vaatimukset vaihtelisivat tuen määrän perusteella.

Valtionapuviranomaiset ovat saaneet yrityksiltä pääsääntöisesti myönteistä palautetta asiointipalveluistaan, mutta yritykset ovat antaneet niistä myös korjaavaa palautetta. Tyypillinen asiakaspalaute koskee toimintatapojen yksinkertaistamista tai päätöksenteon kestoa, mitä yritykset toivovat lyhennettävän. EU:n valtiontukisääntöihin perustuvista vaatimuksista ei voida kuitenkaan joustaa kansallisesti.

Haku voi olla tuesta ja tukiohjelmasta riippuen jatkuva tai määräaikainen. Valtiontuki maksetaan yritykselle joko käynnissä olevan hankkeen aikana tai kun hanke on päättynyt, mutta valtiontukea ei pääsääntöisesti myönnetä hankkeeseen, jonka yritys on aloittanut ennen tuen hakemista. Valtionapuviranomaiset seuraavat yritysten hankkeita ja

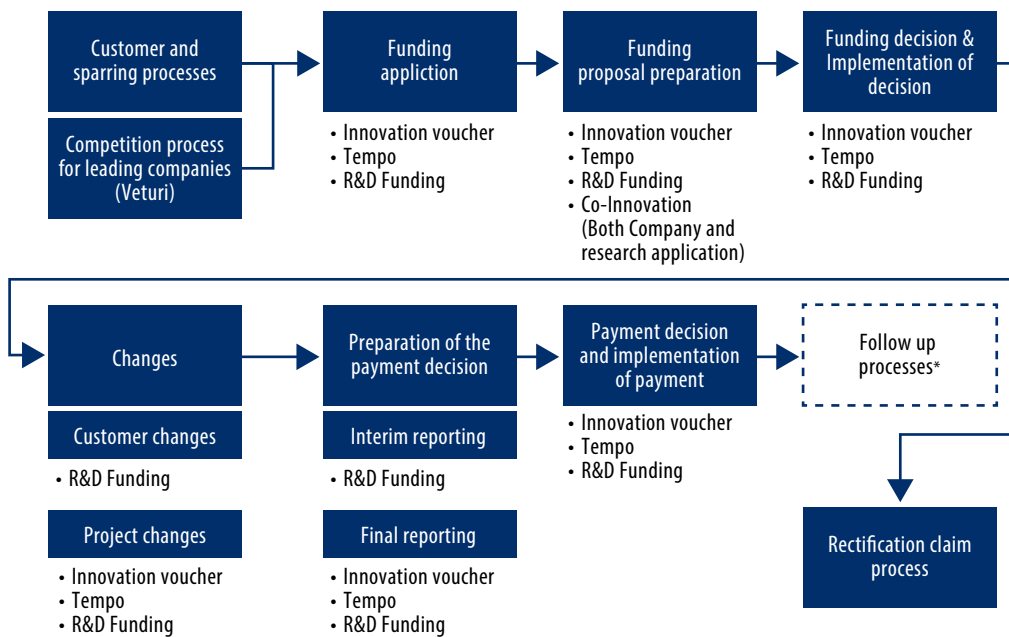
208 Digitalisoinnin periaatteet

209 Vahva ja välittävä Suomi

valtiontuen käyttöä raporttien perusteella. Osa valtionapuviranomaisista pyytää yrityksiä arvioimaan hankkeiden vaikutuksia jälkikäteen, esimerkiksi kahden vuoden kuluttua hankkeiden päättymisestä.

Kuvio 10 havainnollistaa esimerkkinä Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin rahoitusprosessia. Siitä ilmenee, että yritystä voidaan sparrata ennen kuin se lähettää rahoitushakemuksensa Innovaatorahoituskeskukselle. Sparrauksessa arvioidaan yrityksen kyvykkyyksiä ja taloudellista tilannetta yrityksen [valtionavustushakemuksessa kertoman] nykytilan perusteella. Viranomaisen tekemää liiketoiminta-analyysia ja kasvuvision arviointia voidaan pitää tämänkaltaisten yritystukien erityispiirteinä. Ne ovat osa rahoitusesityksen valmistelua ja viranomaisen toimintaa. Yritysjaoston sidosryhmätapaamisissa toivottiin tämänkaltaista analyysia, jossa yrityksen taloudellista tilaa ja tulevaisuutta katsotaan tasetta ja tilinpäätöksiä laajemmin.

Kuvio 10. Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin rahoitusprosessi

4.3 Yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi ja niiden laajentaminen

Tavoitetila

Valtionavustustoiminnan kolmannen vaiheen tavoitteena on arvioida yhteiskunnallisia vaikutuksia ja laajentaa niitä hyötyjen aikaansaamiseksi. Valtionapuviranomainen arvioi valtionavustusten käytön tuloksia ja vaikutuksia suhteessa ensimmäisessä vaiheessa tunnistettuihin tarpeisiin ja siinä asetettuihin tavoitteisiin sekä valtionavustusten myöntämisen yleisiin edellytyksiin. Valtionapuviranomainen osoittaa siten valtionavustusten myöntämisen yhteiskunnallisia vaikutuksia. Vaikka jokaisen valtionavustuksen käyttö on raportoitava, tavoitteena on kiinnittää huomiota myös valtionavustusten muodostamaan kokonaisuuteen.

Vaikutusten arvioinnin tavoitteena on tuottaa tietoa, jolla valtionapuviranomainen voi seurata tavoitteiden saavuttamista ja asettaa uusia tavoitteita sekä kohdentaa valtionavustuksia tarvittaessa uudella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös valtionavustuksiin liittyvistä käytännöistä niiden kehittämiseksi.

Valtionapuviranomainen vahvistaa tiedolla johtamista valtionavustustoiminnassa analysoidessaan valtionavustusten käytön tuloksia ja vaikutuksia, raportoidessaan niistä ja käyttäessään niitä koskevaa tietoa päätöksenteossa. Viestintä laajentaa vaikutuksia ja levittää hyviä käytäntöjä. Lisäksi tarvitaan yhteiskunnallista keskustelua, kuten kansallisia dialogeja eri toimijoiden osallisuuden varmistamiseksi. Vaikutusten arviointi ja sen ajankohta vaihtelevat valtionavustusten perusteella. Valtionavustusten yhteiskunnallisia vaikutuksia on arvioitava riittävän pitkällä aikavälillä.

Nykytila

Valtionapuviranomaiset arvioivat myöntämiensä valtiontukien tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä vaikutuksia valtionavustuslain (36 §) mukaisesti ja EU:n valtiontukisääntöjen perusteella. Tarkoituksena on arvioida myös yhteiskuntapolitiikan ja politiikkatoimien vaikuttavuutta.²¹⁰ Tukiviranomaiset arvioivat valtiontukien vaikuttavuutta, kuten tämän raportin luvussa 2.2 esitetään.²¹¹

210 Yritystuet – mitä ne ovat ja valmistelun askeleet

211 Yhteiset menetelmät valtiontukien arviointiin

Haastatellut valtionapuviranomaiset totesivat, että valtionavustuksia ja niiden vaikutuksia ja vaikuttavuutta arvioidaan kansallisesti ja/tai kansainvälisesti asetettuja tavoitteita vasten. Jos valtionavustusta koskevista tavoitteista on sovittu Euroopan unionissa, valtionavustusta arvioidaan myös Euroopan unionissa sovittujen indikaattoreiden perusteella ja arviointisuunnitelmien mukaisesti. Toisaalta valtiontukia koskevaa tietoa raportoidaan kansallisesti monia strategioita varten, mikä kuvaa valtiontukien yhteyttä strategiseen johtamiseen. Valtiontuet ovat esimerkiksi yksi keino toteuttaa biotalous- ja yrittäjyysstrategioita.

Yritystukien tutkimusjaosto arvioi, että yritystukien vaikutuksista ja vaikuttavuudesta tarvitaan lisää näyttöä.²¹² Vaikuttavuuden arvioinnissa koetaan aikaisemmin julkaistujen selvitysten perusteella vaikeuksia, jotka liittyvät esimerkiksi yritysten valikoitumiseen yritystukia myönnettäessä, arviointiasetelmien muodostamiseen ja ulkoisvaikutusten tunnistamiseen.^{213 214} Selvityksissä korostetaan myös tarvetta arvioida sekä lyhyen että pitkän aikavälin vaikutuksia yritystukien vaikuttavuutta arvioitaessa.^{215 216}

*Valtiontukien arvioinnin tarkoitus on selvittää tukiohjelman onnistumista tavoitteisiin peilattuna. Lisäksi pitää selvittää tukiohjelman vaikutukset markkinoihin ja kilpailuun. Vaikuttavuusarvioinnin suurin haaste on luotettavan kontrolliryhmän luominen. – Arviointikysymyksissä tulisi keskittyä tuen vaikutuksiin ja kysymykset luokitellaan kolmen tason mukaan: tuen suora vaikutus tuensaajiin, tuen välillinen vaikutus ja tuen oikeasuhtaisuus sekä tarkoituksenmukaisuus.*²¹⁷

Valtionapuviranomaisten mielestä tavoitteiden asettamista ja niiden edistymistä on seurattava riittävän pitkällä aikavälillä valtionavustusten vaikutusten ja vaikuttavuuden osoittamiseksi. Vaikutuksia tai vaikuttavuutta ei voi suoraan päätellä yksittäisiä hankkeita arvioimalla valtiontuen käytön aikana tai heti sen jälkeen, mitä valtiontuen myöntäjiltä monesti odotetaan. Aineistojen vertailukelpoisuuden varmistaminen vaikuttaa myös arvioinnin kehittämiseen ja tilastointiin.

212 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2020

213 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2020

214 Yritystukien arviointi ja vaikuttavuus

215 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2020

216 Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma

217 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2020

Vaikutusketju

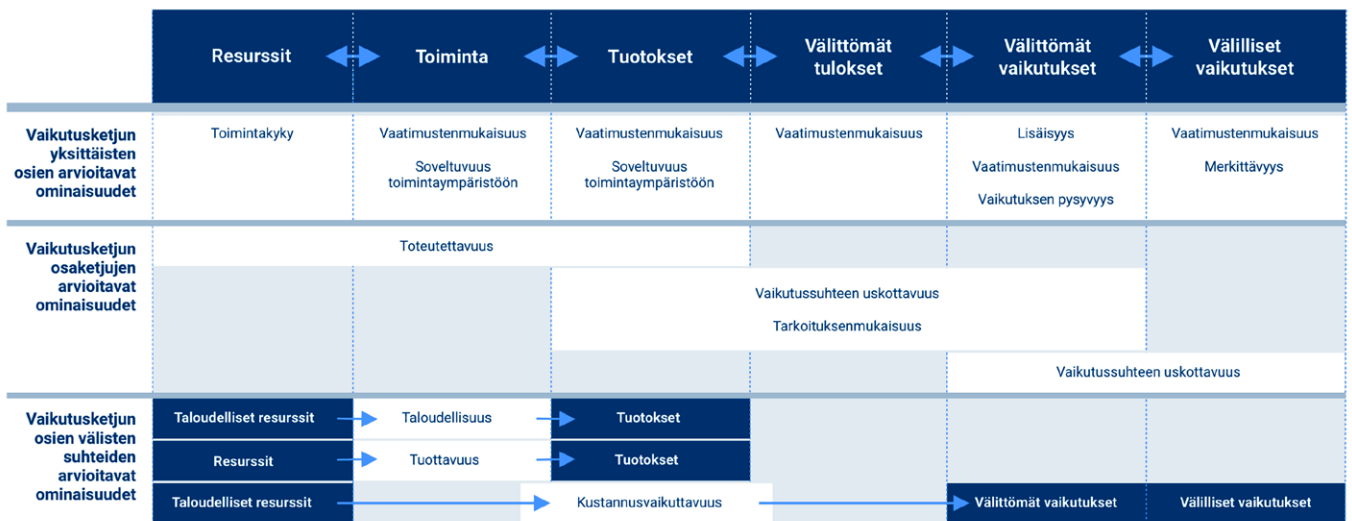
Vaikutusketju on toiminnan suunnittelun ja arvioinnin työväline, jonka avulla valtionapuviranomainen voi valmistella valtionavustusta, kuten asettaa tavoitteita tai mittareita.²¹⁸

Vaikutusketjut koostuvat kuvion 11 mukaisesti resursseista, toiminnasta, tuotoksista, välittömistä tuloksista, välittömistä vaikutuksista ja välillisistä vaikutuksista.

Kehyksiä, joissa tarkastelu ulotetaan toimintaan varatuista resursseista toiminnan vaikutuksiin, kutsutaan loogisiksi malleiksi tai vaikutusketjuiksi. Kansainvälisiä esimerkkejä ovat muun muassa logical framework eli logframe, joka kehitettiin Yhdysvalloissa kehitys yhteistyön kuvaamista ja arviointia varten, sekä IOOI-malli, jota on kehittänyt saksalainen Bertelsmann-säätiö yritysten yhteiskunnallisten vaikutusten kuvaamista varten. Molempia malleja on käytetty myös Suomessa.²¹⁹

Kuvion 11 kaltainen vaikutusketju on muotoiltu valtionavustushankkeessa erityisesti yleisavustuksia varten, joilla avustetaan tiettyä toimintaa. Vaikutusketjun käytön pääperiaatteena on, että valtionapuviranomainen keskittyy vaikutusten suunnitteluun, kun taas valtionavustuksen hakijoiden tehtävänä on vaikutuksiin tähtäävän toiminnan tai hankkeen suunnittelu.²²⁰

Kuvio 11. Vaikutusketju

218 Toiminnan suunnittelun ja arvioinnin työvälineet

219 Vaikutusketjut: mitä tehdään ja mitä saadaan aikaan?

220 Vaikutusketjut: mitä tehdään ja mitä saadaan aikaan?

Vaikutusketjuja voidaan soveltaa valtionavustustoiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa monin eri tavoin. Se voi olla esimerkiksi avuksi, kun valtionavustusta valmistellaan tai kun siitä viestitään. Valtionapuviranomainen voi suunnitella vaikutusketjun ja kuvata valtionavustuksen hakuilmoituksessa sen perusteella, mitä tuloksia ja vaikutuksia valtionavustuksen myöntämisellä tai käytöllä on tarkoitus saada aikaan yhteiskunnassa. Valtionavustuksen käytön ei tule kuitenkaan pelkistyä valmiiden ratkaisujen toteuttamiseksi, vaan valtionapuviranomaisten on kannustettava aloitteellisuuteen ja innovatiivisuuteen.

Valtionapuviranomainen voi kerätä valtionavustuksen hakijoilta ja saajilta tietoa avustettavan toiminnan tai hankkeen suunnitelluista ja saavutetuista tuloksista ja vaikutuksista, kun se on tarkoituksenmukaista valtionavustuksen myöntämiseksi tai valtionavustuksen vaikutusten arvioimiseksi. Vaikutusketju voi olla esimerkiksi osa valtionavustuksen hakemuslomaketta ja lomaketta, jolla valtionavustuksen käyttö selvitetään. Tällainen vaikutusketjun käyttö ei sovi kuitenkaan kaikkiin valtionavustuksiin. Valtionapuviranomainen voi hyödyntää lomakkeiden lisäksi tai niiden asemesta muita valtionavustuksen hakijoiden ja saajien tuottamia aineistoja arvioidessaan valtionavustuksen vaikutuksia.

Yritysjaoistolla ei ollut erityisiä huomioita vaikutusketjun käyttöön valtionavustustoiminnassa. Vaikutusketju rinnastunee yhtenä työvälineenä vaikuttavuusmalliin, jonka tarvetta työ- ja elinkeinoministeriö korostaa yritystukia suunniteltaessa ja arvioitaessa.²²¹ Tukiviranomaisten on ennen muuta sovellettava valtiontukien vaikuttavuuden arvioinnin yhteisiä menetelmiä, kuten luvussa 2.2 kuvataan.²²²

---

221 Yritystuet – mitä ne ovat ja valmistelun askeleet

222 Yhteiset menetelmät valtiontukien arviointiin

VAIKUTUS JA VAIKUTTAVUUS VALTIONAVUSTUSTOIMINNAN SANASTOSSA

Vaikutus määritellään valtionavustustoiminnan sanastossa muutokseksi, jonka tarkasteltava toiminta tai muu tarkasteltava tekijä aiheuttaa joko yksin tai yhdessä muiden tekijöiden kanssa. Vaikuttavuus määritellään puolestaan toiminnan ominaisuudeksi, joka ilmentää sitä, miten ja millaisia vaikutuksia toiminta voi saada tai on saanut aikaan ilmiössä tai muussa tarkasteltavassa kohteessa suhteessa valittuun vertailukohtaan.²²³

Vaikutukset kuvataan siis muutoksina, joiden merkittävyys perustuu erilaisiin tulkintoihin. Jos vaikutuksen merkittävyys on olennainen asia, suositellaan puhumaan yhteiskunnallisesta vaikutuksesta; jos vaikutuksia on useita, suositellaan puhumaan vaikutuksista monikossa vaikuttavuuden asemesta. Vaikutus aiheutuu toiminnasta ja vaikuttavuus on tuon toiminnan ominaisuus.²²⁴

Arviointi tarkoittaa valtionavustustoiminnan sanastossa toimintaa, jossa tuotetaan laadullinen tulkinta kohteesta. Näin määriteltynä arviointi voi olla toimintaa, jossa tulkitaan kohteen luonnetta, mutta yhtä lailla se voi olla toimintaa, jossa tulkitaan kohteen laadukkuutta eli arvotetaan sitä.²²⁵

4.4 Yhteenveto

Valtionavustukset ovat yksi keino vastata yhteiskunnallisiin tarpeisiin ja saada haluttuja asioita aikaan yhteiskunnassa. Valtionavustukset ovat poliittisiin päätöksiin ja strategiaan valintoihin liittyvää rahoitusohjausta. Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli ohjaa keräämään valtionavustuksia koskevaa tietoa päätöksentekijöitä varten ja käyttämään sitä päätöksenteossa, kun julkista tukea kehitetään ja kohdennetaan esimerkiksi kansantalouden ja hyvinvoinnin kannalta parhaisiin hankkeisiin.^{226 227 228} Opetushallitus

223 Valtionavustustoiminnan sanasto: 2. laajennettu laitos

224 Vaikutus vai vaikuttavuus?

225 Arvioinnin sipuli ja muita käsittehaasteita

226 Yritystuet ja kilpailukyky

227 Yritystukien arviointi ja vaikuttavuus

228 Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma

tunnisti lausunnossaan, että valtionapuviranomaisilta puuttuu analysointiin ja raportointiin tarvittavia resursseja, jotka mahdollistaisivat tiedolla johtamisen vahvistamisen valtionavustustoiminnassa.

Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli vaikuttaa sopivalta viitekehykseltä, kun valtiontukia myöntävät valtionapuviranomaiset kehittävät toimintaansa julkista hallintoa uudistaen ja hallinnon toimintaa yhtenäistään. Haastateltujen valtionapuviranomaisten prosessit vaikuttavat olevan yhteisen toimintamallin mukaisia, eikä valtiontukien suunnittelussa tai vaikuttavuuden arvioinnissa havaita merkittäviä kehittämiskohteita suhteessa toimintamalliin viitekehystenä. Sen sijaan valtionavustuksiin liittyviä arviointiperusteiden ja -kriteereiden kaltaisia käytäntöjä voitaisiin kehittää, kuten tämän raportin viidennessä luvussa osoitetaan.

Valtionapuviranomaiset eivät tuoneet haastatteluissa nimenomaisesti esiin vaikuttavuuden arvioinnin menetelmällisiä vaikeuksia. Yritysjasto toteaa erikseen, että kansalliset tuet pitää erottaa tuista, joista säädetään ja joita valmistellaan Euroopan unionissa, kun vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointia koskevia menettelytapoja kehitetään ja yhdenmukaistetaan. Jaosto yhtyy lausunnon antaneen valtionapuviranomaisen toteamukseen siitä, että arvioinnissa on tarpeen kiinnittää huomiota myös välillisiin vaikutuksiin.

Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli ei vaikuta olevan ristiriidassa valtiontukien valmistelun kanssa. Toimintamallissa ei kuitenkaan osoiteta riittävän selkeästi, että siinä otetaan huomioon myös valtiontuet, joita koskeva viitekehys on kansainvälinen. Toimintamallia valmisteltaessa tarkasteltiin erityisesti kansallisia valtionavustuksia, joita myönnetään ei-taloudelliseen toimintaan. Osa valtionavustuksiin liittyvistä päämääristä, tavoitteista ja toimenpiteistä sovitaan kuitenkin Euroopan unionin tasolla.²²⁹ Valtionavustushankkeen on tarpeen korostaa toimintamallissa poliittisen päätöksenteon puitteita, nopeasti ad hoc -tarpeisiin valmisteltuja valtionavustuksia sekä markkinoita koskevaa analysointia ja raportointia valtiontukien luonteen takia.

Tätä raporttia varten haastatellut valtionapuviranomaiset pohtivat, kuinka valtionavustustoimintaa kehitetään kestäväällä tavalla. Asiakaslähtöisyys vaikuttaa tavoitteelta, jonka valtionapuviranomaiset jakavat, ja jota myös sidosryhmätapaamisiin osallistuneet järjestöt korostivat. Toisaalta valtionavustukset halutaan myöntää ja kohdentaa vaikuttavasti, läpinäkyvästi ja tehokkaasti. Kun valtionavustustoiminnan tehokkuutta halutaan lisätä, hallinnollista taakkaa on arvioitava perusteineen ja perusteluineen valtionavustustoiminnan eri vaiheissa.

---

229 Ajankohtaista EU:n valtiontukisääntelystä

KEHITTÄMISEHDOTUS

Valtionavustukset suunnitellaan ja niiden vaikutukset arvioidaan huolellisesti.

Yhteiskunnallisia tarpeita ja ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten vaikutuksia pitää analysoida ja arvioida nykyistä systematisemmin ennen kuin valtionavustuksia aletaan myöntää. Yritysjaosto ehdottaa, että valtionavustuslaissa säädetään sitä varten hyvän valtionavustuksen edellytyksistä, kuten tämän raportin kolmannessa luvussa perustellaan. Tämänkaltainen sääntely vie valtionavustustoiminnan yhteistä toimintamallia käytäntöön.

Valtionavustustoiminnan suunnittelua ja arviointia lisätään myös panostamalla ennakointiin, seurantaan ja jälkiarviointiin lainvalmistelussa, mihin valtioneuvostossa pyritään.²³⁰ Valtionavustusten suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin voidaan sanoa olevan huolellista esimerkiksi silloin, kun valtionavustukseen liittyy hallituksen esityksen ja lainsäätelyn valmistelua sekä Euroopan komission hyväksymismenettely. Valtiontukien vaikuttavuuden arviointi soveltuu vertailukohteeksi.

Valtiovarainministeriön valtionavustushankkeen on osoitettava valtiontukena myönnettäviä valtionavustuksia koskevat kansainväliset suuntaviivat, kansainväliset säädökset ja kansainvälisten varojen käyttö selkeästi hankkeessa valmisteltavassa valtionavustustoiminnan yhteisessä toimintamallissa. Nämä asiat on lisättävä toimintamallin sanoitukseen ja visualisointiin – erityisesti toimintamallia koskevaan oppaaseen. Koska valtiontuet ovat pääosin määräaikaista, toimintamallin kuvauksessa on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota ohjelma- ja rahoituskausien vaihtumiseen, johon liittyy esimerkiksi lainvalmistelua ja digitaalisten palveluiden kehittämistä.

²³⁰ Valtioneuvoston yhteiset periaatteet lainsäädännön seurannasta ja jälkiarvioinnista

5 Valtionavustustoiminnan digitaaliset palvelut ja valtionavustuksiin liittyvät käytännöt

Tässä luvussa käsitellään valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja ja valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä. Nykyisiä käytäntöjä verrataan valtionavustustoiminnan digitaalisiin palveluihin tehtyihin ratkaisuihin, kuten tietorakenteisiin ja -sisältöihin.

5.1 Hakuilmoitukset ja ohjeet

Valtionavustuslaissa (3 luku, 9 §) säädetään, että valtionapuviranomaisen on tiedotettava sopivalla tavalla mahdollisuudesta hakea valtionavustusta ja sen hakemiseen liittyvistä menettelytavoista. Lisäksi valtionapuviranomaisen on tiedotettava valtionavustuksen myöntämisen yleisistä edellytyksistä ja ehdoista. Valtionapuviranomaisen tiedottamisvelvollisuuden tarkoituksena on turvata valtionavustusten hakijoiden ja saajien tasapuolinen kohtelu, mikä konkretisoituu valtionavustusta koskevassa hakuilmoituksessa.²³¹

Hakuilmoitukset ja niiden suhde muihin asiakirjoihin

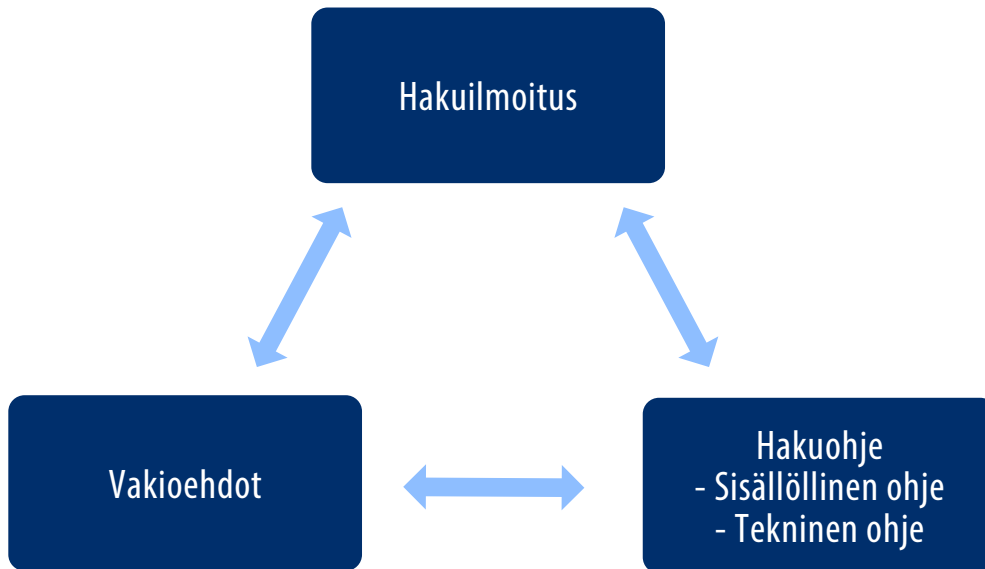
Valtionavustushankkeessa on tarkasteltu valtionavustusten hakuilmoituksia ja ohjeita. Hankkeessa on havaittu, että valtionavustusten hakuilmoitusten, ohjeiden sekä valtionavustuksen käytön ehtojen ja rajoitusten tietosisältöjä on yhdistelty eri asiakirjoihin, eikä asiakirjojen välinen suhde ole aina selvä.

Valtionavustuksen hakuilmoitus, hakemista koskevat ohjeet ja valtionavustuksen käytön ehdot ja rajoitukset liittyvät asiakirjoina toisiinsa, mutta ne ovat tietosisällöltään myös omia kokonaisuuksiaan, kuten kuvioista 12 ilmenee. Valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa olevat tietorakenteet selkeyttävät näiden asiakirjojen välisiä eroavaisuuksia ja parantavat ymmärrettävyyttä, kun tietosisältöjä jäsennetään uudelleen.

---

231 Valtionavustusten myöntämisen läpinäkyvyys alkaa hakuilmoituksesta

Kuvio 12. Valtionavustuksen hakuilmoitus, hakemisen ohjeet sekä käytön ehdot ja rajoitukset

Valtionavustuslain kannalta valtionavustuksen käytön ehdoissa ja rajoituksissa on kyse valtionavustuslain (3 luku, 11 §) nojalla valtionavustuspäätökseen (itse päätössiakirjassa tai sen liitteessä) otettavista valtionavustuksen käyttöä koskevista ehdoista ja rajoituksista, jotka ovat valtionavustuksen saajaa sitovia. Ohjeissa on sen sijaan kyse valtionavustuksen hakemista tai sen käyttöä koskevista ohjeistuksista, jotka ovat luonteeltaan suosituksia. Valtionapuviranomaisen antamat ohjeet voivat kuitenkin vaikuttaa saajan luottamuksen-suojaan. Tämän oikeudellisen eron vuoksi ehdot ja rajoitukset sekä ohjeet ovat olennaisia erottaa toisistaan.

Valtiokonttori vastaa valtionavustustoiminnan tietovarannon ja siihen sisältyvien digitaalisten palveluiden teknisestä toiminnasta ja käytettävyydestä ohjeistaen ja tukien käyttäjiä näissä asioissa.²³² Valtionapuviranomaiset vastaavat puolestaan valtionavustushakuihin liittyvästä sisällöllisestä ohjeistuksesta, kuten tähänkin asti.

Yritysjaosto tarkasteli joitakin tukia koskevia hakuilmoituksia. Monissa tarkastelluissa hakuilmoituksissa on erillinen ohjeeksi nimetty asiakirja, joka kokoaa tietosisältöjä yhteen. Nimestään huolimatta ohjeasiakirja ei sisällä vain hakuohjeita, vaan myös esimerkiksi valtionavustuksen käytön ehtoja ja rajoituksia, mikä vahvistaa valtionavustushankkeessa

²³² Valtionavustuspalvelut

tehtyjä havaintoja. Esimerkiksi hankkeita yhdyskuntien jäte- ja sivuvirtojen ravinne- ja energiapotentiaalin hyödyntämiseksi koskeva ohje sisältää liitteinä sekä EU:n RRF-rahoituksen ehdot että ympäristöministeriön erityisavustuksen ehdot ja rajoitukset.²³³

Valtionavustushankkeessa on määritelty valtionavustuksen hakuilmoituksen tietorakenne – perustiedot, myöntöperusteet, arviointiperusteet ja lisäehdot – joka on yhteinen sekä valtionapuviranomaisille että valtionavustuslajeille. Yritysjäosto arvioi, että se soveltuu lähtökohtaisesti myönnettäessä valtionavustuksia yrityksille. Jaosto tähdentää, että ohjeiden on oltava selkeästi esillä Haeavustuksia.fi-palvelussa julkaistavissa hakuilmoituksissa.²³⁴

Hakuilmoitusten julkaiseminen

Valtionapuviranomaiset vastaavat valtionavustusten hakijoiden ja saajien riittävästä informoinnista. Tätä selvitystä varten tarkastellut valtionapuviranomaiset julkaisevat valtionavustusten hakuilmoitukset ja niitä koskevat asiakirjat lähtökohtaisesti verkkosivustoillaan.^{235 236 237 238}

Valtionavustusten viralliset hakuilmoitukset julkaistaan jatkossa Haeavustuksia.fi-palvelussa riippumatta siitä, millä tavalla valtionavustukset haetaan tai niiden käyttö raportoidaan. Valtiokonttori neuvoo ja tukee valtionapuviranomaisia, kun ne toimittavat valtionavustustoiminnan vähimmäistietoja tietovarantoon; Haeavustuksia.fi-palveluun ja Tutkiavustuksia.fi-palveluun valtionavustustoiminnan vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuuden mukaisesti. Valtionavustuksia koskevat tiedot tallentuvat tietovarantoon ilman tietojen erillistä toimittamista, kun valtionapuviranomainen käsittelee ja hallinnoi valtionavustuksia valtionapuviranomaisille tarkoitetussa Hallinnoivastuksia.fi-palvelussa.^{239 240}

Valtionavustuksen hakija ohjataan Haeavustuksia.fi-palvelussa julkaistavassa hakuilmoituksessa hakemaan valtionavustusta joko Haeavustuksia.fi-palvelussa tai valtionapuviranomaisen käyttämässä muussa asiointipalvelussa. Valtionapuviranomaisella voi olla myös muita tapoja hakea valtionavustusta. Valtionapuviranomaisen on suunniteltava, miten se kehittää valtionavustusten hakemista ja myöntämistä koskevaa viestintäänsä.

233 Hankkeet yhdyskuntien jäte- ja sivuvirtojen ravinne- ja energiapotentiaalin hyödyntämiseksi

234 Haeavustuksia.fi-palvelu

235 Maatalous

236 Tietoa avustuksista

237 Business Finland: Haut

238 Avustukset ja tuet

239 Valtionavustuksia koskevaa tietoa alkaa kerääntyä uuteen tietovarantoon

240 Valtionavustuspalvelut

5.2 Valtionavustushakemukset ja asiakasprofiili

Valtionavustuksia haetaan erilaisilla hakemuksilla, joissa kysytään monenlaisia tietoja valtionavustuksen hakijasta ja valtionavustuksella avustettavasta toiminnasta tai hankkeesta. Kysyttävät tiedot vaihtelevat valtionavustuksittain määräytyen sen mukaisesti, mitä asioita valtionapuviranomaisen on kulloinkin selvitettävä valtionavustuksen myöntämiseksi. Esimerkiksi osa valtionavustushakemuksessa annettavista tiedoista tulee antaa EU:n valtioneuvoston päätösten perusteella.²⁴¹

Valtionavustushakemusta ja siinä kysyttäviä tietoja määriteltäessä on kiinnitettävä huomiota hyvän hallinnon perusteisiin, erityisesti tarkoituksenmukaisuuden periaatteeseen.²⁴² Hakemuksella voi kysyä vain sellaisia asioita, joita valtionapuviranomainen tarvitsee päättäessään valtionavustuksen myöntämisestä.²⁴³ ”Pyydämme uutta tietoa vain kerran” -digitalisoinnin periaatteen mukaan valtionapuviranomaisen ei tulisi pyytää valtionavustuksen hakijalta tai saajalta sellaista tietoa, joka on saatavissa muista viranomaislähteistä.²⁴⁴

Tämä digitalisoinnin periaate on valtionapuviranomaisten tiedonsaantioikeuksien ja tietojen luovuttamisen sääntelyn vuoksi tavoitteen kaltainen. Sen edistäminen keventäisi yritysten ja valtionapuviranomaisten hallinnollista taakkaa valtionavustustoiminnassa. Valtionapuviranomaisten välinen tiedonvaihto valtionavustuksen hakijaa ja saajaa koskevista asioista edellyttää myös säädöksiä. Tämän raportin kolmannessa luvussa ehdotetaan, että valtionavustuslakia uudistettaessa selvitetään, miten valtionapuviranomaisten välistä tiedonvaihtoa voidaan helpottaa, kun asiakkaita ja valtionavustushakujia koskevat relevantit tiedot ovat jatkossa saatavilla valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa.

Asiakastiedot ja hakukohtaiset hakijatiedot

Asiakastiedot ja hakukohtaiset hakijatiedot erotetaan valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa toisistaan. Asiakastietoja ovat perustiedot (esimerkiksi nimi, osoite ja henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus), pankkitiedot, valtuudet ja avustushistoria. Osa asiakastiedoista saadaan Suomi.fi-palvelusta, jota käytetään tunnistauduttaessa Haeavustuksia.fi-palveluun. Asiakastietoja kerrytetään valtionavustustoiminnan tietovarantoon nykyisin valtionavustushakemusten avulla. Valtionavustuksen hakijan ja saajan

241 Komission tiedonanto. Maa- ja metsätalouseläminen ja maaseutualueiden valtioneuvoston tukea koskevat suuntaviivat (2022/C 485/01)

242 Valtionavustusten hallinnoinnin perusteita ja hyviä käytäntöjä

243 Hallintolaki 434/2003

244 Digitalisoinnin periaatteet

pitäisi pystyä muuttamaan asiakastietojaan suoraan valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa, eikä vain valtionavustushakemuksen kautta, siltä osin kuin niitä ei saada automaattisesti muista viranomaispalveluista.

Valtionavustushankkeessa on määritelty valtionavustusten hakemuslomakkeita koskeva yhteinen otsikkorakenne, johon kuuluvat hakijan tiedot, tavoitteet ja vaikuttavuus, toiminnan toteutus, kustannusarvio ja rahoitus sekä yhteystiedot. Otsikkorakenne on yhteinen kaikille valtionapuviranomaisille ja valtionavustuslajeille. Valtionapuviranomaiset tuottavat hakukohtaisia kysymyksiä ja sisältöjä ennalta määritellyn otsikkorakenteen mukaisesti. Valtionavustushankkeessa on tunnistettu, että joissakin tilanteissa valtionapuviranomaisilla on tarve myös muunlaiselle otsikkorakenteelle.

Valtionavustuksiin liittyviä hakemuslomakkeita verrattiin valtionavustustoiminnan digitaalisiin palveluihin suunniteltuihin tietorakenteisiin ja -sisältöihin. Esimerkiksi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin hakemuslomakkeen otsikot ovat yhdessä tapauksessa hakemuksen perustiedot, yrityksen nykytila, kasvuvision, projektin tavoitteet, projektin toteutus, budjetti ja rahoitus sekä yhteenvedo ja lähetys. Esimerkkitapauksen otsikkorakenne eroaa siten valtionavustushankkeessa valmistellun hakemuslomakkeen otsikkorakenteesta. Yritysjaosto arvioi, että hakemuslomakkeiden suunnittelussa tarvitaan joustavuutta, mitä valtionavustustoiminnan digitaalisiin palveluihin suunniteltu tietomallieditori mahdollistaa.

Valtionavustusten hakemisen helpottaminen

Valtionavustusten hakemista voitaisiin helpottaa tuomalla hakemuslomakkeeseen automaattisesti tietoja yrityksen asiakasprofiilista tai esimerkiksi yrityksen aiemmista valtionavustushakemuksista. Valtionavustushakemuksen tekeminen edellyttää valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa Suomi.fi-tunnistautumista ja/tai valtuutusta toisen puolesta asiointiin, joten kuka tahansa ei voi siten alkaa täyttää valtionavustushakemusta yrityksen puolesta, mikä on nykyisin mahdollista joissakin tapauksissa. Esimerkiksi Innovaatiorahoituskeskus Business Finland tarkistaa yrityksen edustajan vasta, kun valtionavustushakemus lähetetään, eikä se tuo siitä syystä mahdollisesti sensitiivisiä tietoja automaattisesti hakemuslomakkeisiin.

Valtionavustuksen hakemuslomake on joissakin tapauksissa saatavilla avoimesti verkkosivuilla, mutta usein sen tarkasteleminen edellyttää kirjautumista valtionapuviranomaisen asiointipalveluun. Yritysjaosto suosittelee, että hakemuslomakkeet ovat avoimesti saatavilla valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa, jotta valtionavustuksen hakemista voi suunnitella etukäteen aloittamatta varsinaisen hakemuslomakkeen täyttämistä.

Valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa olevan asiakasprofiilin tiedot ovat tällä hetkellä suppeat. Niitä on perusteltua laajentaa tulevaisuudessa. Vastaavaa asiaa tarkastellaan valtionapuviranomaisissa, kuten Innovaattiorahoituskeskus Business Finlandissa, jonka asiointipalvelussa käsitellään nykyisin vain yritysten perustietoja. Vertailun vuoksi yritys kuvaa liiketoimintansa nykytilaa ja konseptia sekä kertoo esimerkiksi kasvuvisionaan valtionavustushakemuksessa. Asiakastiedot ja hakukohtaiset tiedot eroavat toisistaan samalla tavalla kuin valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa.

5.3 Valtionavustuksen vakioehdot

Valtionapuviranomaiset käyttävät yleisistä avustusehdoista erilaisia käsitteitä viitaten esimerkiksi valtionavustuksen käyttöä koskeviin yleisiin ehtoihin ja rajoituksiin, rahoitusehtoihin tai yleisehtoihin.²⁴⁵ Valtionavustushankkeessa on luotu yhtenäinen rakenne valtionavustuksen käyttöä koskeviin yleisiin ehtoihin ja rajoituksiin, mitä kutsutaan valtionavustuksen vakioehdoiksi. Lisäksi valtionapuviranomaisille on valmisteltu opas vakioehtojen laatimisen tueksi.²⁴⁶

Valtionavustuksen vakioehdot on asiakirja, johon on koottu yhteen tietyn valtionavustuksen käyttöä koskevat yleiset ehdot ja rajoitukset. Vakioehdoissa vakioidaan ne valtionavustuksen käyttöä koskevat ehdot ja rajoitukset, jotka ovat samat kaikille kyseisen valtionavustuksen saajille. Yhdet vakioehdot otetaan liitteenä osaksi valtionavustuksen myöntämistä koskevaa päätöstä ja julkaistaan hakuilmoituksen yhteydessä. Vakioehtojen lisäksi päätökseen sisältyy päätösasiakirjassa yksilöityjä erityisiä ehtoja, joita ovat esimerkiksi valtionavustuksen käyttötarkoitus ja käyttöaika.

Valtionapuviranomaiset päättävät vakioehdoista toimivaltansa mukaisesti. Valtionavustuslain (3 luku, 11 §) mukaan valtionavustuspäätökseen voidaan ottaa lain (2 luku, 7 §:n 1 mom.) säädettyjen seikkojen toteutumisen varmistamiseksi välttämättömiä valtionavustuksen käyttämistä koskevia ehtoja ja rajoituksia. Lisäksi valtionavustuslaissa (3, luku 11 §:n 4 mom.) säädetään seikoista, jotka valtionavustuspäätöksestä tulee käydä ilmi valtionavustuksen asianmukaisen käyttämisen sekä valtionavustuksen saajan oikeuksien ja velvollisuuksien selkeyden edellyttämällä tavalla. Vakioehtojen laatimisessa tulee ottaa huomioon viranomaisen harkintavaltaa rajoittavat säädökset ja yleiset periaatteet, kuten Suomen perustuslaki (731/1999) ja hallintolain (2 luku, 6 §) mukaiset hallinnon oikeusperiaatteet.

---

245 Business Finland: Asiointipalvelu

246 Valtionavustuksen vakioehdot

Yhdellä valtionapuviranomaisella voi olla useita vakioehtoja, esimerkiksi yleisavustusten vakioehdot, eri hankeavustusten vakioehdot ja investointiavustusten vakioehdot. Eri tyyppisiin valtionavustuksiin voi liittyä erilaisia ehtosisältöjä, mutta vakioehtojen rakenne (otsikkotasoa) on pääpiirteissään sama. Valtionapuviranomainen ylläpitää vakioehtojaan ja niiden sisältöjä Hallinnoivastuksia.fi-palvelussa.

Yritysjaosto tarkasteli valtionavustuksen vakioehtojen otsikkorakennetta, eikä havainnut sitä ongelmalliseksi myönnettäessä valtionavustuksia yritysten taloudelliseen toimintaan. Valtionavustushanke suosittelee, että myös ne valtionapuviranomaiset, jotka eivät ota valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja käyttöön, käyttävät jatkossa vakioehtojen mukaista rakennetta valtionavustuksen käytön ehdoissaan ja rajoituksissaan.

5.4 Myöntöperusteet ja arviointiperusteet ja -kriteerit

Valtionapuviranomaiset arvioivat valtionavustushakemuksia ja tekevät valtionavustuspäätöksiä myöntöperusteisiin ja arviointiperusteisiin ja -kriteereihin nojautuen. Arviointiperusteista ja -kriteereistä käytetään erilaisia nimityksiä, kuten arviointiperusteet, arviointikriteerit, myöntöperusteet, myöntökriteerit, valintaperusteet, vertailukriteerit, hakukriteerit tai edellytykset. Tarve yhtenäistää käsitteitä ja niiden käyttöä tunnistettiin myös valtionavustushankkeen käsitelyssä, jossa valmisteltiin valtionavustustoiminnan kolmikielinen sanasto. Käsitteiden vastineet ovat saatavilla sanastossa ruotsiksi ja englanniksi.²⁴⁷

Arviointiperuste on asia, jonka perusteella toimintaa tai hanketta ja valtionavustuksen hakijan kyvykkyyttä toimia arvioidaan. Arviointikriteeri on puolestaan asia, jonka avulla tulkitaan ja arvotetaan arvioinnin kohteen tilaa suhteessa arviointiperusteeseen tai vertailtaviin kohteisiin. Arviointikriteereitä koskeva tieto on sen sijaan arvioinnissa käytettävä tunnusluku tai mittari tai esimerkiksi kysymys hakemuslomakkeella.²⁴⁸

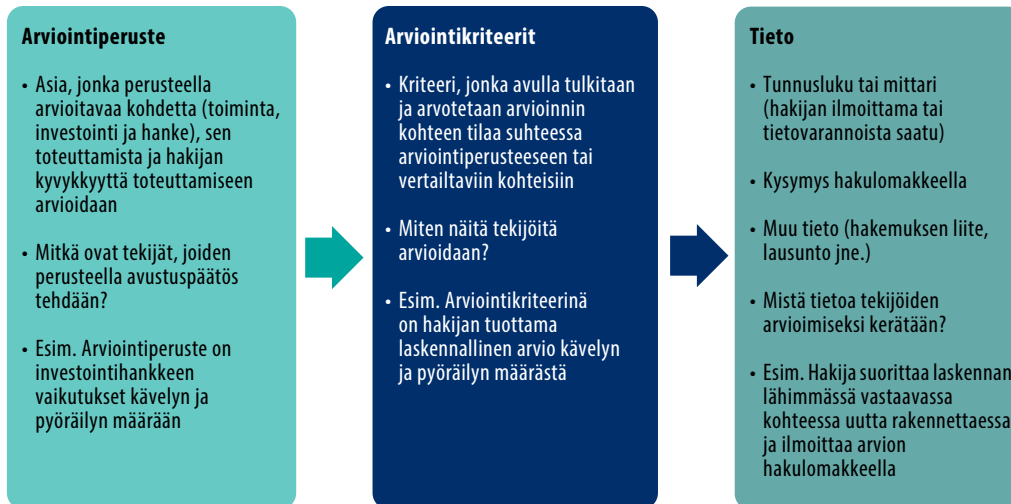
Kuviossa 13 kuvataan edellä esiteltyjä käsitteitä ja niiden välisiä suhteita. Kun valtionapuviranomainen asettaa arviointiperusteita, sen on määriteltävä samalla, millä kriteereillä arvioidavaa asiaa arvotetaan ja kuinka sitä koskevaa tietoa kerätään.

247 Valtionavustustoiminnan sanasto: 2. laajennettu laitos

248 Valtionavustustoiminnan sanasto: 2. laajennettu laitos

Kuvio 13. Arviointiperuste, arviointikriteerit ja tieto

Esimerkiksi Suomen CAP-suunnitelman toteuttamisessa ja siihen liittyvien avustusten myöntämisessä sovelletaan valintaperusteita. Valintaperusteet ryhmitellään päätöksessä toimenpiteittäin. Esimerkiksi kehittämishankkeiden valintaperusteissa määritellään hanketyypeittäin arvioitavat aihealueet ja pisteytyksen periaatteet, kuten numeerinen arviointiasteikko (1–4) ja aihealueiden painotuskertoimet. Ilmasto- ja ympäristöyhteistyöhankkeissa arvioidaan muun muassa valtakunnallisen CAP-suunnitelman ja alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteiden toteutumista (30 %:a), hankkeen kustannustehokkuutta (10 %:a), hankkeen vaikuttavuutta (20 %:a), kestävän kehityksen tavoitteiden edistämistä (25 %:a) sekä hankkeen laatua (15 %:a).²⁴⁹ Nämä valintaperusteet ilmoitetaan hakuilmoituksissa, ja ne hyväksyi maa- ja metsätalousministeriö CAP-suunnitelman seurantakomiteaa kuultuaan.²⁵⁰

249 Päätös Suomen CAP-suunnitelmassa 2023–2027 käytettävistä valintaperusteista

250 MMM012:00/2022

Uudistuva ja osaava Suomi -ohjelmassa sovelletaan vastaavalla tavalla hankkeiden yleisiä ja erityisiä valintaperusteita, joilla hankkeita arvioidaan (ja pisteytetään) tukia myönnettäessä. Käytäntö perustuu EU-lainsäädäntöön ja kansalliseen lainsäädäntöön, kuten alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annettuun valtioneuvoston asetukseen (867/2021, 27 §).^{251 252}

Hankkeiden valintamenettelyssä välittävän toimielimen on:

huolehdittava siitä, että kaikki yleiset valintaperusteet täyttävät hakemukset pisteytetään seurantakomitean hyväksymien ja hallintoviranomaisen vahvistamien erityistavoitekohtaisten erityisten valintaperusteiden mukaisesti;

asetettava hakemukset pisteytyksen perusteella etusijajärjestykseen;

Myöntöperusteet tarkoittavat esimerkiksi valtionavustuksen myöntämisen yleisiä edellytyksiä ja esteitä, joista säädetään valtionavustuslaissa (2 luku 7 §). Myöntöperusteet voivat tulla myös valtion talousarviosta tai erityislainsäädännöstä. Myöntöperusteet kertovat, kenelle valtionavustusta voidaan myöntää ja minkälaiseen käyttötarkoitukseen sitä myönnetään. Valtionavustuspäätöksiä tehtäessä tarkastellaan ensin myöntöperusteiden täyttymistä ja sen jälkeen hakemukset arvioidaan arviointiperusteita ja -kriteereitä ja niitä koskevaa tietoa hyödyntäen. Hakemuksia voidaan myös vertailla keskenään. Myöntöperusteet ja arviointiperusteet ja -kriteerit esitetään omina kohtinaan Haeavustuksia.fi-palvelussa julkaistavissa valtionavustusten hakuilmoituksissa.²⁵³

Hyvän hallinnon perusteiden noudattaminen edellyttää, että valtionavustustoiminta nojaa yleisiin ja objektiivisiin perusteisiin. Jotta objektiivisuus sekä valtionavustusten hakijoiden ja saajien tasapuolinen kohtelu voidaan osoittaa, valtionavustuspäätöksiin vaikuttavat tekijät on kuvattava läpinäkyvästi jo hakuilmoituksessa. Valtionavustushakemusten arviointi ja vertailu sekä niissä sovellettavat perusteet ja kriteerit ovat yksi tällainen tekijä.²⁵⁴

Valtionavustushankkeessa on havaittu, että arviointiperusteiden ja -kriteereiden ilmoittaminen valtionavustusten hakuilmoituksissa vaihtelee. Osa valtionapuviranomaisista kuvaa ne selkeästi hakuilmoituksessa. Toisaalta arviointiperusteita ja -kriteereitä ilmoitetaan

251 Hankkeiden yleiset ja erityiset valintaperusteet

252 Valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta 867/2021

253 Haeavustuksia.fi-palvelu

254 Valtionavustusten hallinnon perusteita ja hyviä käytäntöjä.

ohjeissa tai niitä ei mainita lainkaan. Arviointiperusteeksi saatetaan mainita myös valtion-apuviranomaisen harkinta, vaikka valtionapuviranomaisen tulee kuvata ja perustella harkintavaltansa käyttöä.

Valtiontalouden tarkastusvirasto arvioi vuonna 2017, että yritysten taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten myöntöharkintaan ja tarpeellisuusarviointiin on syytä kiinnittää huomiota. Tuen tarpeellisuutta arvioitaessa pitäisi tarkastella tuen ja sen myöntäjän yleisiä tavoitteita sekä valtionavustusten myöntämisen yleisiä edellytyksiä.²⁵⁵ Yritystukien tutkimusjaosto on asiasta samaa mieltä korostaessaan arvioinnin merkitystä.²⁵⁶

Valtiontalouden tarkastusvirasto teki laillisuustarkastuskertomuksessaan myös suosituksia valtionapuviranomaisille: Suositukset koskevat muun muassa valtionavustusten hakemisessa käytettävien lomakkeiden kehittämistä, tuen saajan taloudellisen tilanteen kartoittamista sekä valtionavustusten käytön valvonnan lisäämistä.²⁵⁷ Tarkastusvirasto kiinnitti vuoden 2020 jälkiseurannassa huomiota sisäisen valvonnan puutteisiin.²⁵⁸

Yritysjasto tarkasteli myöntöperusteita sekä arviointiperusteita ja -kriteereitä todeten, että ne vaihtelevat tukiohjelmittain ja tuittain. Arviointiperusteiden ja -kriteereiden soveltaminen korostuu valtiontukea myönnettäessä esimerkiksi sen takia, että määrärahat ovat rajalliset. Arviointiperusteita ja -kriteereitä asetettaessa ja sovellettaessa on otettava huomioon, että yritysten tarpeet ovat erilaisia ja että yritykset ovat eri vaiheissa liiketoiminnan elinkaarta.

Yritykset voivat hakea tukia jatkuvasti tai erikseen ilmoitettuina ajankohtina tukiohjelmien aikana. Jos tukien hakeminen (ja hakemusten käsitteleminen) on jatkuvaa, hakemusten keskinäinen vertailu voi olla vaikeaa. Kun tukia haetaan erikseen ilmoitettuina ajankohtina, hakemukset voidaan käsitellä kootusti arviointijaksoittain, jolloin hakemuksia voidaan myös vertailla keskenään. Selvyyden vuoksi todetaan, että hakemusta on aina arvioitava suhteessa myöntöperusteisiin sekä arviointiperusteisiin ja -kriteereihin, vaikkei hakemuksia vertailtaisikaan keskenään.

---

255 Laillisuustarkastuskertomus. Yritystuet

256 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2022

257 Laillisuustarkastuskertomus. Yritystuet

258 Jälkiseurantaraportti

5.5 Valtionavustuspäätökset

Valtionavustus myönnetään tiettyä käyttötarkoitusta varten ja käytettäväksi valtionavustuspäätöksen ehtojen mukaisesti. Valtionapuviranomainen tekee valtionavustusta koskevassa asiassa kirjallisen päätöksen. Valtionavustuslain mukaan valtionavustuspäätöksessä on mainittava vähintään valtionavustuksen saaja, myönnetyn valtionavustuksen käyttötarkoitus ja sen määrä tai laskentaperuste. Valtionavustuslaissa (3 luku, 11 §) säädetään valtionavustuspäätöksen sisällöstä.

Valtionavustuspäätös on valtionavustusasiaa koskeva hallintopäätös, jonka sisällöstä säädetään hallintolaissa (7 §). Kirjallisesta päätöksestä on käytävä selvästi ilmi:

1. päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta;
2. asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu;
3. päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai veloitettu taikka miten asia on muutoin ratkaistu; sekä
4. sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

Päätöksessä pitää olla myös oikaisuvaatimusohje tai valitusosoitus.²⁵⁹

Valtionavustuspäätöksessä mainitaan päätöksentekijä ja päätöksen erityinen sisältö, kuten yksilölliset tiedot (esimerkiksi kenelle, kuinka paljon, mihin tarkoitukseen ja mille ajalle), valtionavustuksen käyttöä koskevat ehdot, jotka koskevat kyseistä päätöstä (esimerkiksi raportointiajankohta ja hyväksyttävien kustannusten määrä) sekä erityisehdot, joilla poikettaisiin vakioehdoista. Vakioehdot otetaan osaksi valtionavustuspäätöstä.

Yritysjaosto muistuttaa, että valtionavustuksen hakuilmoituksen ja valtionavustuspäätöksen on oltava täsmällisiä ja helposti ymmärrettäviä. Valtionavustuksen hakijat ja saajat eivät aina lue asiakirjoja huolellisesti. Huolimattomuus voi joskus johtaa ikäviin tilanteisiin, kuten valtionavustuksen takaisinperintään.

---

259 Hallintolaki 434/2003

5.6 Valtionavustuksen käytön valvonta ja raportointi

Valvonta

Valvonta on valtionavustustoiminnassa lakisääteinen kokonaisuus, johon liittyy valtionavustuksen hakijaa koskevien tietojen selvittäminen ennen valtionavustuksen myöntämistä (esimerkiksi valtionavustuslaki, 2 luku, 7.2 §), vakioehtojen laatiminen sekä valtionavustuksen käytön valvonta. Valvontaan liittyy myös esimerkiksi sisäisen valvonnan järjestäminen valtionapuviranomaisessa. Valtionavustuksen käytöstä ja sen valvonnasta säädetään valtionavustuslaissa (luku 4, 13–19 §). Valvontaan voi liittyä myös erityislainsäädäntöä.

Valtionavustuksen saa käyttää ainoastaan valtionavustuspäätöksen mukaiseen tarkoitukseen. Valtionavustuksen saajan on noudatettava avustettavassa toiminnassa tai hankkeessa valtionavustuspäätökseen otettuja valtionavustuksen käytön ehtoja ja rajoituksia. Ne sisältävät myös valtionavustuksen käytön valvontaa koskevat käytännöt, jotka voivat vaihdella valtionavustuksittain – rahoitusmuodoittain ja -ehdoittain esimerkiksi Innovatorahoituskeskus Business Finlandin tapauksessa.²⁶⁰ Valtionavustuksen saajan tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot valtionavustuspäätöksen ja sitä koskevien ehtojen noudattamiseksi. Valtionapuviranomaisen on puolestaan huolehdittava valtionavustuksen asianmukaisesta ja riittävästä valvonnasta käyttö- ja seurantatietojen avulla sekä hyödyntämällä muita tietoja.

Valtionapuviranomaiset valvovat valtionavustusten käyttöä pääsääntöisesti avustettavaa toimintaa tai hanketta koskevan raportoinnin perusteella. Raportoinnilla varmistetaan valtionavustuksen käytön tuloksellisuutta ja valtionavustuksen käyttötarkoituksen toteutumista. Valtionavustuksen käytön ehdoissa ja rajoituksissa voidaan edellyttää erillistä tilintarkastusta valtionavustuksen käytöstä. Lisäksi valtionavustuksen saajan taloutta ja toimintaa voidaan tarkastaa tarvittaessa paikan päällä. Valtionapuviranomaiset tekevät esimerkiksi satunnaistarkastuksia prosessiensa mukaisesti. Ne tekevät tarkastuksia myös epäillessään, että valtionavustusta on käytetty valtionavustuspäätöksen ja sen ehtojen vastaisesti. Valtionavustuksen käytön valvonta voi johtaa valtionavustuksen takaisinperintään.

Valtionavustushankkeessa valmistellaan valtionavustustoiminnan valvonnan järjestämistä koskevaa opasta, joka ohjaa tarkastelemaan valvontaa valtionavustuksen käytön valvontaa laajempänä asiana. Valtionavustuksen käytön valvonta on hyvä ymmärtää joukoksi hyvän hallinnon menettelytapoja, joiden tavoitteena on ennaltaehkäistä sekä tahattomia

---

260 Projektien raportointi

että tahallisia valtionavustuksen väärinkäyttötilanteita valtionavustusprosessin aikana. Oppaassa korostetaan valvonnan riskiperusteisuutta ja kehoitetaan valtionapuviranomaisia lisäämään valtionavustusten hakijoiden ja saajien neuvontaa. Opasta ei oltu vielä julkaistu valtiovarainministeriön hallintopolitiikan julkaisusarjassa tätä raporttia julkaistaessa.

Raportointi

Raportoinnilla tarkoitetaan valtionavustustoiminnan sanaston mukaan toimintaa, jossa valtionavustuksen saaja toimittaa valtionapuviranomaiselle tai muulle toimivaltaiselle taholle ne talous- ja toimintatiedot, jotka sen edellytetään toimittavan.²⁶¹ Valtionavustuksella rahoitettavalta hankkeelta voidaan edellyttää taloutta ja toimintaa koskevaa väliraporttia ja/tai loppuraporttia. Valtionapuviranomainen voi tehdä myös erillisen maksatuspäätöksen, jota varten se edellyttää valtionavustuksen saajalta talouden raportointia. Avustettavan hankkeen arviointiin liittyy myös toteutuneen toiminnan sekä sen tulosten ja vaikutusten raportointia.

Yritysjaosto tarkasteli valtionavustusten käytön valvontaa ja raportointia. Jaosto muistuttaa, että valtionavustuksen käytön valvonta auttaa valtionapuviranomaista varmistamaan, ettei samaan hankkeeseen myönnetä kaksinkertaista julkista rahoitusta, mikä on kiellettyä. Valtionavustuksen käytön riittävä valvonta auttaa myös osoittamaan, ettei tuki kasaudu valtionavustuksen saajalle valtiontukien kasautumissääntöjen ja valtionavustuksen käytön ehtojen ja rajoitusten vastaisesti. Siksi valtionavustuksen käytön valvontaa koskevat tiedot pitäisi ottaa myös huomioon, kun valtionapuviranomaisten välistä tiedonvaihtoa helpotetaan valtionavustustoiminnan digitaalisten palveluiden avulla. Asiaa pitäisi tarkastella myös kuntien myöntämien valtiontukien ja niitä koskevien tietojen osalta.

Yritysjaoston mielestä avustettavilta hankkeilta on lähtökohtaisesti edellytettävä toimintaa ja sen tuloksia ja vaikutuksia koskevaa arviointia ja raportointia, jotta valtionavustuksen käytön tuloksia ja vaikutuksia voidaan hyödyntää yhteiskunnassa. Jaosto toteaa sen lisäksi, että valtionavustuksen hakemiseen ja myöntämiseen liittyvä riskiarviointi auttaisi suunnittelemaan ja seuraamaan valtionavustuksen käytön valvontaa. Riskiarvioinnin pitäisi koskea sekä valtionavustuksen hakijaa tai saajaa että sen toimintaa tai hanketta. Jaosto nostaa valtionavustuksen käytön valvonnan esiin automaation hyödyntämisen esimerkkinä valtionavustustoiminnassa.

---

261 Valtionavustustoiminnan sanasto: 2. laajennettu laitos

5.7 Yhteenveto

Valtionavustustoiminnan digitaalisten palveluiden käyttäminen edellyttää riittävän yhdenmukaisia käytäntöjä. Sen takia valtionavustushankkeessa on määritelty yhteisiä tietorakenteita ja erotettu asiakirjojen tietosisältöjä toisistaan. Vaikka valtionapuviranomaisten tuottamat tietosisällöt vaihtelevat valtionavustusten ja niitä koskevan sääntelyn perusteella, yhteiset tietorakenteet helpottavat asiakirjojen luettavuutta ja vertailtavuutta digitaalisissa palveluissa.

Yritysjaosto tarkasteli valtionavustusten hakuilmoituksia ja ohjeita, valtionavustushakemuksia, valtionavustusten vakioehtoja, myöntöperusteita sekä arviointiperusteita ja -kriteereitä, valtionavustuspäätöksiä sekä valtionavustuksen käytön valvontaa ja raportointia. Jaosto arvioi, että valtionavustustoiminnan digitaalisiin palveluihin suunnitellut rakenteet ja ratkaisut soveltuvat kohtuullisen hyvin myös yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin. Se muistuttaa, että valtionavustuksiin liittyvät käytännöt eroavat myös perustellusta syystä toisistaan.

Valtionavustusten hakemiseen ja myöntämiseen liittyvien asiakirjojen tietosisältöjen kehittämisessä ja yhdenmukaistamisessa tarvitaan yrityksiin liittyvän asiakasymmärryksen kasvattamista. Valtionavustushanke suosittelee valtionavustuksen vakioehtojen otsikkorakenteen ja valtionavustustoiminnan sanaston käyttöä myös niille valtionapuviranomaisille, jotka eivät ota valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja käyttöön. Valtiovarainministeriön hallintopolitiikan julkaisusarjassa julkaistut oppaat ovat myös hyödyllisiä valtionapuviranomaisille. Esimerkiksi jo julkaistu Valtionavustusten hallinnoinnin perusteita ja hyviä käytäntöjä -opas ja myöhemmin julkaistava opas valtionavustustoiminnan valvonnan järjestämiseksi tarkentavat ja syventävät käsillä olevaa raporttia ja erityisesti sen viidettä lukua.

Lausuntoja antaneet valtionapuviranomaiset tekivät joitakin yksittäisiä havaintoja ja huomioita, jotka koskevat valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä. Valtionavustusten hakijoita ja saajia koskevien vaateiden tarkastelun automatisointia on tarpeen jatkaa. Jos valtionavustusten hakemiseen, myöntämiseen ja käytön selvittämiseen liittyviä ehtoja ja rajoituksia suhteutettaisiin valtionavustusten määrän mukaan, on varmistettava, ettei väärinkäytösten riski tai valvonnan tarve kasva. Asian arvioinnissa on otettava huomioon myös EU-raportointivaateet.

Yksi lausunnon antanut valtionapuviranomainen ehdotti, että jokaiselta valtionavustuksen hakijalta pitäisi kysyä hakemuslomakkeessa, mitä julkista ja/tai yksityistä rahoitusta se on jo saanut samaan käyttötarkoitukseen / samoihin hyväksyttäviin kustannuksiin. Siten valtionapuviranomainen tunnistaisi riskin kaksinkertaisen julkisen rahoituksen myöntämiseen samalle hankkeelle.

KEHITTÄMISEHDOTUS

Yhteisillä digitaalisilla palveluilla lisätään valtionavustustoiminnan tehokkuutta ja läpinäkyvyyttä ja helpotetaan valtionapuviranomaisten välisen relevantin tiedon vaihtamista.

Yhteiset digitaaliset palvelut edistävät valtionavustustoiminnan yhdenmukaisuutta. Helppokäyttöiset ja helposti ymmärrettävät palvelut sekä selkeän kielen käyttö parantavat asiointia ja yritysten informointia. Valtionapuviranomaisten välistä tiedonvaihtoa pitää helpottaa sääntelyä ja valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja kehittämällä, jotta valvontaa voidaan tehostaa ja väärinkäytöksiä ennalta ehkäistä nykyistä paremmin.

Valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa olevan asiakasprofiilin tietoja on perusteltua laajentaa tulevaisuudessa. Valtionapuviranomaisten pitää pystyä keräämään yritysten asiakastietoja tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisella tavalla valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa. Yrityksen on voitava muuttaa asiakasprofiilissaan olevia tietoa joustavasti siltä osin kuin niitä ei saada automaattisesti muista viranomaispalveluista. Yritysten hallinnollista taakkaa on kevennettävä toteuttamalla ”Pyydämme uutta tietoa vain kerran”-digitalisoinnin periaatetta.

Valtiokonttorin on varmistettava, että ohjeet näkyvät selkeästi Haeavustuksia.fi-palvelussa julkaistavissa valtionavustusten hakuilmoituksissa. Lisäksi yritysjaosto suosittelee, että hakemuslomakkeet ovat saatavilla hakuilmoituksen yhteydessä ilman, että digitaalisiin palveluihin pitää kirjautua.

6 Valtionavustustoimintaan liittyvät tietovarannot ja palvelut

Tässä luvussa kartoitetaan ja kuvataan valtionavustustoimintaan liittyviä tietovarantoja ja palveluja. Luvussa luonnehditaan myös tietovarantoja ja palveluja koskevaa sääntelyä sekä niissä käsiteltäviä tietoja valtionavustusprosessin uudistamisen ja digitalisoinnin tukemiseksi.

Valtionapuviranomainen tarvitsee erilaisia tietoja käsitellessään ja hallinnoidessaan valtionavustuksia sekä myöntäessään niitä. Se kerää tietoja valtionavustusten hakijoilta ja saajilta, kun ne asioivat valtionapuviranomaisen palveluissa. Valtionapuviranomaisella voi olla tiedonsaantioikeus toisella viranomaisella oleviin tietoihin, joita valtionapuviranomainen tarvitsee valtionavustustoiminnassa; valtionapuviranomaisella voi olla vastaavasti peruste luovuttaa tietoja toiselle viranomaiselle. Tietojen keräämistä ja tietojen käsittelyä tietovarannoissa sekä tietopalvelutoimintaa säännellään. Valtionhallinnossa pyritään tiedon, tietojärjestelmien ja niitä koskevan sääntelyn yhteentoimivuuteen julkisten palveluiden kehittämiseksi ja digitalisoimiseksi.²⁶²

Valtionavustusprosessin digitalisoinnin tavoitteena ovat helppokäyttöiset ja helposti ymmärrettävät palvelut sekä tiedolla johtamisen vahvistaminen valtionavustustoiminnassa.^{263 264} Vastaava tavoite on ohjannut myös yritystukirekisterin kehittämistä ja yritystukia koskevan tietoperustan vahvistamista.²⁶⁵ Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä (Y-ATV) on yhteinen palvelualusta, johon kuuluva yritystukirekisteri edistää tiedon yhteentoimivuutta.

Valtionavustustoiminnan tietovarantoa ja siihen sisältyviä digitaalisia palveluja kehitettäessä on perusteltua ottaa huomioon yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän kehittämisen hyvät kokemukset ja käytännöt. Pällekkäistä tiedonkeruuta on vältettävä.²⁶⁶ Seuraavassa kartoitetaan ja kuvataan tietovarantoja ja palveluja, jotka liittyvät yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin.

262 Valtioneuvoston selonteko: Suomen digitaalinen kompassi

263 Digitalisoinnin periaatteet

264 Vahvistamme tiedolla johtamista valtionavustustoiminnassa

265 Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2020

266 Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli

6.1 Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä sekä siihen liittyvät rekisterit

Valtionavustustoiminnan tietovarantoon sisältyvissä palveluissa käsitellään asiakastietoja. Asiakas on esimerkiksi yritys, jolla on Y-tunnus. Yritystä koskevat perustiedot saadaan valtionavustustoiminnan digitaalisten palveluiden asiakasprofiiliin Suomi.fi-palveluväylän kautta yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä, josta Patentti- ja rekisterihallitus sekä Verohallinto vastaavat yhdessä.²⁶⁷ Näitä perustietoja ei voi muokata valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa. Yritys- ja yhteisötietojärjestelmässä hallinnoidaan yritys- ja yhteisötunnuksia eli Y-tunnuksia, ja järjestelmään tallettavista tiedoista säädetään yritys- ja yhteisötietolaissa (244/2001).²⁶⁸

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmässä olevat yritykset on merkitty lisäksi kaupparekisteriin, yhdistykset yhdistysrekisteriin ja säätiöt säätiörekisteriin. Elinkeinotoimintaa harjoittavat yhdistykset ja säätiöt merkitään myös kaupparekisteriin. Kaupparekisteriä, yhdistysrekisteriä ja säätiörekisteriä hallinnoi Patentti- ja rekisterihallitus.^{269 270} Rekistereistä säädetään kaupparekisterilaissa (129/1979) ja kaupparekisteriasetuksessa (208/1979), yhdistyslaissa (503/1989) ja yhdistysrekisteriasetuksessa (506/1989) sekä säätiölaissa (487/2015) ja säätiörekisteristä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (553/2015).^{271 272 273 274 275 276}

Patentti- ja rekisterihallitus ylläpitää kaupparekisterin, yhdistysrekisterin ja säätiörekisterin lisäksi yrityskiinnitysrekisteriä, jossa on yrityskiinnityksiin koskevia tietoja. Elinkeinonharjoittajan elinkeinotoimintaan kuuluvan irtaimen omaisuuden kiinnittämisestä säädetään yrityskiinnityslaisissa (634/1984).²⁷⁷

267 Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän avoin data

268 Yritys- ja yhteisötietolaki 244/2001

269 Kaupparekisteri

270 Säätiörekisteri

271 Kaupparekisterilaki 129/1979

272 Kaupparekisteriasetus 208/1979

273 Yhdistyslaki 503/1989

274 Yhdistysrekisteriasetus 506/1989

275 Säätiölaki 487/2015

276 Valtioneuvoston asetus säätiörekisteristä 553/2015

277 Yrityskiinnityslaki 634/1984

Yritysten ja säätiöiden [sekä elinkeinotoimintaa harjoittavien yhdistysten] rekisteritietoja voi hakea maksutta tai ostaa Virre-tietopalvelussa. Esimerkiksi yrityksen perustiedot ovat saatavilla ilman maksua. Virre-tietopalvelun ylläpitävä viranomaisena on Patentti- ja rekisterihallitus.²⁷⁸

Yrityksen taloutta ja toimintaa koskevat tiedot eivät siirry vielä automaattisesti edellä mainituista rekistereistä valtionavustustoiminnan tietovarantoon. Yritys voi sen sijaan tallentaa esimerkiksi tilinpäätöksiä ja toimintakertomuksia hakiessaan valtionavustusta. Asiakirjojen saaminen automaattisesti Patentti- ja rekisterihallitukselta valtionavustusta haettaessa tai sen käyttöä selvitettäessä lisäisi valtionavustustoiminnan tehokkuutta ja vähentäisi yritysten hallinnollista taakkaa.

Innovaatorahoituskeskus Business Finland kehittää My Business Finland (My BF) -nimistä palvelua, joka on asiakkaan sähköinen työpöytä. Valtiokonttorin on syytä tarkastella vastaavanlaisia palveluja, kun se kehittää valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja ja niissä olevien asiakasprofiilien laatua ja laajuutta tulevina vuosina. Yritysten asiakastietojen keräämisestä ja hallinnasta on tehtävä mahdollisimman sujuvaa, mikä helpottaa myös valtionapuviranomaisten välistä tiedonvaihtoa.

6.2 Verohallinnon rekisterit, liiketoimintakieltoa koskeva rekisteri ja rikosrekisteri

Verohallinnon rekisterit

Verohallinto ylläpitää arvonlisäverovelvollisten rekisteriä, ennakoperintärekisteriä ja työnantajarekisteriä, joissa on yritysten ilmoittamia tietoja. Verohallinto määrittelee rekisterikohtaisesti ehtoja, joiden täyttyessä yrityksen ei tarvitse rekisteröityä.²⁷⁹ Verohallinto ylläpitää lisäksi verovelkarekisteriä verovelkatietojen tarkistamista varten. Rekisterissä ovat

²⁷⁸ Virre-tietopalvelu

²⁷⁹ Verohallinnon rekisterit – yritystoiminta

muun muassa yritys- ja yhteisötietojärjestelmään merkityt elinkeinotoimintaa harjoittavat yritykset ja yksityiset elinkeinonharjoittajat eli yritystoimintaa harjoittavat luonnolliset henkilöt. Verovelkatiedot ovat julkisia.²⁸⁰

*Verovelkarekisteristä näkyy, onko yrityksellä tai elinkeinonharjoittajalla verovelkaa vähintään 10 000 euroa tai oma-aloitteisten verojen ilmoituslaiminlyöntejä viimeisten 6 kuukauden ajalta. Verovelkarekisterissä ei näytetä verovelan euromäärää vaan ainoastaan tieto siitä, onko verovelkaa vähintään 10 000 euroa vai ei.*²⁸¹

Työnantajan on ilmoitettava tulorekisteriin muun muassa tiedot maksetuista palkoista ja palkkioista, mikä perustuu tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin (53/2018).²⁸² Tulorekisterin tietoja saavat käyttää vain ne viranomaiset ja muut tahot, joilla on siihen lakisääteinen oikeus. Mikäli valtionapuviranomaisella on tarve hyödyntää tulorekisterissä olevia tietoja, oikeus saada tietoja edellyttää muutoksia valtionavustusta koskeviin säädöksiin ja tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin.²⁸³

Velvoitteidenhoitoselvitys

Harmaa talous tarkoittaa lakisääteisten maksujen ja velvoitteiden laiminlyöntiä. Velvoitteiden hoitoa koskevien tietojen julkisuus on tunnistettu yhdeksi keinoksi torjua harmaata taloutta.²⁸⁴ Verohallinnon selvitysyksikkö laatii pyynnöstä velvoitteidenhoitoselvityksen joka tukee esimerkiksi valtionavustuslain perusteella organisaation toimintaa varten annettavan rahoituksen myöntämistä ja valvontaa. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoituksesta säädetään harmaan talouden selvitysyksiköstä annetussa laissa (1207/2010, 6 §).²⁸⁵ Velvoitteidenhoidon selvityksessä on kyse valtionavustuksen hakijan tilanteen ennakkolisestä selvittämisestä. Asiaan liittyvä valmistelu on otettava huomioon, kun valtionavustuslakia uudistetaan.²⁸⁶

280 Verovelkarekisteri

281 Verovelkarekisteri

282 Laki tulotietojärjestelmästä 53/2018

283 Tulorekisteri tiedon käyttäjille

284 Valtioneuvoston periaatepäätös kansalliseksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi ja toimenpideohjelmaksi 2020–2023

285 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä 1207/2010

286 VM014:00/2021

Liiketoimintakielloa koskeva rekisteri

Oikeusrekisterikeskus ylläpitää rekisteriä liiketoimintakiellon julkisuuden toteuttamiseksi sekä kiellon noudattamiseksi ja valvomiseksi. Oikeusrekisterikeskus voi luovuttaa rekisterissä olevia tietoja valtionapuviranomaiselle, kun se tarvitsee tietoja laissa säädetyn tehtävänsä hoitamiseksi. Rekisteristä ja tietojen luovuttamisesta säädetään liiketoimintakiellosta annetussa laissa (1059/1985).²⁸⁷

Rikosrekisteri

Rikosrekisteriin kerätään, talletetaan ja siitä luovutetaan tietoja, jotka tarvitaan rikoskeudellisten seuraamusten määräämistä ja täytäntöönpanoa varten. Rikosrekisterin tietoja voidaan luovuttaa käytettäväksi myös henkilön luotettavuuden tai henkilökohtaisen soveltuvuuden selvittämisessä ja arvioinnissa. Rikosrekisterin rekisterinpitäjä on Oikeusrekisterikeskus, ja rekisteristä säädetään rikosrekisterilaissa (770/1993).²⁸⁸ Esimerkiksi hankintaan liittyvän tarjouskilpailun voittajalta vaaditaan hankintalain perusteella tiettyjä vakavia rikoksia koskeva rikosrekisteriote. Vastaavaa käytäntöä ei ole yritystukia haettaessa.

6.3 Suomi.fi-palvelu ja -palvelutietovaranto

Yritykset tunnistautuvat valtionavustushakujen julkaisemisen ja asioinnin palveluun eli Haeavustuksia.fi-palveluun julkishallinnon asiointipalveluiden yhteisessä Suomi.fi-tunnistuspalvelussa. Samassa palvelussa annetaan myös valtuuksia asiointia varten.^{289 290}

Valtionapuviranomaisilla on velvollisuus kuvata valtionavustuksiin liittyvät palvelunsa Suomi.fi-palvelutietovarantoon, mistä säädetään hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetussa laissa (571/2016).²⁹¹ Valtionapuviranomaisilla ei ole yhtenäistä tapaa, jolla valtionavustusten hakemista ja myöntämistä koskevia palveluja ja asiointikanavia kuvataan palvelutietovarannossa.

Haeavustuksia.fi-palvelussa julkaistaan jatkossa valtionavustusten hakuilmoitukset, joissa annetaan valtionavustusten hakemista ja hakemusten käsittelyä koskevat tiedot. Valtionavustuksen hakuilmoituksen tietorakennetta kuvataan tämän raportin luvussa 5.1. Haeavustuksia.fi-palvelussa julkaistavia hakuilmoituksia pidetään virallisina ja

287 Laki liiketoimintakiellosta 1059/1985

288 Rikosrekisterilaki 770/1993

289 Mikä on Suomi.fi-tunnistus?

290 Suomi.fi-valtuudet

291 Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista 571/2016

oikeudellisesti sitovina asiakirjoina. Suomi.fi-palvelutietovarannossa olevia tietoja ja valtionapuviranomaisten verkkosivuilla olevia tietoja pidetään puolestaan valtionavustusten hakijoiden muuna informointina.

Valtionavustushanke selvitti mahdollisuutta yhtenäistää tietorakenteita ja rakentaa yhteyksiä Suomi.fi-palvelutietovarannon ja valtionavustustoiminnan tietovarannon välille. Hanke arvioi tarkastelunsa perusteella, ettei yhteyksien rakentaminen ole tarkoituksenmukaista, koska tietosisällöt ja niiden yksityiskohtaisuus eroavat toisistaan.

Tietovarantoihin liittyvien palveluiden käyttötarkoitukset ovat myös erilaisia, minkä takia yhteyksien rakentaminen ei ole perusteltua. Haeavustuksia.fi-palveluun kootaan mahdollisia valtionavustusten hakijoita varten kaikki yksittäisiä valtionavustushakua koskevat tiedot. Suomi.fi-palvelutietovarantoon kootaan puolestaan kansalaisia ja yrityksiä varten laajasti viranomaisten palveluja koskevia tietoja – valtionavustukset mukaan lukien. Valtionavustustoiminnan tietovarantoon tulee toimittaa valtionavustusten hakuilmoitusten lisäksi valtionavustushakemuksia ja valtionavustuspäätöksiä koskevia tietoja, joita ei koota Suomi.fi-palvelutietovarantoon. Valtionavustustoiminnan tietojen tallentamisesta ja toimittamisesta säädetään valtionavustuslaissa (6 a luku, 32 b §).

6.4 Yritystukirekisteri ja yritystukien tietopalvelu

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä (Y-ATV) annetussa laissa (293/2017) säädetään työ- ja elinkeinoministeriön yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä, johon kuuluvat yrityspalvelujen asiakastietovaranto ja asiakkuudenhallintajärjestelmä, josta käytetään nimitystä KasvuCRM. KasvuCRM-asiakkuudenhallintajärjestelmä on yhteisjärjestelmä, jota käyttävät useat valtionapuviranomaiset, kuten Innovaatorahoituskeskus Business Finland ja ELY-keskukset.²⁹²

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetussa laissa (7 §) säädetään, että asiakastietojärjestelmään on tallennettava tiedot myönnetystä ja maksetusta tuesta, joka täyttää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut valtiontuen edellytykset. Tallettamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske maa- ja metsätalouden alkutuotantoa eikä kalataloutta koskevaa tukea, mitä havainnollistetaan tämän raportin toisessa luvussa.²⁹³

²⁹² Kasvu-CRM-asiakkuudenhallintajärjestelmän henkilötietorekisterin tietosuojaseloste

²⁹³ Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä 293/2017

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän tietosisältöä laajennettiin pari vuotta sitten, jotta tiedoista muodostuisi kattava yritystukien yhteinen tietovaranto. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annettuun lakiin liittyvät säädösmuutokset tulivat voimaan 1. huhtikuuta 2021.²⁹⁴ Yritystukien yhteistä tietovarantoa kutsutaan yritystukirekisteriksi, jonka omistaa työ- ja elinkeinoministeriö ja jota hallinnoi ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus). Työ- ja elinkeinoministeriö avasi yritystukirekisteriin liittyvän julkisen hakupalvelun – yritystukien tietopalvelun – keväällä 2023.²⁹⁵

Rekisteri sisältää tiedot valtion tukiviranomaisten ja niiden puolesta tukia myöntävien yhteisöjen ja säätiöiden myöntämistä ja maksamista tuista. Rekisteri ei sisällä kuntien ja rahoituslaitosten myöntämiä tukia. Rekisteri sisältää tiedot suorista, palautuvista ja verotuista, jotka täyttävät EU-valtiontukisääntöjen (107 artiklan 1 kohta) mukaiset edellytykset. Näitä ovat myös de minimis -tuet ja SGEI-tuet. Rekisteri sisältää tiedot myönnettyistä ja maksetuista tuista euromäärästä riippumatta. Rekisteri sisältää tietoja vuodesta 2020 alkaen.²⁹⁶

Tukiohjelmasta talletettavia tietoja ovat muun muassa tukiviranomainen, tukityyppi tai tukiväline (avustus, laina, takaus ja niin edelleen), tukimuoto (investointituki, tuki toimintaympäristölle, tuotantotuki, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuki ja niin edelleen) ja tuen tavoite. Tuen saajasta talletettavia tietoja ovat muun muassa saajan nimi ja Y-tunnus, myönnetty ja maksettu tuki euroina, tuen myöntämispäivä, päätoimiala, yritystyyppi, yrityksen koko ja alue.²⁹⁷

Tukiviranomaiset hyödyntävät yritystukirekisteriä esimerkiksi de minimis -tukikumulaation seurannassa, koska ne näkevät toisten tukiviranomaisten myöntämät tuet.²⁹⁸ Jos kyseessä on de minimis -tuki, tiedot saa nähtäväksi salassapitosäännösten estämättä.²⁹⁹ Yritystukirekisteristä on mahdollista kehittää kansallinen de minimis -tukien keskusrekisteri 1.1.2026 alkaen Euroopan komission de minimis -asetusehdotuksen mukaisesti. Kyseessä olisi komission asetuksen täytäntöönpano, jonka myötä kunnat, Ahvenanmaan maakunta, yksityiset rahoituslaitokset sekä vakuutusyhtiöt tallentaisivat tietoja yritystukirekisteriin ja hyödyntäisivät niitä.^{300 301}

294 Yritystukien yhteinen tietovaranto otetaan käyttöön vuonna 2021

295 Yritystukirekisteri

296 Yritystukirekisteri

297 Yritystukirekisteri

298 Yritystukien ilmoituspalvelu

299 Yritystukitietojen tallentaminen TEM:n yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään

300 Selvitys: Kohti systemaattisempaa yritystukiseurantaa – kuntien tuet osaksi kansallista tukirekisteriä

301 Kuntien myöntämät yritystuet Suomessa

Yritystukirekisterin ja valtionavustustoiminnan tietovarannon tietosisällöt eroavat laadultaan ja laajuudeltaan toisistaan, ja tietovarannoilla on toisistaan poikkeavia käyttötarkoituksia. Niitä yhdistää kuitenkin tieto myönnettyistä valtionavustuksista, jotka ovat EU:n valtioneuvoston mukaisista valtiontukea.

Valtionavustuksia koskevat tiedot on perusteltua hakea automaattisesti yritystukirekisteristä valtionavustustoiminnan tietovarantoon niin kuin valtionavustustoiminnan vähimmäistiedoista säädetään valtionavustuslaissa, jotta samaa tietoa ei tarvitse tallentaa useaan kertaan. Valtioneuvoston tiedot on puolestaan siirrettävä valtionavustustoiminnan tietovarannosta yritystukirekisteriin siten kuin yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetussa laissa säädetään ja työ- ja elinkeinoministeriön määräyksessä VN/2037/2023 määrätään.³⁰²

Euroopan komission julkaisu- ja avoimuusvelvoite

Euroopan komission valtioneuvoston rekisterissä voi tarkastella EU-jäsenvaltioiden valtiontukea ja tietoja, jotka jäsenvaltiot ovat toimittaneet tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan 1 mukaisesti.³⁰³

Euroopan komissio ylläpitää valtiontukien verkkosivustoa, jossa julkaistaan tietoja EU-jäsenvaltioiden myöntämistä valtiontuista, jotka ovat suuruudeltaan yli 500 000 euroa. Työ- ja elinkeinoministeriö luovuttaa nämä julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen mukaiset tiedot keskitetysti Euroopan komissiolle yritystukirekisteristä. Verkkosivustolla julkaistaan lisäksi tiedot yli 60 000 euron tuista maatalouden alkutuotantoon ja yli 30 000 euron tuista kalastus- ja vesiviljelyalalle.^{304 305}

Lisäksi Euroopan komissio julkaisee vuotuista tulostaulua (State Aid Scoreboard), joka kokoaa yhteen EU-jäsenvaltioiden valtiontukimenot jäsenvaltioiden raportoinnin perusteella.^{306 307} Esimerkiksi vuoden 20 tulostaulusta ilmenee, että Suomen valtiontukimenot olivat vuosina 2010–2020 yhteensä 26,8 miljardia euroa. Neljäsosa vuoden 2020 valtiontukimenoista oli koronaviruspandemiaan liittyviä menoja; osuus oli EU-jäsenvaltioissa keskimäärin noin 60 prosenttia.³⁰⁸

302 Määräys yritystukitietojen tallentamisesta

303 Komission valtioneuvoston rekisteri

304 Kansalliset tukiohjelmat ja myönnettyt valtiontuet

305 Valtioneuvoston avoimuusmoduulin julkinen haku

306 Kansalliset tukiohjelmat ja myönnettyt valtiontuet

307 Scoreboard

308 State Aid Scoreboard 2021

EU-tukitietojen verkkopalvelu

Kuten tämän raportin toisessa luvussa todetaan, työ- ja elinkeinoministeriön hallinnoimassa yritystukirekisterissä on vain osa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan myöntämistä ja maksamista valtiontuista. Ruokavirasto ylläpitää EU-tukitietojen verkkopalvelua, jossa voi tarkastella tietoja tuista, jotka on maksettu Euroopan maatalouden tukirahastosta ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta. Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston mukaiset tuet julkaistaan maa- ja metsätalousministeriön valtiontukien verkkosivuilla.^{309 310} EU-tukitietojen verkkopalvelu sisältää tietoja esimerkiksi viljelijätuista, jotka eivät kuulu valtionavustuslain soveltamisalaan.

6.5 Alue- ja rakennepolitiikan rahastojen digitaalinen hallintajärjestelmä

Työ- ja elinkeinoministeriö omistaa EURA 2021 -tietojärjestelmän, joka on tarkoitettu Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ja rahastojen osarahoittamien hankkeiden hallinnointiin ohjelmakaudella 2021–2027. Uudistuva ja osaava Suomi -ohjelmasta myönnetään vain erityisavustuksia. Tätä hankerahoitusta haetaan ja sen käyttöä raportoidaan EURA 2021 -tietojärjestelmässä, jossa tehdään myös rahoituspäätökset. Tietojärjestelmää käyttäviä hankkeita rahoittavia viranomaisia ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, maakuntien liitot ja Ruokavirasto, joita kutsutaan niin sanotuiksi välittäviksi toimielimiksi.³¹¹

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan liittyvästä tietojärjestelmästä säädetään alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa (757/2021). Lain nojalla on annettu valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (867/2021) ja valtioneuvoston asetus Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista rahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta (866/2021).^{312 313}

---

309 EU-tukitietojen verkkopalvelu

310 Valtiontuet

311 Mikä EURA 2021 -järjestelmä on?

312 Valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta 867/2021

313 Valtioneuvoston asetus Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista rahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta 866/2021

Edellä mainitussa laissa säädetään:

Tietojärjestelmään tallennetaan tuen hakemista, myöntämistä, maksamista, seuranta, jatkotoimenpiteitä ja valvontaa koskevat tässä laissa ja toimeenpanolaissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tarpeelliset tiedot.³¹⁴

Tietojärjestelmän sääntely koskee myös tietojen saantia ja luovuttamista teknisen rajapinnan avulla.³¹⁵ Alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa tarkoitettuihin tukiin sovelletaan valtionavustuslakia, jos laissa ei toisin säädetä. Sääntely koskee menettelyjä, kuten tuen palauttamista ja takaisinperintää sekä tarkastuksia.

EURA 2021 -tietojärjestelmän ja siihen liittyvien palveluiden ominaisuuksia ja toiminnallisuuksia on otettu käyttöön vaiheittain. Hakemuksia on voinut lähettää palvelussa toukokuusta 2022 alkaen; hakemusten käsittely on alkanut palvelussa soveltuvin osin maaliskuussa 2023, mikä mahdollistaa myös rahoituspäätösten tekemisen hankkeita varten.³¹⁶ EURA 2021 -palvelun käyttö edellyttää valtionavustustoiminnan digitaalisten palveluiden tavoin Suomi.fi-tunnistautumista.³¹⁷

EURA 2021 -tietojärjestelmän ja siihen liittyvien palveluiden lisäksi on julkaistu alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien verkkopalvelu Rakennerahastot.fi. Verkkopalvelussa tiedotetaan esimerkiksi avoimista hankehakuilmoituksista hakuaikojen perusteella. Hankehakuilmoitukset ovat EURA 2021 -palvelussa, jossa tukea myös haetaan. Verkkopalvelussa kerrotaan erikseen myös yrityksen kehittämisavustuksesta, jota myönnetään lähtökohtaisesti pienten ja keskisuurten yritysten toteuttamiin hankkeisiin.^{318 319} EU:n alue- ja rakennepolitiikan hanketietopalvelun käyttöönottoa valmistellaan myös työ- ja elinkeinoministeriössä.³²⁰

---

314 Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta 757/2021

315 Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta 757/2021

316 EAKR- ja ESR+ -hankehakemuksia koskevia tukipäätöksiä voidaan tehdä EURA 2021 -järjestelmässä

317 Yritysrahoitus a

318 Yritysrahoitus a

319 Yritysrahoitus b

320 EU:n alue- ja rakennepolitiikan hanketietopalvelu

6.6 Tilastokeskuksen tilastot

Tilastokeskus julkaisee kerran vuodessa yritystukitilaston, joka sisältää tietoja myönnettyistä ja maksetuista yritystuista. Valtionapuviranomaiset toimittivat tietoja ennen erikseen Tilastokeskukselle tilaston lähdeaineistoksi, mutta tiedot on saatu keväästä 2023 alkaen yritystukirekisteristä. Yritystukitilaston aineistopohjaa laajennettiin samalla, mikä vaikuttaa tietojen ajalliseen vertailukelpoisuuteen.³²¹

Yritystukitilasto ei kata kaikkia yritystukia, kuten verotukia tai kuntien myöntämiä yritystukia. Yritystukitilaston tulkinnessa on tarpeen ottaa huomioon, ettei myönnetty ja maksettu yritystuki ole sama asia. Myönnettyä yritystukea voidaan esimerkiksi maksaa useana eri vuotena tai sitä saatetaan periä takaisin.^{322 323} Tilastoinnin ja tutkimuksen kannalta olisi hyödyllistä, jos saatavilla olisi tietoa sekä haetuista, myönnettyistä että maksetuista valtionavustuksista. Tiedon avaamiseen ja hyödyntämiseen on panostettava jatkossakin.

Tilastokeskus ylläpitää sektoriluokitusta, joka on talous- ja yhteiskuntatilastoissa sovellettava perusluokitus. Valtionavustukset kirjataan sen perusteella valtion kirjanpitoon.

Sektoriluokituksessa yksiköt jaetaan omistajuuden, toiminnan tarkoituksen ja rahoitustavan perusteella eri sektoreihin [esimerkiksi yritykset tai kotitaloudet], kun taas toimialaluokituksessa yksiköt sijoitetaan yhteen päätoimialaan riippumatta omistajuudesta tai toiminnan tarkoituksesta.³²⁴

Yritykset pois lukien asuntoyhteisöt määritellään sektoriluokituksessa seuraavalla tavalla.

Yrityssektori käsittää itsenäisinä oikeushenkilöinä pidettävät institutionaaliset yksiköt, jotka ovat markkinatuottajia ja joiden pääasiallinen toiminta on tavaroiden ja palveluiden (paitsi rahoituspalveluiden) tuotanto. Yrityssektoriin sisältyvät myös yritysmäiset yhteisöt. Yrityssektoriin luetaan myös institutionaalisia yksiköitä.³²⁵

321 Yritystukitilasto 2022

322 Yritystukitilasto 2021

323 Yritystukitilasto: tilaston dokumentaatio. 2021

324 Sektoriluokitus 2023

325 Yritykset pl. asuntoyhteisöt

Tilastokeskus ylläpitää myös toimialaluokitusta, jota uudistetaan parhaillaan. Yhteen sektoriin luokitellulla yksiköllä voi olla toimintaa usealla eri toimialalla. Sektoriluokitus ja toimialaluokitus eroavat toisistaan käyttötarkoituksen takia.^{326 327 328} Jos valtionavustustoiminnan tietovarannossa olevia valtionavustuksia koskevia tietoja haluttaisiin hyödyntää tilastoinnissa, ne tulisi luokitella Tilastokeskuksen käyttämien luokitusten mukaisesti. Lisäksi tietojen tulisi noudattaa Tilastokeskuksen käyttämiä määritelmiä. Esimerkiksi yritystukirekisterin ja yritystukitilaston yhteensopivuus varmistettiin yritystukirekisteriä perustettaessa.

6.7 Valtionapuviranomaisten asiointi- ja hallinnointipalveluja sekä tietoaaineistoja

Tietovarantokartoituksen lopuksi kuvataan lyhyesti, minkälaisia tietojärjestelmiä hallinnonaloilla on käytössä (pois lukien ne tietojärjestelmät, joita käsitellään muuten tämän raportin kuudennessa luvussa). Samalla kartoitetaan tietojärjestelmissä käsiteltävän tiedon laatua ja luonnetta. Esimerkinomainen tarkastelu on rajattu niihin hallinnonaloihin, jotka ovat edustettuina selvitystä tekevässä yritysjaostossa. Valtiokonttori muodostaa kokonaiskuvaa valtionavustustoimintaan liittyvistä palveluista muun muassa valtionavustushankkeessa tehtyjen hakijaryhmäkohtaisten raporttien perusteella. Esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tietovarantoja ja palveluja kartoitetaan raportissa, jossa käsitellään tutkimusorganisaatioille myönnettävien valtionavustusten ja yhteisrahoitteisen toiminnan käytäntöjä.³²⁹

Maa- ja metsätalousministeriö ja sen hallinnonala

Maaseutu.fi-verkkopalvelussa kerrotaan muun muassa viljelijöille ja yrittäjille myönnettävästä rahoituksesta ja sitä koskevista hauista.³³⁰ Verkkopalvelu ohjaa edelleen Ruokaviraston verkkosivustolle, johon on koottu rahoitusehtoja, hakuoppaita ja -ohjeita sekä

326 Sektoriluokitus 2023

327 Toimialaluokitus 2008

328 Toimialaluokitus uudistuu

329 Tutkimusorganisaatioille myönnettävien valtionavustusten ja yhteisrahoitteisen toiminnan käytännöt

330 Maaseutu.fi

esimerkiksi valvontaan liittyviä tietoja.³³¹ Viljelijöiden verkkoasiointipalvelu on nimeltään Vipu, jonka lisäksi on käytössä Vipu-mobiilisovellus.³³² Ruokaviraston Vipu-verkkoasiointipalvelu on Suomi.fi-palvelutietovarannon perusteella käytössä 38 palvelussa.³³³

Ruokavirastolla on myös Hyrrä-asiointipalvelu maaseudun kehittämistukien hakemista ja myöntämistä varten. Hyrrän kautta myönnetään myös Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (2021–2027) tukia. Hyrrä-asiointipalvelusta voidaan luovuttaa tietoja esimerkiksi Euroopan komissiolle.^{334 335}

Liikenne- ja viestintäministeriö ja sen hallinnonala

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole käytössä omaa asiointipalvelua, vaan valtionavustushakemukset toimitetaan esimerkiksi sähköpostitse. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom julkaisee valtionavustusten hakuilmoitukset ohjeineen ja lisätietoineen verkkosivustollaan. Samalla kerrotaan, miten valtionavustushakemus toimitetaan. Osa valtionavustushakemuksista toimitetaan sähköpostitse viraston kirjaamoon, osaa valtionavustuksista on mahdollista hakea tietyin ehdoin JUKU-järjestelmässä.³³⁶

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom kokoaa liikennettä ja viestintää koskevaa tietoa Tieto.Traficom-verkkosivustolle, jossa on esimerkiksi avoin tilastotietokanta ja monipuolista avointa dataa, joka ei kuitenkaan liity esimerkiksi haettuihin ja myönnettyihin valtionavustuksiin.³³⁷ Sen sijaan virasto kertoo verkkosivuillaan, minkälaisille hankkeille valtionavustusta on myönnetty ja mitä materiaaleja näissä hankkeissa on tuotettu.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja sen hallinnonala

Innovaatorahoituskeskus Business Finland julkaisee avoimet rahoitushaut verkkosivuillaan.³³⁸ Rahoitusta haetaan innovaatorahoituskeskuksen omassa asiointipalvelussa, johon kirjaututaan Suomi.fi-palvelussa. Projektit raportoidaan samassa palvelussa. Asiakkaan käyttöoikeuksia hallitaan valtuutuspalvelussa. Asiakas voi lisätä käyttäjiä

---

331 Maatalous

332 Vipu – Viljelijän verkkoasiointi (Ruokavirasto)

333 Vipu – Viljelijän verkkoasiointi (Suomi.fi-palvelutietovaranto)

334 Hyrrä-asiointipalvelu

335 Hyrrä-asiointipalvelun tietoturva ja tietosuoja

336 Tietoa avustuksista

337 Tieto.Traficom

338 Business Finland: Haut

valtionavustushakemukselle, jolloin käyttäjille syntyy projektivaltuutus tai jolloin heille lähetetään pyyntö rekisteröityä asiointipalveluun; projektivaltuutus syntyy rekisteröitymisen jälkeen.³³⁹

Innovaatorahoituskeskus Business Finland hyödyntää automaatiota ja tekoälyä valtionavustustoiminnassa. Esimerkiksi hakemusten kirjausprosessi ja rahoituspäätösten julkaisu on automatisoitu. Business Finland on kokeillut lisäksi koneoppimismalliin perustuvaa hakemuksen läpimenoennustetta, mikä nopeuttaa hakemuksen rahoituskelpoisuuden arviointia ja hakemuksen käsittelyaikaa. Koneoppimismalli auttaa myös luokittelemaan projekteja.

Innovaatorahoituskeskus Business Finland julkaisee avoimesti tietoa rahoituksesta, jota se myöntää tutkimus-, kehitys- ja innovaatioprojekteihin. Lisäksi se julkaisee tietoja yritysten projekteista, jos ne kuuluvat Innovaatorahoituskeskuksen ohjelmaan.³⁴⁰ Tietoa on saatavilla myös siitä rahoituksesta, jota yrityksille myönnetään liiketoiminnan kehittämiseen häiriötilanteessa.^{341 342}

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten myöntämiä valtionavustuksia on mahdollista hakea aluehallinnon asiointipalvelussa, jonka tuottaa ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus eli KEHA-keskus. Eri hallinnonalat osoittavat määrärahoja näihin valtionavustuksiin.³⁴³

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla toimii myös valtion erityisrahoitusyhtiö Finnvera, joka myöntää yrityksille esimerkiksi takauksia ja lainoja. Vaikka tässä raportissa ei käsitellä takauksia eikä lainoja, yritysjaosto toteaa Finnveran uudistavan parhaillaan asiointipalvelujaan.³⁴⁴ Jaosto kannustaa ottamaan tällaisten digitalisaatiohankkeiden ja palveluiden hyvät käytännöt huomioon, kun valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja kehitetään edelleen.

---

339 Business Finland: Asiointipalvelu

340 Projektitiedot

341 Rahoitustiedot

342 Business Finlandin myöntämä liiketoiminnan kehitysrahoitus häiriötilanteissa

343 Aluehallinnon asiointipalvelu

344 Finnveran asiointipalvelut uudistuvat

Ympäristöministeriö ja sen hallinnonala

Ympäristöministeriö julkaisee avustuksia ja tukia koskevat tiedot sekä esimerkiksi avoimet valtionavustushaut verkkosivuillaan.³⁴⁵ Ympäristöministeriön myöntämiä valtionavustuksia on mahdollista hakea sähköisessä asiointipalvelussa ja sähköpostitse lähetettävillä lomakkeilla. Ympäristöministeriön avustustenhakupalvelussa haetaan esimerkiksi EU:n elpymis- ja palautumistukivälineeseen (RRF) liittyviä valtionavustuksia.³⁴⁶

Valtiovarainministeriö ja sen hallinnonala

Valtiokonttorista annetun lain perusteella Valtiokonttorin tehtävänä on, jollei toimivallasta muualla toisin säädetä:

1. *toimia valtionavustuslain (688/2001) 32 a §:n 1 momentissa tarkoitetun valtionavustustoiminnan tietovarannon ja siihen sisältyvien palvelujen ylläpidosta vastaavana viranomaisena;*
2. *toimia valtionavustuslain 32 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelun tietoaineiston tuottajana ja julkaisijana;*
3. *vastata valtionavustuslain 6 a luvussa säädetyistä valtionavustustoiminnan tietovarantoon tallennettujen tietojen käsittelyyn liittyvistä muista kuin 6 ja 7 kohdassa tarkoitetuista tehtävistä; sekä*
4. *tuottaa valtionavustustoiminnan analysointi- ja raportointipalveluja valtioneuvostolle valmistelun ja päätöksenteon tueksi.^{347 348}*

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanoa hallinnoidaan ja valvotaan Valtiokonttorin RRP-tietojärjestelmän avulla. Sen lisäksi käytössä on valtion yhteinen hankesalkkupalvelu, jolla hallinnoidaan valtion sisäisiä hankkeita. Tukiviranomaiset käyttävät RRP-tietojärjestelmiä esimerkiksi tukikohdetietojen tallentamiseen.³⁴⁹

---

345 Avustukset ja tuet

346 Ympäristöministeriön avustustenhakupalvelu

347 Laki valtiokonttorista 305/1991

348 Valtionavustuspäätökset

349 Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpano ja seuranta

Yhteenveto

Valtionavustusten hakuilmoituksia julkaistaan nykyisin monilla eri verkkosivustoilla, jotka ovat yhteisiä valtionapuviranomaisille tai valtionapuviranomaiskohtaisia. Valtionapuviranomaisilla on käytössä rahoituksen hakuun ja raportointiin tarkoitettuja asiointipalveluja. Myönnettyä ja maksettua julkista tukea koskevaa tietoa julkaistaan erilaisissa palveluissa, mikä on yhteydessä esimerkiksi tiedonkeruuseen ja raportointiin niin Suomessa kuin Euroopan unionissakin.

Valtionapuviranomaisten digitalisaatioaste vaihtelee, minkä takia valtionavustustoiminnan yhteiset digitaaliset palvelut ovat tarpeen monelle valtionapuviranomaiselle. Kaikki valtionapuviranomaiset eivät ole suunnitelleet ottavansa valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja käyttöön, vaan ne haluavat tai niiden on tarve jatkaa omien asiointi- ja hallinnointipalveluidensa käyttöä ja kehittämistä esimerkiksi EU-rahoituksesta johtuvista syistä.

Valtionavustuslaissa säädetään valtionapuviranomaisia koskevasta valtionavustustoiminnan vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuudesta. Laissa ei sen sijaan säädetä valtionavustustoiminnan digitaalisten palveluiden käyttövelvollisuudesta, mitä osa lausunnon antaneista valtionapuviranomaisista piti hyvänä asiana. Silti lausunnoissa todettiin, että valtionavustustoiminnan yhteiset digitaaliset palvelut on otettava käyttöön mahdollisimman laajasti hyötyjen aikaansaamiseksi.

Yritysjaosto pohti, että kaikkien valtionavustusten hakemiseen ja myöntämiseen soveltuvien palveluiden kehittäminen on vaikeaa. Toisaalta useat eri palvelut kasvattavat kustannuksia ja vähentävät tuottavuutta valtionhallinnossa, mikä heikentää myös valtionavustushankkeen tavoitteiden saavuttamista. Kun valtionavustustoiminnassa on käytössä useita eri asiointi- ja hallinnointipalveluja, valtionavustusten hakijoiden ja saajien informointiin, asiointiin, tiedonkeruuseen ja raportointiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

6.8 Yhteenveto

Valtionavustustoimintaan liittyy useita tietovarantoja ja palveluja, jotka koskevat valtionavustusten myöntämistä yrityksille. Tiedon ja tietovarantojen sekä niitä koskevan sääntelyn yhteentoimivuutta on tarpeen arvioida säännöllisesti, kun valtionavustustoiminnan tietovarantoa ja siihen sisältyviä digitaalisia palveluja kehitetään edelleen Valtiokonttorissa. Valtionavustustoiminnan tietovarantoa voitaisiin laajentaa tulevaisuudessa tutkimus-tietovarannon kaltaiseksi tietoa vaihtavaksi verkostoksi, jottei se pelkisty siiloksi, johon

valtionavustuksia koskevia tietoja kerätään.³⁵⁰ Yhteentoimivuuden edistämiseksi on otettava mallia esimerkiksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä ja arvioitava, miten valtionavustuksia koskevia tietoja voitaisiin yhdistää muihin tietoihin ja rikastaa niiden perusteella esimerkiksi valtionavustusten vaikutuksia arvioitaessa.

Yritysjaosto muistuttaa tietovarantojen ja palveluiden muodostamasta kokonaisuudesta valtionhallinnossa sekä jo luoduista yhteyksistä. Jaosto kehottaa välttämään sellaisia tiedonkeruukäytäntöjä tai raportointivaatimuksia, jotka lisäävät valtionapuviranomaisten hallinnollista taakkaa tai kustannuksia. Valtionavustustoiminnan digitaalisten palveluiden kehittäminen ei saa vaikeuttaa tai viivästyttää raportointia, jota koskevat vaatimukset ovat kansallisia ja/tai kansainvälisiä. Valtionavustustoiminnassa pitäisi pystyä välttämään myös sellaisia tilanteita, joissa osa valtionavustuksia koskevista tiedoista siirretään automaattisesti tietovarannosta toiseen ja osa tiedoista toimitetaan manuaalisesti. Jos menettelytavat eivät ole selkeitä, samaa tietoa saatetaan toimittaa useaan kertaan tai tiedon kattavuus ja luotettavuus saattavat heikentyä.

Yritysjaoston mielestä valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja on kehitettävä jatkossakin asiakaslähtöisesti ja tavalla, joka lisää niin valtionapuviranomaisten kuin valtionavustusten hakijoiden ja saajienkin toiminnan tehokkuutta. Myös lausunnon antaneet valtionapuviranomaiset muistuttivat asiakaslähtöisyyden merkityksestä. Jaosto kannustaa valtionapuviranomaisia yhtenäistämään erityisesti valtionavustusten käytön valvontaan ja raportointiin sekä vaikuttavuuden arviointiin liittyviä toimintatapoja, kun valtionavustusprosessin uudistamista ja digitalisointia jatketaan.

Valtionapuviranomaisia helpottaisi se, että valtionavustuksia koskevat julkiset tiedot saisi mahdollisimman vähällä vaivalla automaattisesti digitaalisista palveluista esimerkiksi tietopyyntöihin vastaamiseksi. Rahoitus- ja palvelupolkujen muotoileminen auttaisi puolestaan valtionavustusten hakijoita ja saajia, jotta ne löytäisivät olennaista tietoa ja oikea-aikaista tukea tarpeisiinsa vastaavista rahoitusvaihtoehdoista.

---

350 Laki tutkimustietovarannosta 1238/2021

KEHITTÄMISEHDOTUS

Tietovarantojen ja palveluiden yhteentoimivuutta lisätään valtionavustustoiminnassa.

Yritysjasto pitää tärkeänä, että valtionavustuksia koskevat tiedot siirretään automaattisesti yritystukirekisteristä valtionavustustoiminnan tietovarantoon, ja päinvastoin niin kuin säädetään. Jatkossa on syytä arvioida, kuinka valtionavustuksia koskevia tietoja voidaan yhdistää muihin tietoihin ja rikastaa niillä, mikä tukee esimerkiksi valtionavustusten vaikutusten arviointia.

Koska osa valtionapuviranomaisista haluaa tai niillä on tarve jatkaa omien asiointi- ja hallinnointipalveluiden käyttöä ja kehittämistä, Valtiokonttorin on kartoitettava säännöllisesti valtionapuviranomaisten hyviä käytäntöjä, kuten automaation ja tekoälyn hyödyntämistä valtionavustustoiminnassa, mitä selvitettiin valtionavustushankkeessa myös erikseen. Selvitys ei ollut vielä valmistunut tätä raporttia julkaistaessa.

Valtiokonttorin on parannettava yritysten asiakaskokemusta ja kasvatettava yrityksiin liittyvää asiakasymmärrystä valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja varten. Tämänkaltaisen tiedon kerääminen ja käyttäminen tukevat asiakaslähtöisen valtionavustusprosessin uudistamisen ja digitalisoinnin jatkamista määrätietoisesti.

7 Yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvien käytäntöjen kehittäminen

Tässä luvussa tiivistetään yritysjaoston näkemys valtionavustustoiminnan kehittämisestä sekä valtionavustusprosessin uudistamisesta ja digitalisoinnista. Sen lisäksi luvussa kootaan yhteen jaoston tekemät ehdotukset yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvien käytäntöjen kehittämiseksi.

7.1 Yhteenveto

Valtiovarainministeriön valtionavustushankkeessa toimineen yritysjaoston tavoitteena oli selvittää ja selkeyttää yrityksille ja muille taloudellista toimintaa harjoittaville yksiköille myönnettävien valtionavustusten muodostamaa kokonaisuutta ja valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä. Hakijaryhmäkohtaisen raportin tarkoituksena oli tuottaa uutta tietoa valtionavustustoiminnan kehittämistä varten, mikä täydentää valtionavustushankkeessa muodostettua kuvaa järjestöille, kunnille ja tutkimusorganisaatioille sekä yksityishenkilöille myönnettävistä valtionavustuksista ja niihin liittyvistä käytännöistä.

Yritysjaosto kiinnittää raportissaan erityistä huomiota valtionavustuslain uudistamiseen ja ehdottaa sitä koskevan säädöshankkeen käynnistämistä valtiovarainministeriössä. Valtionavustuslaki on tarkoitettu sovellettavaksi menettelytapoja koskevana yleislakina sekä taloudelliseen että ei-taloudelliseen toimintaan myönnettäviin valtionavustuksiin. Valtionavustuslaki on tarpeellinen säädösperusta myös silloin, kun valtiontukea olevia valtionavustuksia valmistellaan ja myönnetään erilaisiin ad hoc -tarpeisiin.

Kansallisilla hyvän *tuen* edellytyksillä pyritään yhdenmukaisiin menettelyihin hallinnossa ja hyvään taloudenhoitoon valtiontukia valmisteltaessa ja myönnettäessä. Hyvän *valtionavustuksen* edellytyksistä säättäminen valtionavustuslaissa on harkinnan arvoista samasta syystä. Se veisi valtionavustustoiminnan yhteistä toimintamallia käytäntöön edistäen ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten huolellista suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Siten voitaisiin vähentää esimerkiksi samaan käyttötarkoitukseen myönnettäviä valtionavustuksia ja edistää valtionavustuksen ja sen käytön vastuullisuutta ekologisenä, sosiaalisena ja taloudellisena kestävyytensä. Yritysjaosto ei ehdota muutoksia

kansallisiin hyvän tuen edellytyksiin tai niitä koskevaan sääntelyyn, mutta toteaa, että valtionavustuslain suhdetta muuhun lainsäädäntöön on arvioitava erikseen, kun valtionavustuslakia uudistetaan.

Valtionavustusten hakemiseen ja myöntämiseen liittyy erilaisia asiakirjoja, kuten valtionavustusten hakuilmoituksia, hakemuslomakkeita, vakioehtoja ja valtionavustuspäätöksiä. Valtionavustustoiminnan digitaalisiin palveluihin on suunniteltu näitä koskevia rakenteita ja ratkaisuja, jotka soveltuvat kohtuullisen hyvin myös yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin. Valtionavustushanke suosittelee yhtenäisten käsitteiden ja valtionavustuksen vakioehtojen käyttöä myös niille valtionapuviranomaisille, jotka haluavat ja joilla on tarve jatkaa omien asiointi- ja hallinnointipalveluidensa käyttöä yhteisten digitaalisten palveluiden asemesta.

Valtiontukiin liittyy erilaisia tietovarantoja ja palveluja, joita käytetään esimerkiksi valtionavustusten hakijoiden ja saajien informoinnissa, asioinnissa, tiedonkeruussa ja raportoinnissa. Tiedon ja tietovarantojen sekä niitä koskevan sääntelyn yhteentoimivuutta on tarpeen arvioida säännöllisesti, kun valtionavustustoiminnan tietovarantoa ja siihen sisältyviä digitaalisia palveluja kehitetään edelleen esimerkiksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä ja yritystukirekisteristä oppien.

VALTIONAVUSTUSTEN HALLINNOINNIN MENETTELYJÄ KÄSITTELEVIÄ OPPAITA

Valtiovarainministeriö on julkaissut hallintopolitiikan julkaisusarjassa oppaita, jotka ovat hyödyllisiä työvälineitä valtionapuviranomaisille. Oppaat syventävät käsillä olevan raportin aiheita, kuten valtionavustusten hallinnointia ja valvonnan järjestämistä.

Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli (Opas ei ollut vielä saatavissa tätä raporttia julkaistaessa.)

Valtionavustustoiminnan sanasto: 2. laajennettu laitos (Valtiovarainministeriön julkaisu 2023:33)

Valtionavustusten hallinnoinnin perusteita ja hyviä käytäntöjä (Valtiovarainministeriön julkaisu 2023:62)

Valtionavustustoiminnan valvonnan järjestäminen (Opas ei ollut vielä saatavissa tätä raporttia julkaistaessa.)

7.2 Yritysjaoston kehittämisehdotukset

Yritysjaosto laati neljä ehdotusta yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvien käytäntöjen kehittämiseksi. Kehittämisehdotuksilla tavoitellaan hallinnon menettelyjen yhtenäistämistä, asiakaslähtöisyyttä ja yritysten ja valtionapuviranomaisten hallinnollisen taakan keventämistä; ehdotuksilla pyritään myös entistä vaikuttavampaan, tehokkaampaan, läpinäkyvämpään ja yhdenmukaisempaan valtionavustustoimintaan. Kehittämisehdotukset perustuvat jaoston analyysiin, jossa hyödynnettiin asiakirja-aineistoja, haastatteluja ja sidosryhmätapaamisia.

1) Valtionavustuslakia aletaan uudistaa yrityksille myönnettävät valtionavustukset ja niihin liittyvät käytännöt huomioon ottaen.

Yritysjaosto tunnisti valtionavustuslain muutostarpeita, jotka se kokosi yhteen muodostaen kahdeksan kokonaisuutta. Muutostarpeet luetellaan ohessa keskeisine ehdotuksineen.

1. **Valtionavustuslaki ja sen nojalla annettavat asetukset:** Asetuksenantovelvollisuutta tarkastellaan valtionavustuslakia uudistettaessa.
2. **Taloudelliseen ja ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten eri reunaehdot:** Taloudelliseen ja ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten eri reunaehdot erotetaan toisistaan valtionavustuslaissa säätämällä niistä esimerkiksi eri luvuissa.
3. **Hyvän valtionavustuksen edellytykset:** Valtionavustuslakia uudistettaessa arvioidaan, onko valtionavustuslaissa tarpeen säätää hyvän ja ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävän valtionavustuksen edellytyksistä ja tarkentaa yksittäisen valtionavustuksen myöntämisen yleisiä edellytyksiä ja esteitä.
4. **Valtionavustuksen vaikutusten arviointi:** Kansallisten valtionavustusten vaikutusten ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittämistä on tarpeen selvittää valtionavustuslakia uudistettaessa.
5. **Valtionapuviranomaisten välinen tiedonvaihto:** Valtionavustuslakia uudistettaessa selvitetään, miten valtionapuviranomaisten välistä tiedonvaihtoa helpotetaan entisestään ja ”Pyydämme uutta tietoa vain kerran”-digitalisoinnin periaatetta viedään käytäntöön.
6. **Valtionavustuksen hakijaa ja saajaa koskevat vaateet:** Valtionavustusta haettaessa ja myönnettäessä otetaan huomioon valtionavustuksen hakijaa ja saajaa koskevat vaateet.
7. **Investointiavustuksia koskevat säännökset:** Yritysten investointiavustuksia koskevat ehdot ja rajoitukset otetaan huomioon valtionavustuslaissa.
8. **Viittaussäännökset:** Valtionavustuslakiin sisällytetään selventäviä ja informatiivisia viittauksia valtioneuvoston sääntöihin.

Yritysjaosto ehdottaa, että valtiovarainministeriö käynnistää säädöshankkeen valtionavustuslain uudistamiseksi analysoiden ja arvioiden siinä yhteydessä jaoston tunnistamia muutostarpeita. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä valtiovarainministeriön on käytävä olemassa olevissa foorumeissa jatkossakin vuoropuhelua valtioneuvostoon liittyvissä asioissa.

2) Valtionavustukset suunnitellaan ja niiden vaikutukset arvioidaan huolellisesti.

Yhteiskunnallisia tarpeita ja ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävien valtionavustusten vaikutuksia pitää analysoida ja arvioida nykyistä systemaattisemmin ennen kuin valtionavustuksia aletaan myöntää. Yritysjaosto ehdottaa, että valtionavustuslaissa säädetään sitä varten hyvän valtionavustuksen edellytyksistä, mikä koskisi ei-taloudelliseen toimintaan myönnettäviä valtionavustuksia.

Valtiovarainministeriön valtionavustushankkeen on osoitettava valtioneuvostona myönnettäviä valtionavustuksia koskevat kansainväliset suuntaviivat, kansainväliset säädökset ja kansainvälisten varojen käyttö selkeästi hankkeessa valmisteltavissa valtionavustustoiminnan yhteistä toimintamallia koskevissa aineistoissa. Koska valtioneuvostot ovat pääosin määrääkäsisiä, toimintamallin kuvauksessa on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota ohjelma- ja rahoituskausien vaihtumiseen, johon liittyy esimerkiksi lainvalmistelua ja digitaalisten palveluiden kehittämistä.

3) Yhteisillä digitaalisilla palveluilla lisätään valtionavustustoiminnan tehokkuutta ja läpinäkyvyyttä ja helpotetaan valtionapuviranomaisten välisen relevantin tiedon vaihtamista.

Yhteiset digitaaliset palvelut edistävät valtionavustustoiminnan yhdenmukaisuutta. Helppokäyttöiset ja helposti ymmärrettävät palvelut sekä selkeän kielen käyttö parantavat asiointia ja yritysten informointia. Valtionapuviranomaisten välistä tiedonvaihtoa pitää helpottaa entisestään sääntelyä ja valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja kehittämällä, jotta myös valtionavustusten käytön valvontaa voidaan tehostaa ja väärinkäytöksiä ennalta ehkäistä nykyistä paremmin.

Valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa olevan asiakasprofiilin tietoja on perusteltua laajentaa tulevaisuudessa. Valtionapuviranomaisten pitää pystyä keräämään yritysten asiakastietoja tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisella tavalla valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa. Yrityksen on voitava muuttaa asiakasprofiilissaan olevia tietoja joustavasti. Yritysten hallinnollista taakkaa on kevennettävä toteuttamalla ”Pyydämme uutta tietoa vain kerran”-digitalisoinnin periaatetta.

Valtiokonttorin on varmistettava, että ohjeet näkyvät selkeästi Haeavustuksia.fi-palvelussa julkaistavissa valtionavustusten hakuilmoituksissa. Lisäksi yritysjaosto suosittelee, että hakemuslomakkeet ovat saatavilla hakuilmoitusten yhteydessä ilman, että digitaalisiin palveluihin pitää kirjautua.

4) Tietovarantojen ja palveluiden yhteentoimivuutta lisätään valtionavustustoiminnassa.

Valtionavustuksia koskevat valtionavustuslaissa säädetyt vähimmäistiedot siirretään automaattisesti yritystukirekisteristä valtionavustustoiminnan tietovarantoon. Vastaavasti valtiontukia koskevat tiedot siirretään valtionavustustoiminnan tietovarannosta yritystukirekisteriin siten kuin esimerkiksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetussa laissa säädetään. Jatkossa on syytä arvioida, kuinka valtionavustuksia koskevia tietoja voidaan yhdistää muihin tietoihin ja rikastaa niillä, mikä tukee esimerkiksi valtionavustusten vaikutusten arviointia.

Koska osa valtionapuviranomaisista haluaa tai niillä on tarve jatkaa omien asiointi- ja hallinnointipalveluiden käyttöä ja kehittämistä, Valtiokonttorin on kartoitettava säännöllisesti valtionapuviranomaisten hyviä käytäntöjä, kuten automaation ja tekoälyn hyödyntämistä valtionavustustoiminnassa. Lisäksi Valtiokonttorin on parannettava yritysten asiakaskokemusta valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa ja kasvatettava yrityksiin liittyvää asiakasymmärrystä. Tämänkaltaisen tiedon kerääminen ja käyttäminen tukevat asiakaslähteisen valtionavustusprosessin uudistamista ja digitalisoinnin jatkamista.

Lopuksi

Valtionavustushankkeen yritysjaoston raportti on tarkoitettu kehittämisohjelmaksi valtionapuviranomaisten tueksi, kun ne kehittävät yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä. Raportti sisältää kehittämisohjelmia myös valtionavustushankkeelle, kun se valmistelee valtionavustustoiminnan yhteistä toimintamallia. Sen lisäksi raportissa on valtionavustuslakia koskevia uudistamisohjelmia valtiovarainministeriölle ja valtionavustusprosessin uudistamisen ja digitalisoinnin jatkamiseen liittyviä kehittämisohjelmia Valtiokonttorille. Yritysjaosto toivoo, että valtiovarainministeriö käynnistää valtionavustuslain uudistamista koskevan säädöshankkeen ripeästi.

Liite 1: Yrityksille myönnettäviä valtionavustuksia

Tässä liitteessä ryhmitellään valtionavustuksia, joita valtionapuviranomaiset myöntävät yrityksille tai ovat myöntäneet niille viime vuosina.³⁵¹ Osa taulukoissa nimetyistä valtionavustuksista on tukiohjelmia, ja valtionavustukset on ryhmitelty kokonaisuuksiksi tiiviyyden takia.³⁵² Hallinnonalakohtaisten taulukoiden tiedot perustuvat yritysjaoston lainsäädäntökartoitukseen sekä esimerkiksi yritystukien tietopalveluun ja yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportteihin. Jaosto keräsi tietoja myös suoraan valtionapuviranomaisilta valmistellessaan selvitystään.

Taulukoissa ei ole kaikkia yrityksille myönnettäviä valtionavustuksia. Yrityksille myönnetään lueteltujen tukien lisäksi myös esimerkiksi tukiohjelmien ulkopuolista tukea. Innovaattiorahoituskeskus Business Finlandin myöntämää de minimis -tukea ei ole myöskään merkitty työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaa koskevan taulukkoon. Tukia myönnetään myös muilla kuin liitteessä mainituilla hallinnonaloilla; esimerkiksi oikeusministeriö ja ulkoministeriö ovat myöntäneet yksittäisiä valtiontukia, mikä ilmenee yritystukien tietopalvelusta.

---

351 Taulukoissa yhdellä asteriskilla * merkityjä valtionavustuksia ei enää myönnetä.

352 Taulukoissa kahdella asteriskilla ** merkityt valtionavustukset ovat tukiohjelmia ja/tai ne sisältävät useita erilaisia valtionavustuksia.

Taulukko 1. Yrityksille myönnettäviä valtionavustuksia maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla

Valtionavustuksen nimi	Luokka	Sääntelyä	Myöntäjä
Avustus hevosalan neuvontaan	Muut tuet (ml. ympäristö)	Valtionavustuslaki 688/2001; Laki hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen myönnettävistä avustuksista 331/2023	Maa- ja metsätalousministeriö
Tuki keskus- ja maakuntaraviradoille Suomessa	Muut tuet (ml. ympäristö)	Laki hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen myönnettävistä avustuksista 331/2023	Maa- ja metsätalousministeriö
Tuki maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteisiin 2020–2025	Muut tuet (ml. ympäristö)	Valtioneuvoston asetus vuosina 2020–2025 maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteisiin myönnettävästä avustuksesta ja tähän tarkoitukseen osoitetusta määrärahasta 5/2021	Maa- ja metsätalousministeriö
Yritystuet aloittavalle yrittäjälle **	Maa- ja metsätalous		Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
Yritysten investointi- ja kehittämistuet **	Maa- ja metsätalous		Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
Yritystuet maatilalle **	Maa- ja metsätalous		Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

Taulukko 2. Yrityksille myönnettäviä valtionavustuksia liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla

Valtionavustuksen nimi	Luokka	Sääntelyä	Myöntäjä
Avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin **	Liikenne ja viestintä	Valtionavustuslaki 688/2001; Valtioneuvoston asetus tieliikenteen turvallisuustoiminnan edistämiseen myönnettävästä valtionavustuksesta 1207/2016; Luotsauslaki 940/2003	Liikenne- ja viestintäministeriö
Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen	Liikenne ja viestintä	Valtionavustuslaki 688/2001; Laki liikenteen palveluista 13.11.2009/869; Valtioneuvoston asetus liikenteen palveluiden valtionavustuksista 509/2018	Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Liikkumisen ohjauksen valtionavustukset	Liikenne ja viestintä	Valtionavustuslaki 688/2001; Laki liikenteen palveluista 13.11.2009/869; Valtioneuvoston asetus liikenteen palveluiden valtionavustuksista 509/2018	Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Sanomalehtien määräaikainen jakelutuki	Liikenne ja viestintä	Valtionavustuslaki 688/2001; Postilaki 451/2011; muutettuna lailla 178/2023	Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Sähkökäyttöisten henkilöautojen sekä henkilöautojen kaasua- ja etanolikonversioiden hankinta- ja konversiotuki	Liikenne ja viestintä	Valtionavustuslaki 688/2001; Laki vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaisesta tukemisesta 1289/2021	Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon	Liikenne ja viestintä	Valtionavustuslaki 688/2001; Komission asetus (EU) 2017/1084; Komission asetus (EU) 1407/2013	Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen ja eräiden muiden valtioneuvoston toteuttamiseksi	Liikenne ja viestintä	Valtionavustuslaki 688/2001; Laki kiinteän laajakaistan rakentamisen tuesta 1262/2020; Valtioneuvoston asetus kunnan maksuosuudesta ja nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta laajakaistahankkeessa 203/2021	Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Taulukko 3. Yrityksille myönnettäviä valtionavustuksia opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla

Valtionavustuksen nimi	Luokka	Säätelyä	Myöntäjä
Avustukset kulttuurialan toimijoille, elokuvatuet	Työllisyys- ja aluepolitiikka	Valtionavustuslaki 688/2001; Laki valtion rahoituksesta elokuvakulttuurin edistämiseen 1174/2018; Valtioneuvoston asetus elokuvataiteen edistämisestä 843/2007	Suomen elokuvasäätiö sr
Digidemo ja Creademo, kulttuurialan tuotekehitys	TKI-toiminta, kansainvälistyminen, yrittäjyys		Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus (Opetus- ja kulttuuriministeriö)
Tuet elokuvien ja muiden kuvaohjelmien valmistukseen ja jakeluun	Työllisyys- ja aluepolitiikka	Valtionavustuslaki 688/2001; Laki valtion rahoituksesta elokuvakulttuurin edistämiseen 1174/2018; Valtioneuvoston asetus elokuvataiteen edistämisestä 843/2007	Suomen elokuvasäätiö sr
Vähemmistökielisen sanomalehdistön tuki	Muut tuet (ml. ympäristö)	Valtioneuvoston asetus sanomalehdistön tuesta 389/2008	Opetus- ja kulttuuriministeriö
Valtakunnalliset ja kansainväliset taide- ja kulttuurifestivaalit	Muut tuet (ml. ympäristö)	Valtionavustuslaki 688/2001; Komission asetus (EU) 651/2014	Opetus- ja kulttuuriministeriö

Taulukko 4. Yrityksille myönnettäviä valtionavustuksia työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla

Valtionavustuksen nimi	Luokka	Säätelyä	Myöntäjä
Alueellinen kuljetustuki	TKI-toiminta, kansainvälistyminen, yrittäjyys	Valtionavustuslaki 688/2001; Valtioneuvoston asetus alueellisesta kuljetustuesta vuosina 2020–2022 1193/2020; Valtioneuvoston asetus alueellisesta kuljetustuesta vuosina 2023–2025 1015/2022; Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä 429/2016	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuki	Energia	Laki energiantensiivisen teollisuuden sähköistämistuesta 493/2022; Valtioneuvoston asetus energiantensiivisen teollisuuden sähköistämistuesta 658/2022	Energiavirasto
Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistäminen	Energia	Valtionavustuslaki 688/2001; Komission asetus (EU) 1407/2013	Työ- ja elinkeinoministeriö
Energiatuki	Energia	Valtionavustuslaki 688/2001; Valtioneuvoston asetus energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista vuosina 2023–2027 262/2023	Innovaatorahoituskeskus Business Finland; työ- ja elinkeinoministeriö
Hiilen energiakäyttöä korvaavien hankkeiden investointiohjelmasta 2020–2025 myönnettävät valtionavustukset *	Energia	Valtionavustuslaki 688/2001; Valtioneuvoston asetus hiilen energiakäyttöä korvaavien hankkeiden investointituesta vuosina 2020–2025 129/2020	Työ- ja elinkeinoministeriö
Kiertotalouden investointiavustukset	TKI-toiminta, kansainvälistyminen, yrittäjyys	Valtionavustuslaki 688/2001; Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä 429/2016; Komission asetus (EU) 651/2014; Komission asetus (EU) 1407/2013; Valtioneuvoston asetus tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta 1444/2014 [Kaikki säädökset mukaan lukien rahoituspalvelukohtaiset säädökset luetellaan innovaatorahoituskeskuksen verkkosivuilla.]	Innovaatorahoituskeskus Business Finland
Julkisen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuurin edistäminen	Energia	Valtionavustuslaki 688/2001; Valtioneuvoston asetus sähköisen liikenteen, biokaasun ja uusiutuvan vedyn liikennekäytön infrastruktuurituesta vuosina 2022–2025 178/2022	Energiavirasto

Valtionavustuksen nimi	Luokka	Säätelyä	Myöntäjä
Tutkimus, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen **	TKI-toiminta, kansainvälistyminen, yrittäjyys	Valtionavustuslaki 688/2001; Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä 429/2016; Komission asetus (EU) 651/2014; Komission asetus (EU) 1407/2013; Valtioneuvoston asetus tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta 1444/2014 [Kaikki säädökset mukaan lukien rahoituspalvelukohtaiset säädökset luetellaan innovaatorahoituskeskuksen verkkosivuilla.]	Innovaatorahoituskeskus Business Finland
Valtionavustus kiertotalouden investointi- ja kehittämishankkeisiin *	TKI-toiminta, kansainvälistyminen, yrittäjyys	Valtionavustuslaki 688/2001; Valtioneuvoston asetus kiertotalouden investointi- ja kehittämishankkeisiin myönnettävästä avustuksesta 604/2020	Työ- ja elinkeinoministeriö
Valtionavustus kiertotalouden ekosysteemien ja osaamisalustojen kehittämiseen *	TKI-toiminta, kansainvälistyminen, yrittäjyys	Valtionavustuslaki 688/2001; Komission asetus (EU) 1407/2013	Työ- ja elinkeinoministeriö
Valtionavustus yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen	TKI-toiminta, kansainvälistyminen, yrittäjyys	Valtioneuvoston asetus avustuksesta kestävää kasvupolitiikkaa ja yritysten kansainvälistymistä edistävälle yhteisöille 104/2021; Komission asetus (EU) 1407/2013; Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä 429/2016	Työ- ja elinkeinoministeriö
Yrityksen kehittämisavustus	TKI-toiminta, kansainvälistyminen, yrittäjyys	Valtionavustuslaki 688/2001; Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 758/2021; Valtioneuvoston asetus valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 895/2021; Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä 429/2016	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

Taulukko 5. Yrityksille myönnettäviä valtionavustuksia ympäristöministeriön hallinnonalalla

Valtionavustuksen nimi	Luokka	Säätelyä	Myöntäjä
Asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen	Asuntorakentaminen	Laki asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023–2027 1036/2022	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuuriin edistämiseen	Asuntorakentaminen	Valtionavustuslaki 688/2001; Komission asetus (EU) 1407/2013	Ympäristöministeriö
Avustukset erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi	Asuntorakentaminen	Valtionavustuslaki 688/2001; Laki avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi 1281/2004	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
Avustukset korjaustoimintaan	Asuntorakentaminen	Valtionavustuslaki 688/2001; Asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annettu laki 1087/2016; Asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annettu valtioneuvoston asetus 1373/2016	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
Avustukset rakennusperinnön hoitoon	Asuntorakentaminen	Valtionavustuslaki 688/2001; Rakennusperinnön suojelusta annettu laki 498/2010; Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
Avustukset työpaikkakiinteistöjen sähköisen liikenteen infrastruktuuriin edistämiseen	Liikenne ja viestintä	Valtionavustuslaki 688/2001	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
Avustus maa- ja metsätalouden vesienhallinnan edistämisen	Muut tuet (ml. ympäristö)	Valtionavustuslaki 688/2001; Valtioneuvoston asetus vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta 714/2015; Asetuksen muutos 810/2021	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
Avustus matalalämpöiseen kaukolämpöön siirtymiseksi	Asuntorakentaminen	Komission asetus (EU) 1407/2013	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
Avustus sähköautojen latausinfraan rakentamiseen	Liikenne ja viestintä	Komission asetus (EU) 1407/2013	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
Energia-avustus ARA-yhteisöille	Energia	Valtionavustuslaki 688/2001; Valtioneuvoston asetus asuinrakennusten energia-avustuksesta 1095/2022; Ympäristöministeriön asetus rakennuksen energiatehokkuuden parantamisesta korjaus- ja muutostöissä 4/2013, johon tehty lisäyksiä asetuksella 2/17; Ympäristöministeriön asetusta uuden rakennuksen energiatehokkuudesta 1010/2017; Laki rakennuksen energiatodistuksesta 50/2013; Ympäristöministeriön asetus rakennuksen energiatodistuksesta 1048/2017	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

Valtionavustuksen nimi	Luokka	Säätelyä	Myöntäjä
Elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2022–2027 myönnettävä tuki	Muut tuet (ml. ympäristö)	Komission asetus (EU) 1407/2013	
Harkinnanvaraiset valtionavustukset vesien- ja merenhoidon sekä vesistö-, vesitalous- ja kalataloustoimenpiteiden toteuttamiseen	Muut tuet (ml. ympäristö)	Valtionavustuslaki 688/2001; Valtioneuvoston asetus vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta 714/2015	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
Kasvua ja kehitystä puusta -tukiohjelmasta myönnettävät valtionavustukset * **	TKI-toiminta, kansainvälistyminen, yrittäjyys	Komission asetus (EU) 651/2014	Ympäristöministeriö
Kestävä kaupunki -tukiohjelmasta myönnettävät valtionavustukset * **	Muut tuet (ml. ympäristö)		Ympäristöministeriö
Muovitiekartan kokeilu- ja pilottihankkeet * **	TKI-toiminta, kansainvälistyminen, yrittäjyys		Ympäristöministeriö
Ravinteiden kierrätyksen tukiohjelmasta myönnettävät valtionavustukset **	Maa- ja metsätalous	Valtionavustuslaki 688/2001; Valtioneuvoston asetus ravinteiden kierrätyksen ja jätevesihuollon energiatehokkuuden hankkeisiin vuosina 2020–2026 myönnettävästä valtionavustuksesta 657/2020 [Osa rahoituksesta on Suomen kestävän kasvun ohjelman mukaista RRF-rahoitusta.]	Ympäristöministeriö; Maa- ja metsätalousministeriö
Suomen ilmastopaneelin hankkeiden rahoitus	Muut tuet (ml. ympäristö)	Valtionavustuslaki 688/2001; Valtioneuvoston asetus valtionavustuksen myöntämisestä Suomen ilmastopaneelin tehtävien täyttämiseksi 684/2020	Ympäristöministeriö
Vähähiilisen rakennetun ympäristön tukiohjelmasta myönnettävät valtionavustukset **	Muut tuet (ml. ympäristö)	Valtionavustuslaki 688/2001; Elpymis- ja palautumistukivälineen asetus (EU) 2021/241; Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta annettu laki 537/2022; EU-elvytysrahoituksen do-no-significant-harm (DNSH) -ehdot 2021/C 58/01	Ympäristöministeriö; Innovaatio- ja kasvutieteiden tutkimuskeskus Business Finland

LÄHTEET

Ajankohtaista EU:n valtioneuvoston päätöksistä. Valtioneuvosto.

Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/ajankohtaista> Viitattu 16.3.2023

Aluehallinnon asiointipalvelu. ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus). Saatavissa: <https://sahkoinenasiointi.ahtp.fi/fi> Viitattu 23.3.2023

Arvioinnin sipuli ja muita käsitteitä. Valtiokonttori. Saatavissa: <https://www.valtiokonttori.fi/blogi/arvioinnin-sipuli-ja-muita-kasitehaasteita/> Viitattu 23.5.2023

Avustukset ja tuet. Ympäristöministeriö. Saatavissa: <https://ym.fi/avustukset-ja-tuet> Viitattu 23.3.2023

Business Finland: Asiointipalvelu. Innovaatorahoituskeskus Business Finland. Saatavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/asiointipalvelu> Viitattu 22.3.2023

Business Finland: Haut. Innovaatorahoituskeskus Business Finland. Saatavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/ajankohtaista> Viitattu 22.3.2023

Business Finlandin myöntämä liiketoiminnan kehitysrahoitus häiriötilanteissa. Innovaatorahoituskeskus Business Finland. Saatavissa: <https://tietopankki.businessfinland.fi/anonymousextensions/MyonnettyRahoitusKorona/MyonnettyRahoitusKorona.html> Viitattu 22.3.2023

Business Finland Venture Capital Oy:n riskirahoitusohjelma. Saatavissa: <https://www.businessfinland.vc/4a510e/siteassets/venture-capital/sijoitusdokumentit/riskirahoitusohjelma.pdf> Viitattu 12.10.2023

CAP-lainsäädäntö. Maa- ja metsätalousministeriö. Saatavissa: <https://mmm.fi/cap27/lainsaadanto> Viitattu 19.5.2023

Digitalisoinnin periaatteet. Valtiovarainministeriö. Saatavissa: <https://vm.fi/digitalisoinnin-periaatteet> Viitattu 28.2.2023

EAKR- ja ESR+ -hankehakemuksia koskevia tukipäätöksiä voidaan tehdä EURA 2021 -järjestelmässä. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://tem.fi/-/eakr-ja-esr-hankehakemuksia-koskevia-tukipaatoja-voidaan-tehdä-aura-2021-jarjestelmassa> Viitattu 22.3.2023

EU:n alue- ja rakennepolitiikan hanketietopalvelu. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa:

<https://eura2021.fi/tiepa> Viitattu 22.3.2023

EU:n valtioneuvoston päätökset. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://tem.fi/eu-n-valtion-tukisaantely> Viitattu 24.2.2023

EU:n valtioneuvoston päätökset -opas. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: https://tem.fi/documents/1410877/2851861/EUn_valtioneuvoston_paatokset_lokakuu2014.pdf/2a030b24-77d7-4979-a898-55b027ea3ae1/EUn_valtioneuvoston_paatokset_lokakuu2014.pdf?t=1465373156000 Viitattu 26.4.2023

EU-tukitietojen verkkopalvelu. Ruokavirasto. Saatavissa: https://tietopalvelu.ruokavirasto.fi/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=Published/raportointi.qvw&Sheet=SH_INTRO&anonymouse=true Viitattu 9.5.2023

Euroopan komission uusi ehdotus SGEI de minimis -asetuksesta. Euroopan komissio.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2020/2220. Tiettyjen siirtymäsääntöjen vahvistamisesta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) ja Euroopan maatalouden tukirahaston (maaloustukirahasto) tukea varten vuosina 2021 ja 2022 sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013, (EU) N:o 1306/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 muuttamisesta varojen ja soveltamisen osalta vuosina 2021 ja 2022 ja asetusten (EU) N:o 1308/2013 muuttamisesta varojen ja tällaisen tuen jakamisen osalta vuosina 2021 ja 2022. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32020R2220&qid=1692950366917> Viitattu 31.8.2023

Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus, SEUT. Euroopan komissio. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT> Viitattu 26.4.2023

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/2115, annettu 2 päivänä joulukuuta 2021, jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laadittavien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maaloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:32021R2115> Viitattu 26.6.2023

Finnveran asiointipalvelut uudistuvat. Finnvera. Saatavissa: <https://www.finnvera.fi/finnvera/uutishuone/uutiset/finnveran-asiointipalvelut-uudistuvat-muutokset-nakyvat-ensimmaiseksi-yritys-ja-henkiloasiakkaidemme> Viitattu 27.6.2023

Haeavustuksia.fi-palvelu. Valtiokonttori. Saatavissa: <https://www.haeavustuksia.fi/fi/> Viitattu 24.2.2023

Hallintolaki 434/2003. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>

Hankkeet yhdyskuntien jäte- ja sivuvirtojen ravinne- ja energiapotentiaalin hyödyntämiseksi. Ympäristöministeriö. Saatavissa: https://ym.fi/documents/1410903/73050749/Hakuohje_fi_P%C3%84IVITETTY+12_2022.pdf/f4993417-2251-1d25-bf26-36c45434200b/Hakuohje_fi_P%C3%84IVITETTY+12_2022.pdf?t=1672655856711 Viitattu 23.3.2023

Hankkeiden yleiset ja erityiset valintaperusteet. Saatavissa: <https://rakennerahastot.fi/hankkeiden-yleiset-ja-erityiset-valintaperusteet> Viitattu 1.6.2023

HE 63/2001. Hallituksen esitys Eduskunnalle valtionavustuslaiksi ja laiksi valtion talousarviosta annetun lain 7 c §:n muuttamisesta. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2001/20010063> Viitattu 24.2.2023

HE 22/2016. Hallituksen esitys Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä. Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/esitykset/he/2016/20160022> Viitattu 17.5.2023

HE 88/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtionavustuslain ja valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta. Saatavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_88+2022.aspx Viitattu 13.1.2023

HE 211/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030. Saatavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_211+2022.aspx Viitattu 24.2.2023

Hyrrä-asiointipalvelu. Maaseudun tukien sähköinen haku. Ruokavirasto. Saatavissa: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/asiointi/hyrra/> Viitattu 23.3.2023

Hyrrä-asiointipalvelun tietoturva ja tietosuoja. Ruokavirasto. Saatavissa: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/asiointi/hyrra/#hyrra-asiointipalvelun-tietoturva-ja-tietosuoja> Viitattu 23.3.2023

Innovaatiotoiminta. Tilastokeskus. Saatavissa: <https://stat.fi/tilasto/dokumentaatio/inn#K%C3%A4sitteet> Viitattu 9.5.2023.

Jälkiseurantaraportti. Valtiontalouden tarkastusvirasto. Tarkastuskertomus 14/2017 Yritystuet. Saatavissa: <https://www.vtv.fi/julkaisut/jalkiseurantaraportti-yritystuet/> Viitattu 24.2.2023

Järjestöjen toimintaedellytykset on turvattava. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Saatavissa: <https://www.soste.fi/uutiset/sosten-vaikuttamistyon-karkitavoitteet-on-hyvaksyty/> Viitattu 25.10.2023

Järjestöjen varainhankinnan avustaminen ja tukeminen valtionavustustoiminnassa. Valtiovarainministeriön julkaisu 2023:20. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164718> Viitattu 24.4.2023

Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt. Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi. Valtiovarainministeriön julkaisu 27:2021. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163145> Viitattu 24.2.2023

Kaju-järjestelmä. Maa- ja metsätalousministeriö. Saatavissa: <https://kaju.mmm.fi/kaju2020/#!?!lang=FI&ok=6#!%3Flang=FI&ok=6> Viitattu 31.8.2023

Kannanottopyyntö – Ares(2022)4676878. Euroopan komissio. Saatavissa: <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13458-Valtiontuki-pienia-tukimaaria-koskevat-poikkeukset-vahamerkityksinen-tuki-paivitys-fi> Viitattu 27.6.2023

Kansallinen tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatioiden päivitetty tiekartta. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://tem.fi/kansallinen-tnki-tiekartta> Viitattu 24.2.2023

Kansallisesti rahoitetut yli 60 000 euron maatalousinvestoinnit. Ruokavirasto. Saatavissa: https://tietopalvelu.ruokavirasto.fi/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=Published/raportointi.qvw&Sheet=SH_IV_FI&anonymous=true Viitattu 31.8.2023

Kansalliset tukiohjelmat ja myönnettyt valtiontuet. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://tem.fi/kansalliset-tukiohjelmat-ja-myonnetyt-valtiontuet> Viitattu 17.3.2023

Kasvu-CRM-asiakkuudenhallintajärjestelmän henkilötietorekisterin tietosuojaseloste. Innovaatorahoituskeskus Business Finland. Saatavissa: https://www.businessfinland.fi/4aa446/globalassets/finnish-customers/about-us/gdpr/tietosuojaseloste_kasvu-crm-fi.pdf Viitattu 12.10.2023

Kaupparekisteri. Patentti- ja rekisterihallitus. Saatavissa: <https://www.prh.fi/kaupparekisteri.html> Viitattu 17.3.2023

Kaupparekisteriasetus 208/1979. <https://www.finlex.fi/laki/ajantasa/1979/19790208>

Kaupparekisterilaki 129/1979. <https://www.finlex.fi/laki/ajantasa/1979/19790129>

Kilpailu- ja kuluttajavirasto: Mitä tarkoittaa kirjanpidon eriyttäminen? Saatavissa: <https://www.kkv.fi/kilpailuasiat/kilpailuneutraliteetti/mita-tarkoittaa-kirjanpidon-eriyttaminen/> Viitattu 13.10.2023

Kohti vaikuttavampaa valtionavustustoimintaa. Muutoksen tiet kietoutuvat yhteen. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Saatavissa: <https://www.soste.fi/ajankohtaista/sosten-julkaisut/muutosten-tiet-kietoutuvat-yhteen/> Viitattu 24.2.2023

Komission asetus (EU) N:o 1408/2013. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1408&from=ro> Viitattu 26.4.2023

Komission asetus (EU) N:o 717/2014. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen kalastus- ja vesiviljelyalalla. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0717&from=FI> Viitattu 26.4.2023

Komission asetus (EU) N:o 1407/2013. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407> Viitattu 24.2.2023.

Komission asetus (EU) N:o 651/2014. Tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=HU> Viitattu 24.2.2023

Komission asetus (EU) N:o 360/2012. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuotaville yrityksille myönnettävään vähämerkityksiseen tukeen. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=celex:32012R0360> Viitattu 26.4.2023

Komission asetus (EU) 2022/2472. Tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R2472&from=EN> Viitattu 26.4.2023

Komission asetus (EU) 2022/2473. Kalastus- ja vesiviljelytuotteiden tuottamisen, jalostamisen ja kaupan pitämisen alalla toimiville yrityksille myönnettävien tukien tiettyjen muotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R2473&from=EN> Viitattu 26.4.2023

Komission tiedonanto. Kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontukien suuntaviivat (2015/C217/01). Euroopan komissio. Saatavissa: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015XC0702\(01\)&from=FI](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015XC0702(01)&from=FI) Viitattu 26.4.2023

Komission tiedonanto. Maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden valtiontuen suuntaviivat (2022/C485/01). Euroopan komissio. Saatavissa: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022XC1221\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022XC1221(01)&from=EN) Viitattu 26.4.2023

Komission tiedonanto – Puitteet tutkimus- ja kehittämistyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle (2014/C 198/01). Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52014XC0627%2801%29> Viitattu 3.10.2023

Komission valtiontukirekisteri. Saatavissa: https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseif/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=3 Viitattu 17.3.2023

Kuntien myöntämät yritystuet Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:5. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164609> Viitattu 12.10.2023

Kuntien valtionavustuskäytänteiden kehittäminen. Loppuraportti. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2022:48. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164214> Viitattu 24.2.2023

Kuntien valtionavustuskäytänteiden kehittäminen. Väliraportti. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:59. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163521> Viitattu 24.2.2023

Laillisuustarkastuskertomus. Yritystuet. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 14/2017. Saatavissa: <https://www.vtv.fi/julkaisut/yritystuet/> Viitattu 24.2.2023

Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta 757/2021. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210757>

Laki Euroopan unionin elpymis- ja palautumisvälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta 573/2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20220537>

Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista 571/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20160571>

Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä 1207/2010. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101207>

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161397>

Laki liiketoimintakiellosta 1059/1985. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1985/19851059>

Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027 1325/2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20221325>

Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä 429/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20160429>

Laki tulotietojärjestelmästä 53/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180053>

Laki tutkimustietovarannosta 1238/2021. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20211238>

Laki valtion talousarviosta 423/1998. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1988/19880423>

Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä 293/2017. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170293>

Laki yritystuen yleisistä ehdoista 786/1997. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19970786>

Maa- ja metsätalouden valtiontukiin uusi työkalupakki. Maa- ja metsätalousministeriö. Saatavissa: <https://mmm.fi/blogit/-/blogs/maa-ja-metsatalouden-valtiontukiin-uusi-tyokalupakki> Viitattu 3.5.2023

Maaseutu.fi. Saatavissa: <https://maaseutu.fi/> Viitattu 22.3.2023

Maatalouden ja maaseudun kokonaisrahoitus vuosina 2023–2027. Maaseutu.fi. Saatavissa: <https://maaseutu.fi/eun-yhteinen-maatalouspolitiikka/rahoitus/> Viitattu 28.4.2023

Maatalous. Ruokavirasto. Saatavissa: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/> Viitattu 22.3.2023

Menettelytavat ja koordinaatio. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://tem.fi/menettelytavat-ja-koordinaatio> Viitattu 24.2.2023

Mikä EURA 2021 -järjestelmä on? Rakennerrahastot.fi. Saatavissa: <https://rakennerrahastot.fi/aura-2021-jarjestelma> Viitattu 17.3.2023

Mikä on Suomi.fi-tunnistus? Suomi.fi. Saatavissa: <https://www.suomi.fi/ohjeet-ja-tuki/tunnistus/mika-on-suomifi-tunnistus> Viitattu 17.3.2023

Ministeriöiden tulevaisuuskatsaus 2022. Yhteiskunnan tila ja päätöksiä vaativat kysymykset. Valtioneuvoston julkaisuja 2022:58. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/tulevaisuuskatsaus-2022#/> Viitattu 24.2.2023

MMM012:00/2022. Seurantakomitean asettaminen. Maa- ja metsätalousministeriö. Saatavissa: <https://mmm.fi/hanke2?tunnus=MMM012:00/2022> Viitattu 28.4.2023

Muistio: Yritystukien arviointisuunnitelma ja vaikuttavuusarviointi. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://tem.fi/documents/1410877/2768022/Vaikuttavuuden+arviointisuunnitelma.docx/3b6c9576-caf7-b487-ada2-4a0ddd89ef91?t=1642077428008> Viitattu 11.10.2023

Määräys yritystukitietojen tallentamisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö. VN/2037/2023.

Neuvoston asetus (EU) 2020/2094. Euroopan unionin elpymisvälineen perustamisesta covid-19-kriisin jälkeisen elpymisen tukemiseksi. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32020R2094&qid=1692949955505> Viitattu 31.8.2023

Opas de minimis -tuista – EU:n valtiontukisäännöt. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164694> Viitattu 13.10.2023

Ota käyttöön uusia työvälineitä ilmiölähtöisyyden, yhteistyön ja vaikuttavuuden edistämiseen. Innokylä. Saatavissa: <https://innokyla.fi/fi/ajankohtaista/ota-kayttoon-uusia-tyovalineita-ilmiolahtoisyyden-yhteistyon-ja-vaikuttavuuden> Viitattu 24.2.2023

Projektitiedot. Innovaatorahoituskeskus Business Finland. Saatavissa: https://tietopankki.businessfinland.fi/anonymous/extensions/Julkisen_tutkimuksen_projektit/julkisen_tutkimuksen_projektit.html%20Luettu%202022.3.2023 Viitattu 22.3.2023

Projektien raportointi. Innovaatorahoituskeskus Business Finland. Saatavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/ohjeet-ehdot-ja-lomakkeet/raportointi#stored> Viitattu 22.3.2023

Puolet myönnettyistä suorista yritystuista energiaan, liikenteeseen ja viestintään vuonna 2022. Tilastokeskus. Saatavissa: <https://www.stat.fi/julkaisu/cl89wcdcbssc0bw0n3e68b6j> Viitattu 25.5.2023

Päätös Suomen CAP-suunnitelmassa 2023–2027 käytettävistä valintaperusteista. Maa- ja metsätalousministeriö. Saatavissa: https://maaseutu.fi/wp-content/uploads/2023/04/Liite1a_Paatos-Suomen-CAP-suunnitelman-2023-2027-valintaperusteista.pdf Viitattu 28.4.2023

Rahapelitoiminnan tuotoista myönnettyt valtionavustukset. Hallinnonin asianmukaisuus ja tuloksellisuuden edellytykset. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 9/2022. Saatavissa: <https://www.vtv.fi/julkaisut/rahapelitoiminnan-tuotoista-myonnettyt-avustukset/> Viitattu 13.1.2023

Rahoitustiedot. Innovaatorahoituskeskus Business Finland. Saatavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/tietoa-meista/rahoitustiedot> Viitattu 22.3.2023

Rakennerahastot.fi. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://rakennerahastot.fi/etusivu> Viitattu 22.3.2023

Rikosrekisterilaki 770/1993. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930770>

Scoreboard. European comission. Saatavissa: https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/scoreboard_en Viitattu 17.3.2023

Sektoriluokitus 2023. Tilastokeskus. Saatavissa: <https://www.stat.fi/fi/luokitukset/sektoriluokitus/> Viitattu 22.3.2023

Selvitys: Kohti systemaattisempaa yritystukiseurantaa – kuntien tuet osaksi kansallista tukirekisteriä. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://tietokayttoon.fi/-/10616/selvitys-kohti-systemaattisempaa-yritystukiseurantaa-kuntien-tuet-osaksi-kansallista-tukirekisteria> Viitattu 12.10.2023

Services of General Economic Interest (SGEI). Euroopan komissio. Saatavissa: https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/sgei_en Viitattu 26.4.2023

SGEI-sääntelyn käyttö Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://tem.fi/sgei-saantelyn-kaytto-suomessa> Viitattu 24.2.2023

State Aid Scoreboard 2021. European commission. Saatavissa: https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2022-09/state_aid_scoreboard_note_2021.pdf Viitattu 17.3.2023

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma. Valtiovarainministeriö. Saatavissa: <https://vm.fi/suomen-elpymis-ja-palautumissuunnitelma> Viitattu 24.2.2023

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpano ja seuranta. Valtiokonttori. Saatavissa: <https://www.valtiokonttori.fi/palvelut/muut-palvelut/suomen-elpymis-ja-palautumissuunnitelman-toimeenpano-ja-seuranta/#palvelun-kuvaus> Viitattu 22.3.2023

Suomi.fi-valtuudet. Saatavissa: <https://www.suomi.fi/valtuudet> Viitattu 22.3.2023

Säädöshanke unionin valtiontukisääntöjen vastaisten tukien takaisinperintää koskevien sääntöjen täytäntöön panemiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM065:00/2023. Saatavissa: <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM065:00/2023> Viitattu 11.10.2023

Säätiölaki 487/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150487>

Säätiörekisteri. Patentti- ja rekisterihallitus. Saatavissa: <https://www.prh.fi/fi/saatiorekisteri.html> Viitattu 17.3.2023

Tieto.Traficom. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. Saatavissa: <https://tieto.traficom.fi/fi> Viitattu 23.3.2023

Tietoa avustuksista. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. Saatavissa: <https://www.traficom.fi/fi/traficom/tietoa-traficomista/traficomin-myontamat-avustukset-ja-tuet?active=0&limit=20&offset=0> Viitattu 23.3.2023

TKI-tiekartta ja sen tavoitteet. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavissa: <https://okm.fi/tki-tiekartta/tavoitteet> Viitattu 24.2.2023

Toimialaluokitus 2008. Tilastokeskus. Saatavissa: <https://www.stat.fi/fi/luokitukset/toimiala/?code=20160> Viitattu 22.3.2023

Toimialaluokitus uudistuu. Tilastokeskus. Saatavissa: <https://www.stat.fi/org/tilastokeskus/vuosiohjelma/toimialaluokitus-uudistuu.html> Viitattu 22.3.2023

Toiminnan suunnittelun ja arvioinnin työvälineet. Valtiovarainministeriö. Saatavissa: <https://vm.fi/toiminnan-suunnittelun-tyovalineet> Viitattu 24.2.2023

Tulorekisteri tiedon käyttäjille. Verohallinto. Saatavissa: <https://www.vero.fi/tulorekisteri/yritykset-ja-organisaatiot/tiedon-k%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4t/> Viitattu 17.3.2023

Tutkiavustuksia.fi-palvelu. Valtiokonttori. Saatavissa: <https://www.tutkihallintoa.fi/valtion-avustukset/> Viitattu 25.10.2023

Tutkimus- ja innovaationeuvoston visio ja tiekartta. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/tin> Viitattu 9.5.2023

Tutkimus, kehitys ja pilotointi. Innovaatorahoituskeskus Business Finland. Saatavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/tutkimus-ja-kehitysrahoitus/tutkimus-ja-kehitysrahoitus> Viitattu 12.10.2023

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan myönnettävä valtiontuki. Euroopan komissio. Saatavissa: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/LSU/?uri=CELEX:52014XC0627\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/LSU/?uri=CELEX:52014XC0627(01)) Viitattu 26.4.2023

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma. Parlamentaarisen TKI-työryhmän 2022 loppuraportti. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:13. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164672?show=full> Viitattu 16.3.2023

Tutkimusorganisaatioille myönnettäviin valtionavustuksiin ja yhteisrahoitteeseen toimintaan liittyvät käytännöt. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:58. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165086> Viitattu 12.5.2023

Uudistuva ja kestävä Suomi: Valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoro 2022. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164480> Viitattu 24.2.2023

Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2023:58. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/hallitusohjelma/> Viitattu 27.6.2023

Vahvistamme tiedolla johtamista valtionavustustoiminnassa. Tietoasiantuntija 5/2022. Tietojohtaminen ry. Saatavissa: <https://www.tietojohtaminen.com/tietoasiantuntija-52022> Viitattu 17.3.2023

Vaikutus vai vaikuttavuus? Valtiokonttori. Saatavissa: <https://www.valtiokonttori.fi/blogi/vaikutus-vai-vaikuttavuus/> Viitattu 24.2.2023

Vaikutusketjut: mitä tehdään ja mitä saadaan aikaan? Valtiokonttori. Saatavissa: <https://www.valtiokonttori.fi/blogi/vaikutusketjut-mita-tehdaan-ja-mita-saadaan-aikaan/> Viitattu 25.10.2023

Vakuutusmaksuverosta väliaikaisesti vapautetut satovahinko-, kasvintuhooja- ja eläintautivakuutukset. Verohallinto. Saatavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/80118/vakuutusmaksuverosta-v%C3%A4liaikaisesti-vapautetut-satovahinko--kasvintuhooja--ja-el%C3%A4intautivakuutukset/> Viitattu 17.5.2023

Valtion innovaatiotuet lisäävät talouskasvua, mutta tuet on kohdennettava oikein. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Saatavissa: <https://vatt.fi/valtion-innovaatiotuet-lisaavat-taloukasvua-mutta-tuet-on-kohdennettava-oikein> Viitattu 10.5.2023

Valtionapuviranomaiset. Valtionavustustoiminnan kehittäminen. Saatavissa: <https://vm.fi/valtionavustustoiminnan-kehittaminen> Viitattu 24.2.2023

Valtionavustuksen ja valtionavustuslajien tunnistaminen. Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke. Saatavissa: <https://vm.fi/valtionavustushankkeen-aineistot-ja-tuotokset> Viitattu 26.4.2023

Valtionavustuksen vakioehdot. Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke. Saatavissa: <https://vm.fi/valtionavustushankkeen-aineistot-ja-tuotokset> Viitattu 24.2.2023

Valtionavustuksia koskevaa tietoa alkaa kerääntyä uuteen tietovarantoon. Valtiovarainministeriö. Saatavissa: <https://vm.fi/-/valtionavustuksia-koskevaa-tietoa-alkaa-kerääntyä-uuteen-tietovarantoon> Viitattu 16.10.2023

Valtionavustushakemus lentopaikkojen ylläpitoon ja kehittämiseen vuodelle 2023. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

Valtionavustushankkeessa toimivat jaostot. Valtiovarainministeriö. Saatavissa: <https://vm.fi/valtionavustustoiminnan-tyoryhmat-ja-jaostot> Viitattu 24.2.2023

Valtionavustuslaki 688/2001. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010688>

Valtionavustuspalvelut. Valtiokonttori. Saatavissa: <https://www.valtiokonttori.fi/palvelut/muut-palvelut/valtionavustuspalvelut/> Viitattu 24.2.2023

Valtionavustusten digitalisoinnin esiselvitys. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:46. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160362> Viitattu 24.2.2023

Valtionavustusten hallinnoinnin perusteita ja hyviä käytäntöjä: Opas valtionapuviranomaisten tueksi. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:62. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165160> Viitattu 16.10.2023

Valtionavustusten kilpailuvaikutusten tunnistamista ja arviointia koskeva politiikkasuositus. Policy Brief 4/2022. Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Saatavissa: <https://www.kkv.fi/tutkimus-ja-vaikuttaminen/julkaisut/policy-brief-sarja/valtionavustusten-kilpailuvaikutusten-tunnistamisesta-ja-arvioimisesta-policy-brief-4-2022/> Viitattu 17.5.2023

Valtionavustusten tuottavuuspotentiaali. 2019. QPR Software Oyj. Saatavissa: <https://vm.fi/valtionavustustoiminnan-kehittaminen> Viitattu 24.2.2023

Valtionavustustoiminnan kehittäminen. Valtiovarainministeriö. Saatavissa: <https://vm.fi/valtionavustustoiminnan-kehittaminen> Viitattu 24.2.2023

Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke. Valtiovarainministeriö. Saatavissa: <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM212:00/2018> Viitattu 24.2.2023

Valtionavustustoiminnan sanasto: 2. laajennettu laitos. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:19. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164836> Viitattu 1.5.2023

Valtionavustustoiminnan vähimmäistietojen toimittaminen Valtiokonttorin ylläpitämään valtionavustustoiminnan tietovarantoon; Ohje valtionapuviranomaisille. Valtiokonttori. Saatavissa: <https://vkazprodwordpressstacc01.blob.core.windows.net/wordpress/2023/03/valtionavustustoiminnan-vahimmaistietojen-toimittaminen-valtiokonttorin-tietovarantoon-ohje-valtionapuviranomaisille.pdf> Viitattu 1.6.2023

Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli. Valtiovarainministeriö. Saatavissa: <https://vm.fi/valtionavustushankkeen-aineistot-ja-tuotokset> Viitattu 24.2.2023

Valtionavustustyöryhmän mietintö. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2015:29. Saatavissa: <https://vm.fi/valtionavustustoiminnan-kehittaminen> Viitattu 24.2.2023

Valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta 867/2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2021/20210867>

Valtioneuvoston asetus energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista vuosina 2023–2027. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230262>

Valtioneuvoston asetus Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista rahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta 866/2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2021/20210866>

Valtioneuvoston asetus päivittäistavarakauppapalveluiden tukemisesta monipalvelukeskuksina maaseutualueilla 357/2019. <https://www.edilex.fi/lainsaadanto/20190357>

Valtioneuvoston asetus säätiörekisteristä 553/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150553>

Valtioneuvoston asetus TEM/2023/31, muistio. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://tem.fi/paatos?decisionId=0900908f808119b9> Viitattu 11.5.2023

Valtioneuvoston periaatepäätös kansalliseksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi ja toimenpideohjelmaksi 2020–2023. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f806b5277> Viitattu 17.3.2023

Valtioneuvoston selonteko: Suomen digitaalinen kompassi. Valtioneuvoston kanslian julkaisu 2022:65. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164429> Viitattu 24.2.2023

Valtioneuvoston yhteiset periaatteet lainsäädännön seurannasta ja jälkiarvioinnista. Valtioneuvoston julkaisu 2023:50. Saatavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164933> Viitattu 26.6.2023

Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksia 14/2012. Valtiontalouden tarkastusvirasto. Saatavissa: <https://www.vtv.fi/app/uploads/2018/09/13104105/avustukset-veikkauksen-voittovaroista-2012.pdf> Viitattu 3.8.2023

Valtiontuen käsite. Komission tiedonanto Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta valtiontuen käsitteestä (2016/C 262/01). Saatavissa: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=LT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=LT) Viitattu 24.2.2023

Valtiontuet. Maa- ja metsätalousministeriö. Saatavissa: <https://mmm.fi/valtiontuet>
Viitattu 26.4.2023

Valtiontukien avoimuusmoduulin julkinen haku. Euroopan komissio. Saatavissa: <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=fi> Viitattu 17.3.2023

Valtiontukien kasautumissääntö. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://tem.fi/valtiontukien-kasautumissaanto> Viitattu 13.10.2023

Valtiontukisäännöt. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://tem.fi/valtiontukisaannot> Viitattu 24.2.2023

Valtiovarainministeriön ohje valtionavustuslain 8 §:n nojalla annettavan valtionavustusasetuksen valmistelun tueksi. Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke

Verohallinnon rekisterit – yritystoiminta. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/yritystoiminta/verohallinnon-rekisterit/> Viitattu 17.3.2023

Verovelkarekisteri. Verohallinto. Saatavissa: <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/maksaminen/maksuvaikeudet/verovelkarekisteri/> Viitattu 22.3.2023

Verotuet. Valtiovarainministeriö. Saatavissa: <https://vm.fi/verotuet> Viitattu 3.5.2023

Vipu – Viljelijän verkkoasiointi (Ruokavirasto). Ruokavirasto.
Saatavissa: <https://vipu.ruokavirasto.fi/> Viitattu 22.3.2023

Vipu – Viljelijän verkkoasiointi (Suomi.fi-palvelutietovaranto). Saatavissa: <https://www.suomi.fi/palvelut/verkkoasiointi/vipu-viljelijan-verkkoasiointi-ruokavirasto/2b72727c-f316-423e-b58d-5c37f0a7b697> Viitattu 22.3.2023

Virre-tietopalvelu. Patentti- ja rekisterihallitus. Saatavissa: <https://virre.prh.fi/novus/home?execution=e1s1> Viitattu 22.3.2023

VM014:00/2021. Hallituksen esitys eduskunnalle valtionavustuslain eräiden säännösten muuttamisesta. Valtiovarainministeriö. Saatavissa: <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM014:00/2021> Viitattu 31.5.2023

Vähämerkityksinen eli de minimis -tuki. Työ- ja elinkeinoministeriö.
Saatavissa: <https://tem.fi/vahamerkityksinen-tuki-eli-de-minimis-tuki> Viitattu 24.2.2023

Yhdistyslaki 503/1989. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890503>

Yhdistysrekisteriasetus 506/1989. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890506>

Yhteiset menetelmät valtiontukien arviointiin. Euroopan komissio. Saatavissa: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/state_aid_evaluation_methodology_fi.pdf Viitattu 31.3.2023

Yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset ja niihin liittyvät käytännöt. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:11. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164659> Viitattu 23.2.2023

Yksityisteiden valtionavustukset. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. Saatavissa: <https://www.traficom.fi/fi/traficom/tietoa-traficomista/yksityisteiden-valuationavustukset> Viitattu 23.3.2023

Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut – SGEI. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://tem.fi/palvelutavoitemenettely-sgei> Viitattu 24.2.2023

Ympäristöministeriön avustustenhakupalvelu. Ympäristöministeriö. Saatavissa: <https://hakulomake.fi/ym/fi> Viitattu 23.3.2023

Yritysjaoston asettamiskirje. Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke. VN/32537/2022

Yrityskiinnityslaki 634/1984. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1984/19840634>

Yritysrahoitus a. Rakennerahastot.fi. Saatavissa: <https://rakennerahastot.fi/yritysrahoitus> Viitattu 22.3.2023

Yritysrahoitus b. Rakennerahastot.fi. Saatavissa: <https://rakennerahastot.fi/etela-suomi-yritysrahoitus> Viitattu 26.6.2023

Yritystuet – mitä ne ovat ja valmistelun askeleet. TEM oppaat ja muut julkaisut 11/2016. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75409/TEM_oppaat_11_2016_Yritystuet_mita%20ne%20ovat_09092016.pdf Viitattu 24.2.2023

Yritystuet ja kilpailukyky. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:33. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161568> Viitattu 24.2.2023

Yritystukien arviointi ja vaikuttavuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 8/2015. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79526>
Viitattu 24.2.2023

Yritystukien ilmoituspalvelu. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://yritystukienilmoitus.ahp.fi/> Viitattu 12.10.2023

Yritystukien tietopalvelu. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://tem.fi/yritystukietopalvelu> Viitattu 28.4.2023

Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2023. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164993> Viitattu 27.6.2023

Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2022. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2022:30. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164020>
Viitattu 24.2.2023

Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2021. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2021:25. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163024>
Viitattu 24.2.2023

Yritystukien tutkimusjaoston vuosiraportti 2020. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2020:20. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162161>
Viitattu 24.2.2023

Yritystukien yhteinen tietovaranto otetaan käyttöön vuonna 2021. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/yritystukien-yhteinen-tietovaranto-otetaan-kayttoon-vuonna-2021> Viitattu 17.3.2023

Yritystukien yhteinen tietovaranto -koulutusmateriaali. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: https://sa01elysuomifilomakkeet.blob.core.windows.net/blobsuomifilomakkeet/ELY/yrty/yritystukirekisteri_ohjeet_koulutusmateriaali_huhtikuu_2022.pptx
Viitattu 12.10.2023

Yritystukirekisteri. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <https://tem.fi/yritystukirekisteri>
Viitattu 17.3.2023

Yritystukitietojen tallentaminen TEM:n yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoministeriö. VN/4029/2021. Saatavissa: https://sa01elysuomifilomakkeet.blob.core.windows.net/blobsuomifilomakkeet/ELY/yrtu/yritystukirekisteri_ohje_VN_4029_2021.pdf
Viitattu 12.10.2023

Yritystukitilasto 2022. Tilastokeskus. Saatavissa: <https://www.stat.fi/julkaisu/cl89w-5s8isz500avyezy53mlr> Viitattu 25.5.2023

Yritystukitilasto 2021. Tilastokeskus. Saatavissa: <https://www.stat.fi/tilasto/yrtt> Viitattu 24.2.2023

Yritystukitilasto: tilaston dokumentaatio. 2021. Tilastokeskus. Saatavissa: <https://www.stat.fi/tilasto/yrtt#documentation> Viitattu 22.3.2023

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän avoin data. Patentti- ja rekisterihallitus ja Verohallinto. Saatavissa: <https://www.ytj.fi/index/avoindata.html> Viitattu 17.3.2023

Yritys- ja yhteisötietolaki 244/2001. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010244>

Yrittäjyys Suomessa. Suomen Yrittäjät. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/yritystietoa/yrittajista/yrittajyys-suomessa/> Viitattu 31.8.2023

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Snellmaninkatu 1 A
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 0295 160 01
vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-367-630-5 (pdf)

Marraskuu 2023